

โอภาสานุสรณ์

คณะศิษยานุศิษย์
พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ
ที่ระลึก
งานพระราชทานเพลิงศพ

พระครูโอภาสสมณาจารย์ (ไล้ โอภาโส)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร
๑๘ มกราคม ๒๕๐๒

พิมพ์ที่ ร.พ. รามวิทยาศาส์น เลขที่ 149

นายสวิง ปรีชาสุนทร ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๐๒

โอภาสานุสรณ์

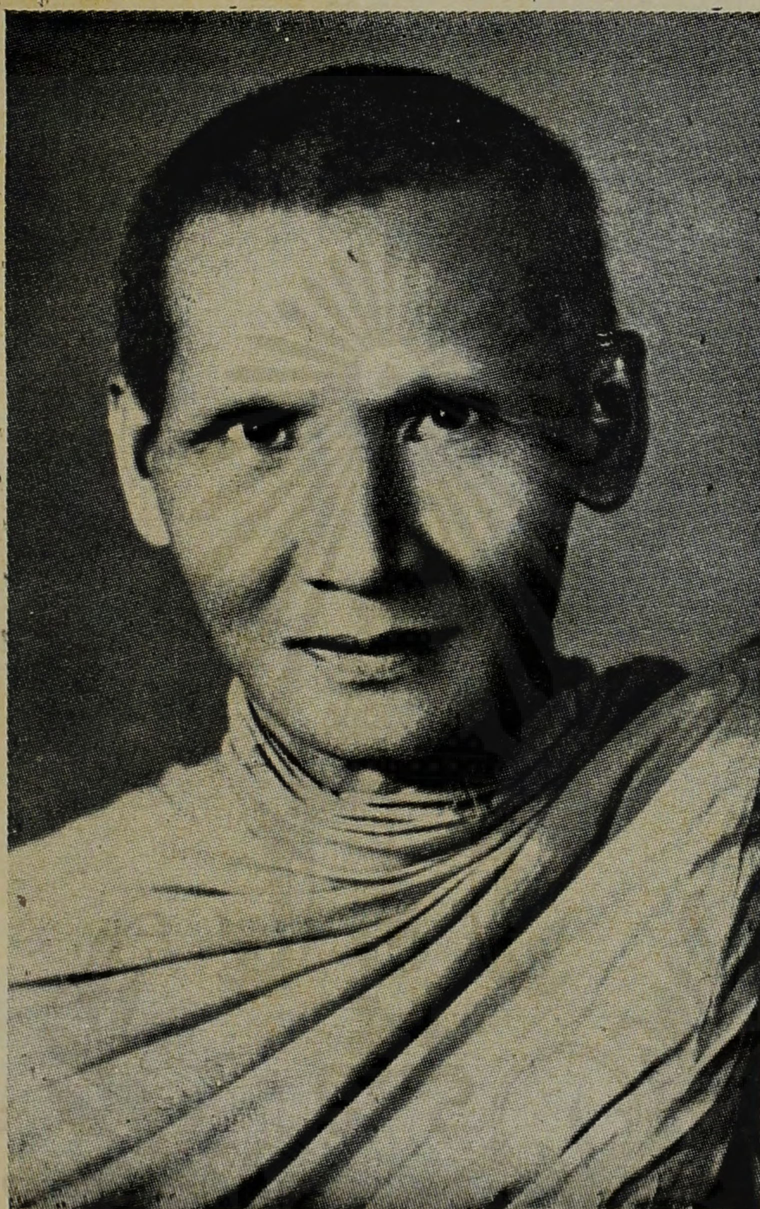
คณะศิษยานุศิษย์
พิมพ์เป็นธรรมบรรณาการ
ที่ระลึก
งานพระราชทานเพลิงศพ

พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร
๑๘ มกราคม ๒๕๐๒

สารบัญ

พระครูโอภาสสมณาจาร โอภาโส

(ไล้ ขาวรอด)

ชาตะ วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๔

มตะ วันอังคารที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑

ถ้อยแถลง

ในงานพระราชทานเพลิงศพ ท่าน พระครูโอภาสสมณาจาร (*โอภาโส ไล้*) *ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร พระนคร วันอาทิตย์ที่ ๑๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๒ นี้* (ดังมีรายละเอียดตามการ์ดกำหนดการ ซึ่งพิมพ์ไว้ท้ายถ้อยแถลงนี้แล้ว) ในงานนี้คงจะมีท่านผู้ใหญ่ ที่ท่านพระครูเคารพนับถือและบรรดาศิษยานุศิษย์ ญาติสนิท มิตรสหาย ผู้เคารพรักใคร่ ในท่านพระครูมาร่วมงานไม่มากก็น้อย คณะศิษยานุศิษย์ซึ่งเป็นเจ้าภาพอย่างใกล้ชิด มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะพิมพ์หนังสือแจกเป็นที่ระลึกในงานสักเรื่อง ทั้งนี้ นอกจากเป็นการบำเพ็ญบุพพเปตพลีอุทิศถวายท่านพระครู ผู้ล่วงลับไป ตามประเพณีของชาวพุทธแล้ว ยังมุ่งผลส่วนใหญ่อีก ๕ ประการ คือ–

๑. จะได้เป็นเครื่องประกาศเกียรติคุณ ของท่านพระครูให้ ปรากฏ ตามความรู้สึกของศิษย์ เป็นการเทอดทูลคุณูปการะของท่าน.

๒. เพื่อเป็นธรรมปฏิการ–ธรรมปฏิสันถาร แก่ผู้มาร่วมงานตามสมัยนิยม และเป็นการเผยแผ่ศีลธรรมพร้อมกันไป.

๓. ตั้งใจจะบำเพ็ญธรรมวิทยาทาน (คู่กับอามิสทาน) อันเป็นการให้อย่างประเสริฐ เลิศกว่าการให้ทั้งปวง ซึ่งพระพุทธองค์ทรงสรรเสริญยิ่งนัก.

๔. จักได้จารึกบรรทึกเหตุการณ์ แทนความทรงจำ นำให้ระลึกถึงได้อย่างไม่ลืมเลือน เพราะมีหนังสือปรากฏอยู่.

๕. หวังจะแสดงความกตัญญูกตเวที ต่อท่านพระครูผู้มีพระคุณในวาระสุดท้าย ตามสัปปุริสวิสัย.

จึงได้ขอให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ชอบพอ คุ้นเคยกับท่านพระครู และผู้เป็นศิษยานุศิษย์ ช่วยกันเขียนตามถนัดใจ ก็ได้รับความร่วมมือจากท่านเหล่านั้นเป็นอย่างดี มีผู้เขียนเรื่องส่งให้ตั้งแต่ สามเณรขึ้นไปถึงพระเถระผู้ใหญ่ ชั้นสมเด็จพระราชาคณะ (ฝ่ายพระ) และตั้งแต่ เด็กนักศึกษา ประชาชนธรรมดา ขึ้นไปถึงท่านผู้ใหญ่ในวงราชการ (ฝ่ายฆราวาส) คณะศิษยานุศิษย์ขอขอบคุณขอบใจในท่านเหล่านั้นเป็นอย่างยิ่ง.

เพื่อเป็นที่ระลึกแก่ท่าน พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส) ผู้ล่วงลับไปแล้วนั้น จึงให้ชื่อหนังสือว่า **"โอภาสานุสรณ์"** ส่วนสาระในเรื่องจะดีเด่นเช่นไร ไม่จำเป็นจะต้องชี้แจง เพราะนามของท่านผู้แต่ง ย่อมเป็นการประกาศเกียรติ เรียกร้องความสนใจอยู่ในตัวแล้ว.

การจัดทำหนังสือเล่มนี้ มีเวลาน้อย แต่หนังสือมีความยาวถึง ๑๔ ยกเศษ น่าจะมีบกพร่องอยู่พอประมาณ ประการแรกก็คือลำดับเรื่องตามตั้งใจเดิมและที่ถูกต้อง ควรเอาของท่านผู้ใหญ่ไว้ข้างต้น ต่อมาโดยลำดับจนถึงคฤหัสถ์ถัดกันไป แต่สุดวิสัยที่จะทำเช่นนั้นได้ เพราะเรื่องที่นำลงพิมพ์ทั้งหลาย มิได้มาโดยนิรมิตหรือปาฏิหาริย์ ต้องติดต่อขอให้ท่านช่วยเขียนให้ดังกล่าวแล้ว ธรรมดาผู้ใหญ่ย่อมมีงานมากกว่าผู้น้อย จึงเป็นการยากที่จะเขียนให้ได้ทันใจ เพราะติดอยู่กับงานอื่น ที่ประดังคั่งค้างอยู่ก่อน จึงได้รับของท่านผู้ใหญ่ล่าช้าหลายฉะบับ เมื่อได้รับของใครก่อน ก็ส่งเรียงพิมพ์ไปเลย เพื่อให้ทันแจกในงาน จึงมีการสับลำดับอยู่บ้าง อีกอย่างหนึ่ง เรื่องพิมพ์ผิด–ตก วรรคตอนไม่ตรงตามต้นฉบับ เข้าใจว่าคงจะมีหลายแห่ง เพราะเวลากระทันหันดังกล่าวแล้ว **หากมีบกพร่องผิดพลาดอย่างว่าแห่งใด หรือนอกไปจากนี้ หวังว่าคงได้รับความเมตตาปราณีอภัยโทษจากท่านเจ้าของเรื่อง และท่านผู้อ่านทั้งหลายเป็นแน่.**

บุญกุศลหรือความดีส่วนใด อันเกิดจากธรรมวิทยาทานนี้ คณะศิษยานุศิษย์ ขอน้อมอุทิศถวายบูชา แด่ดวงวิญญาณของท่านพระครูโอภาสสมณาจาร โอภาโส (ไล้ ขาวรอด) ผู้เป็นบุพพการี มีพระคุณอย่างเหลือล้น ต่อบรรดาสานุศิษย์ทุกคนไม่เลือกหน้า ขอจงเป็นวิบากสมบัติมนุญผลตามเจตน์จำนงหมาย หากท่านพระครูจะทราบได้ด้วยญาณวิถีใด ๆ แล้ว ขอได้โปรดยินดีอนุโมทนาให้สำเร็จ เป็นปัตตานุโมทนามัยเพื่อความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ในสัมปรายภพโน้น เทอญ.

อนึ่งตั้งแต่ท่านพระครูมรณภาพ กระทั่งถึงวันพระราชทานเพลิงศพ เป็นเวลา ๑๐๐ วันเศษ ได้มีผู้เคารพนับถือในท่าน รับเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นลำดับมา ดังมีรายการและชื่อเจ้าภาพตามที่ได้พิมพ์ไว้ท้ายหนังสือนี้ และผู้ที่มีความอนุเคราะห์เป็นพิเศษซึ่งจะลืมเสียไม่ได้อีกสองท่าน คือ พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณ *พระรัชชมงคลมุนี* เจ้าอาวาสวัดสัมพันธวงศ์ ได้แสดงที่ให้ตั้งศพ ณ ตึกพรหมวิมาน ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ พร้อมด้วยให้ยืมเครื่องบูชาตั้งหน้าหีบศพ เพื่อประดับอย่างสมเกียรติ และท่านเจ้าคุณ *พระนิภากรกิตติวิลาศ* เจ้าอาวาสวัดตรีทศเทพ ได้มอบหีบศพ (โลงทอง) ชั้นนอกอย่างดี (ดูตามภาพ) ให้บรรจุบำเพ็ญกุศลตั้งแต่วันมรณภาพจนถึงวันพระราชทานเพลิง โดยไม่คิดมูลค่า คณะศิษยานุศิษย์รู้สึกสำนึกในความเมตตาเอื้ออารีหาประมาณมิได้ จึงขอขอบคุณท่านเจ้าภาพทุกราย และกราบขอบพระคุณท่านเจ้าคุณทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

คณะศิษยานุศิษย์

วัดสัมพันธวงศ์ พระนคร

๑๔ มกราคม ๒๕๐๒

กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ
พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส)
ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๑๕-๑๗ มกราคม ๒๕๑๒

เวลา ๒๐.๐๐ น. ตั้งศพสวดพระอภิธรรมที่วัดสัมพันธวงศ์

วันอาทิตย์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๑๒

เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล

เวลา ๑๓.๐๐ น. เคลื่อนศพจากวัดสัมพันธวงศ์สู่ฌาปนสถาน กองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

เวลา ๑๔.๐๐ น. มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระสงฆ์ ๕๘ รูป บังสุกุล

เวลา ๑๖.๓๐ น. พระราชทานเพลิง

จึงขอกราบเรียน และเรียนมาด้วยความเคารพ

คณะวัดสัมพันธวงศ์ และ ศิษยานุศิษย์ } เจ้าภาพ

พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส)

เจ้าอาวาสวัดไทยวิวัฒนาราม

เจ้าคณะธรรมยุตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

โอภาสเถรประวัติ

พระครูโอภาสสมณาจาร นามเดิม ได้ นามสกุล ขาวรอด นามฉายา โอภาโส เกิดเมื่อวันอาทิตย์ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๔๔ ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีฉลู จุลศักราช ๑๒๖๓ ที่บ้านหอยกัน ตำบลปากแพรก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบุตรนคนที่ ๓ ของนายเกื้อ นางบุญคง ขาวรอด มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน คือ :—

๑. นายแดง ขาวรอด

๒. ด.ญ. บุญจันทร์ ขาวรอด (ถึงแก่กรรมแต่ยังเยาว์)

๓. พระครูโอภาสสมณาจาร

๔. นายพร้อม ขาวรอด

๕. นายชุ่ม ขาวรอด (ถึงแก่กรรมแล้ว)

อายุ ๑๑ ปี ได้รับการศึกษาที่โรงเรียนประชาบาลวัดหูล่อง ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วได้เข้ารับการศึกษาต่อที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ วัดท่าโพธิ์ โดยนายสั้งผู้เป็นตาได้พาไปมอบไว้ให้อยู่ในความปกครองของท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี เจ้าอาวาสวัดท่าโพธิ์ เจ้าคณะมณฑลนครศรีธรรมราช ครั้นเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๓ ก็ได้ออกจากโรงเรียน ต่อมาพรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุครบอุปสมบทได้อุปสมบทที่วัดท่าโพธิ์ โดยมี *พระรัตนธัชมุนี* (รตนธโช ม่วง เปรียญ) เป็นพระอุปัชฌายะ *พระศรีธรรมประสาธน์* (คณฐาภรโณ แบน เปรียญ) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๔ ได้รับการศึกษาพระปริยัติธรรมตามสมควร และได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูใบฎีกา ฐานานุกรมของพระรัตนธัชมุนี เมื่อปีพุทธศักราช

๒๔๗๕ ครั้นพระรัตนธัชมุนีมรณภาพลง และหลังจากท่านได้ช่วยจัดการ ในงานพระราชทานเพลิงศพเป็นการสนองคุณพระอุปัชฌาย์อันเป็นที่หน้าสุดท้ายแล้ว ก็ได้ย้ายสำนักจากวัดท่าโพธิ์ไปศึกษาพระปริยัติธรรมต่อที่วัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) พระนคร เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๗ ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมจนสอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก และได้รับภาระหน้าที่การงานช่วยเหลือทางวัดมาโดยลำดับ มีเป็นครูสอนนักธรรม–ภัณฑาคาริก–สถาปนิก–เสนาสนะคหาปกะ–เจ้ากุฎิ–ช่วยเจ้าคณะ–เจ้าสังกัด–เทศนาวันธรรมสวนะและเป็นกรรมการพิจารณากิจการของวัดเป็นต้น นอกจากนั้นยังได้เคยไปช่วยดูการก่อสร้างพระอุโบสถวัดธรรมิการาม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปช่วยจัดการช่วยเหลือการก่อสร้างพระอุโบสถวัดหอยกัน อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชาติภูมิของท่านจนสำเร็จ เมื่อมีพรรษายุกาลมากขึ้น ก็นับว่าได้เป็นกำลังของวัด และสงเคราะห์บริษัท รับอุปการะศิษย์ให้พักอาศัยรับการศึกษาต่าง ๆ จนได้ออกไปประกอบอาชีพเป็นหลักฐานเป็นจำนวนมาก ท่านเป็นคนโอบอ้อมอารีมีสังคหวัตถุธรรมประจำใจ จึงเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับผู้ใหญ่หลายท่าน และได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูนิเทศธรรมจักร ฐานานุกรมของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อปีพุทธราช ๒๔๘๘

ครั้นเจ้าอาวาสวัดไทยวิวัฒนาราม และเจ้าคณะธรรมยุตอำเภอจังหวัดกาญจนบุรีว่างลง เจ้าคณะธรรมยุตภาค ๗–๘–๙ ขอให้ไปช่วยเหลือการพระศาสนาที่จังหวัดกาญจนบุรี จึงได้ย้ายไปเป็นเจ้าอาวาสวัดไทยวิวัฒนาราม และเป็นเจ้าคณะธรรมยุตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ และในปีเดียวกันนี้ได้รับพระราชทานสมศักดิ์เป็น พระครูโอภาสสมณาจาร และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌายะในคณะธรรมยุต เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๙๘ ระหว่างที่ไปอยู่วัดไทยวิวัฒนารามนั้น ได้เริ่มก่อสร้างพระอุโบสถขึ้นหลังหนึ่ง การก่อสร้างได้วาง

รากฐานหล่อเสาและเหชือไปได้เกือบหมดแล้ว ท่านได้เริ่มอาพาธเป็นโรคมะเร็งที่คอ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๐๑ เคยเข้ามารักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ครั้งหนึ่ง อาการค่อยทุเลาขึ้นมาก จึงกลับไปจำพรรษาที่วัดไทยวัฒนาราม ในระหว่างพรรษาอาการเริ่มกำเริบขึ้นอีก ท่านได้กลับเข้ามาพักรักษาอยู่ที่วัดสัมพันธวงศ์ เมื่อวันที่ ๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๐๑ แต่อาการไม่ดีขึ้นกลับหนักลงโดยลำดับ และได้ถึงมรณภาพด้วยอาการสงบ ณ กุฎีสันประสาท วัดสัมพันธวงศ์ พระนคร เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑ เวลา ๑๒-๓๐ น. สิริรวมอายุได้ (๕๒ ๑๑ เดือน กับ ๓ วัน) ๕๘ โดยปี พรรษา ๓๘ (นับทั้งพรรษาที่มรณภาพด้วย) บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้อง ต่างรู้สึกสังเวชสลดใจอาลัยเป็นอย่างยิ่ง สหธรรมิกวัดสัมพันธวงศ์พร้อมด้วยศิษยานุศิษย์และผู้ที่เคารพนับถือ ได้ช่วยกันจัดการศพบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทานตามประเพณี มีผู้รับเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมประจำสัปดาห์และทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน ตลอดถึงช่วยกันจัดการฌาปนกิจศพให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีทุกประการ ฯ

หีบบรรจุศพพระครูโอภาสสมณาจาร

ประดิษฐานบำเพ็ญกุศล ณ ตึกพรหมวิมาน วัดสัมพันธวงศ์ พระนคร

นานาคติพจน์

พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส)

รวบรวม–เรียบเรียง

๑. หัวใจปราชญ์ชาติกวีมีสี่ข้อ ท่านย่นย่อข้อคำควรจำไว้
คือ สุ. จิ. ปุ. ลิ. นิติไทย สุ. ตั้งใจ ฟังคดีท่านชี้แจง
ฟังทางโลกทางธรรมจำกำหนด สุนทรพจน์ท่านเมธีชี้แถลง
จิ. กำหนด พิจารณ์บ้างที่คลางแคลง คิดให้แจ้งเหตุผลต้นกลางปลาย
ปุ. ติดขัดคัดออกถามความแก่ปราชญ์ ผู้ฉลาด คงนำออก บอกขยาย
เมื่อรู้แน่กระแสร์คำนำบรรยาย อาจเลือนหายลิ.เขียนเพียรจดลง

คราวต้องการอ่านดูรู้ประจักษ์ เป็นเหตุชักชี้ช่องต้องประสงค์
ใครมีครบ หลักสี่ ชี้บอกตรง เป็นเผ่าพงศ์องค์ปราชญ์ฉลาดทาง
แต่ต้องเว้นทางฉิบหาย อบายมุข จึงจะสม กับผู้ รู้ทุกอย่าง
อบายมุข มีหก ยกแบบวาง ที่หนึ่งหางดื่มน้ำเมา เหล้าเมรัย
เหตุให้ใจประมาทอาจทำชั่ว ไม่เกรงกลัวบาปกรรมกล้าทำได้
ที่สองเที่ยวกลางคืนดึกดื่นไป เป็นเหตุให้ประสพทุกข์สุขไม่มี
ที่สามดู การเล่น เห็นสนุก บ้างได้ทุกข์เจ็บกายตายเป็นผี
เสียทรัพย์สินเงินทองสิ่งของมี ข้อที่สี่เล่นพนันกันเอาเงิน
พนันม้ามวยไก่และไพ่ตอง จิตคิดจ้องอยากได้ไม่ขวยเขิน
ไม่เห็นทุกข์บุกป่าฝ่าทางเดิน หลงเพลิดเพลินลืมทางฝ่ายข้างดี
บ้างก็เจ็บบ้างก็ตายเพราะรายเล่น ปราชญ์ท่านเห็นเหตุผลจนถ้วนถี่
จึงบอกไว้แจ้งประจักษ์หลักมุนี ใครรู้ดี ละได้ ใจเบิกบาน
ข้อที่ห้า คบมิตร ที่คิดชั่ว ไม่เกรงกลัวทุจจริตคิดเบียพผลาญ

มุ่งฆ่าสัตว์ลักทรัพย์สำหรับพาล　ลูกเมียท่านเสพสมนิยมปอง
กล่าวคำเท็จเหตุตนและคนอื่น　นอนนั่งยืน คิดชั่วมัวเกี่ยวข้อง
เสพสุราเมรัยใจคะนอง　ไม่เห็นกองบาปกรรมทำตามใจ
ข้อที่หกเกียจคร้านการทุกอย่าง　อ้างหนาวบ้างร้อนบ้าง ต่างแต่ไข
ไม่ยอมทำกิจการงานใดใด　หลีกเลี่ยงไปไม่ประกอบทางชอบดี
ทั้งหกนี้เป็นทางข้างฉิบหาย　เด็กผู้ใหญ่รู้แล้วหลีกปลีกตัวหนี
มุ่งแสวง หาทาง ฝ่ายข้างดี　วันเดือนปี ล่วงไป ไม่รอเลย
กิจที่ควร ด่วนทำบำเพ็ญเถิด　เวลาเลิศ ล่วงไป ไม่อยู่เฉย
เห็นประโยชน์อย่าละหลีกละเลย　ทำชินเคยมีสุขพ้นทุกข์แล.

๒. โอกาสสว่างศรีสิริสวัสดิ์　อย่าพึงขัดคอเขา เลยเราหนา
จะพาให้ร้อนระทมตรมอุรา　จงอุตส่าห์ปฏิบัติฝึกหัดใจ
ควรเตือนตนเราเถิดประเสริฐสุด　จะผ่องผุดจากกิเลสวิเศษใหญ่
ได้พ้นทุกข์พ้นโศรกวิโยคภัย　ก็เป็นไทยแท้จริงทุกสิ่งเอย.

๓. ขอกล่าวคำรำพรรณเป็นภาษิต　เพื่อเตือนจิตของตนที่หมั่นหมอง
จงอาศัย สติ หมั่นตริตรอง　ปัญญาส่อง เหตุผลดู ต้นปลาย
ใจเราบาป หยาบช้า แส่หาทุกข์　นำให้เรา เผาสุข ให้เสื่อมหาย
ใจเราเป็น บุญจริง ทั้งหญิงชาย　ก็สบาย ทุกทิพา ราตรีเอย.

๔. ดอกเอ๋ยดอกลำใย　จงฝึกใจให้อยู่ตามครูสอน
อย่านอกครู ไม่ดี มีเดือดร้อน　ทั้งตัดทอน ตัวต่ำ อย่าทำเลย
ท่านแนะนำพร่ำสอนไว้อย่างไร　จงใส่ใจ ตามคำ อย่าทำเฉย
เราทำดี ได้ดี เมธีเปรย　ปราชญ์ชมเชยสาธุชน คือคนดี.

๕. ขันติธีรัสสะลังกาโร　วิเศษโส ภาคเพิ่ม เฉลิมศรี
เป็นอาภรณ์ ประเสริฐ เลิศมุนี　สำหรับมวล เมธี ประเทืองคุณ

อาภรณ์แพรวแก้วเก้าเนาวรัตน์ ไม่จำรัสล้ำเลิศประเสริฐสุนทร์
เสมอเหมือน ขันติ ธีระคุณ ยิ่งอรุณอะแร่มฟ้าอาองค์เอย.

๖. อบายมุขนั้นอะไรใครรู้บ้าง ก็คือทางฉิบหายทำลายสูญ
หนึ่งดื่มเหล้าเมายาไม่อาดูร เย็นเช้าพูดหาเพิ่มเติมเข้าไป
เที่ยวกลางคืนปราศสุขยิ่งทุกข์หนัก ไม่เว้นศักราตรีดีไฉน
ทั้งเที่ยวดู การเล่น เย็นค่ำไป มีที่ใดใกลใกล้ไม่พะวง
อีกเล่นการ พนัน อันชั่วโฉด พอเสียโกรธแก้ตัวใหม่ใจลุ่มหลง
คบคนชั่วเป็นมิตรจิตทะนง เสียชื่อวงศ์ ญาติพี่น้อง ก็มองเมิน
ทั้งเกียจคร้านการงานสันดานหยาบ ชนจักสาบ ส่งไล่ ไม่สรรเสริญ
ฉะนั้นผู้ หวังจิต คิดเจริญ จงได้เมิน อบายมุข เป็นสุขเอย.

๗. ใครเกิดมาถ้าจิตนั้นคิดปราชญ์ ย่อมหมายมาตรขันติเป็นที่ตั้ง
เหมือนภูเขาสุเมรุมาศไม่พลาดพลั้ง ใครชิงชังเหมือนหนึ่งวายุมาพาน
ถึงแสนลมที่จะหมายทำลายโลก ไม่คลอนโยกหนักแน่นเป็นแก่นสาร
ใครเกิดจิต อิจฉา เป็นสามานย์ สันดานพาลผู้ใดทำกรรมอนันต์

๘. จะคบคน ตรวจตราให้ประจักษ์ ว่าเขารักเป็นมิตร คิดอุปถัมภ์
ชักชวนเรา สู่ดี วิถีธรรม หรือชักนำทางชั่วให้มัวเมา
ถ้าเห็นว่า รักจริง ประจักษ์จิต ก็ควรคิดคบค้า อย่ามัวเขลา
แม้ต่ำต้อยวาสนาไปกว่าเรา ก็ช่างเขา คบได้ ภัยไม่มี

๙. เกิดเป็นคนทั้งทีนยากนัก ควรที่จักกอบการงานให้สม
ถึงจะตายยังไว้ลายให้โลกชม ลูกหลานเหลนยังนิยมเคารพเรา
อันวัวควายตายดีมีประโยชน์ เนื้อเอมโอชใช้ได้ทั้งหนังเขา
เกิดเป็นคน ทำดี อย่าดูเบา ให้คนเขา ชื่นชม นิยมเอย.

๑๐. สมาคมชมชิดสนิทพาล ย่อมก่อการเสื่อมศักดิ์เสียมรรคผล
โฉดพาลพาความชั่ว ร้อนตัวตน ต้องร้อนรนแรงเริงเหมือนเพลิงรุม
ฉะนั้นหนาบรรดาเหล่าชาววัฏฏะ ควรสละหลีกชั่วการมั่วสุม
บัณฑิตแท้แลล้วนควรประชุม จะภาคภูมิ เพิ่มศรี รุจิรา

๑๑. คนเอ๋ยคนเรา จะหาเท่าเทียมกันนั้นมิได้
บ้างก็โง่งมงายน่าอายใจ เหมือนบัวตูมจมใต้ท้องธารา
บ้างก็มีหน่วยก้านพอปานกลาง เหมือนบัวย่างแย้มขยาย ในภายหน้า
บ้างก็เชี่ยว ชาญฉลาด ปราชญ์ปรีชา เหมือนบัวบานเบิกร่าน่าชมเอย.

๑๒. ชายจะงามความรู้เครื่องประดับ ถึงตกไหนได้ทรัพย์ไม่ขัดสน
บรรดาหญิงถ้วนทั่วทุกตัวคน จะงามล้นเลิศฟ้าเพราะสามี
สัตว์สี่เท้ากล่าวว่างามที่ใหญ่ งามรูปผ่าย ผอมซูบ นั้นฤาษี
จันทร์จะงามแจ่มฟ้าเพราะราตรี บุตรที่ดี งามหน้า บิดาตน

๑๓. ปวงการยากง่ายทั้ง มวลกรรม
แม้รักจักขยันทำ มั่นแล้ว
ถึงยากบากบั่นบำ– เพ็ญร่ำ เสมอนา
ผิเกียจผิคร้านแคล้ว คลาดพ้นความดี

๑๔. ปากเป็นเอกเลขนั้น เป็นโท ท่านเฮย
พูดถูกย่อมปลูกโส– มนัสแท้
เช่นเดียวกับดวงมโน แดนนึก ฉะนั้นเนอ
ปากเปาะถ้อยเพราะแล้ มุ่งร้ายหมายดี.

๑๕. วจีสุจริตแจ้ว หวานใจ จริงรา
หวานกว่าผาณิตไหน แน่แล้ว

คำผรุสมุสาใคร ใคร่สดับ มิฤๅ
มิแต่จะไม่แคล้ว คลาดร้ายคลายปรีดิ์

๑๖. โภคทรัพย์แห่งผู้ครอง เรือนดี
ย่อมสะสมพูลทวี ยิ่งไซร้
ดุจจอมปลวกดังมี นัยกล่าว สมแฮ
คอยก่อต่อเติมได้ ยิ่งด้วยความเพียร

๑๗. *หมั่น* เรียนเขียนอ่านไว้ วิทยา เทอญพ่อ
หมั่น กล่าวสุวาจา อ่อนน้อม
หมั่น นบแก่ผู้อา- วุโสยิ่ง ตนนา
หมั่น ดังนี้จะพร้อม พรั่งผู้สรรเสริญ.

๑๘. *ศิษย์* นั้นท่านว่าไว้ หลายสถาน
ศิษย์ หนึ่งเที่ยวคบพาล ปลอกปลิ้น
ศิษย์ หนึ่งหมิ่นอาจารย์ ทั้งพ่อ แม่นา
ศิษย์ หนึ่งดีหมดสิ้น เพราะผู้กตัญญู.

๑๙. ศิษย์ใดใจจ่อจ้วง ฟังคำ สอนเนอ
ฟังอย่าฟังเปล่าจำ จดไว้
ภาระกิจอย่าถลำ ไถลกลับ ลืมแฮ
ไหนผิดคิดละได้ สิ่งนั้น ควรทำ

๒๐. บุตรศิษย์คนใดเฟื่อง กิจการ
รู้คุณบิตุมาจารย์ แน่แท้
กอบกิจศิลปขาน รับเร่ง ขวนขวาย
ชื่อว่าบุตรศิษย์แล้ เจริญยิ่งยืนนาน.

๒๑. อย่าเป็นคนว่ายาก ท่านเตือน สติเนอ
อย่าหลีกกิจบิดเบือน หลบลี้
อย่าคบกับมิตรเชือน ชนพวก พาลนา
พาลจักพาป่นปี้ บาปต้องตนเอง.

๒๒. พึ่งพักอาศัยบ้าน วัดใด ก็ดี
อย่าประพฤติเหลวไหล ล่วงล้ำ
ข้อกฎวัดหัดนิสัย ระวังผิด ไว้นา
ผิดน้อยอย่าบ่อยซ้ำ– ซากให้เสียคน.

๒๓. ความผิดมีมากล้น เหลือหลาย
ผิดเพราะล่วงกฎหมาย หนึ่งแท้
ผิดเพราะอ่านสาธยาย จำผิด
ผิดลูกผิดเมียแล้ ผิดทั้งศีลธรรม.

๒๔. ความดีมีมากแท้ ควรหวัง ไว้เนอ
ดีเพราะมีสติระวัง มนัสพร้อม
ดีรู้จักรักเกียรติทั้ง สกุลวงศ์
ดีกุศลสัมมาน้อม ถูกต้องหลักธรรม.

๒๕. นระชนจะเลิศล้ำ เลอขจาย คุณเอย
ทำชื่อเสียงฟุ้งขยาย สมรรถพร้อม
ภาระกิจจิตมุ่งหมาย บากบั่น ตลอดนา
งานหนักเบาแวดล้อม ห่อนได้ถอยหนี.

๒๖. ไม่นั่งคุยแฟะฟุ้ง โคมลอย
นั่งง่วงตาปริบปรอย หลับได้
นั่งสนุกไม่ลุกคอย ทำกิจ ตนนา
นั่งคิดบิดเบือนไซร้ เยี่ยงนี้ต่ำทราม.

๒๗. นักเมาหมดสัจถ้อย เจรจา
แรงโลภละอายหา ห่อนได้
มักเบื่อหน่ายกรุณา เป็นเที่ยง
บรรพชิตหญิงอยู่ใกล้ ย่อมสิ้นศีลแสวง.

๒๘. โลกรู้เรียนมากสิ้น ศิลปศาสตร์
ยามจักปองไม่อาจ กล่าวได้
ผู้นี้นับว่าปราชญ์ ลือชื่อ ไฉนนา
กล่าวบ่ฉาดเฉกใบ้ บอกข้อความผัน.

๒๙. คบปราชญ์เปรียบเสพอ้อย เอมใจ
กินแต่ปล่องปลายไป ตราบต้น
คบคนโหดหีนไหล เหลวจืด จางแฮ
แหน่งหนึ่งอ้อยกันร้น แต่ต้นตลอดปลาย.

๓๐. คับอกออมอยู่ได้ โดยหวัง
คับแอบเคียงคนชัง อยู่ช้า
คับจิตเจ็บประนัง เนาว์ยาก ยิ่งแฮ
แค้นคับเข็ญใจล้ำ เร่งร้อนฤๅสะเบย.

๓๑. คนพวกหนึ่งน้ำ ใจหาญ
รู้ว่าตนเป็นคนพาล กระด้าง
พวกนี้วิจนาจารย์ จัดใช้ พาลพ่อ
นับว่าปราชญ์ได้บ้าง เพราะรู้สกนธ์.

๓๒. ใครรักย่อมว่าเพียง พงศ์พันธุ์
ใครชอบชิดชมฉัน เพื่อนไซร้
ใครเลี้ยงรักษาครรภ์ คือแม่ ตนนา
ใครดับดำฤษณ์ได้ ชื่นชู้เมียสม.

๓๓. เมตตาเตือนจิตให้ คนหวัง พึ่งนา
แรงเคียดคนหน่ายชัง ทั่วหน้า
ทานเป็นยอดยายัง เกียรติยศ ยิ่งแฮ
ตระหนี่กลกำพร้า พรากผู้สมาคม.

๓๔. รู้ศิลปวิทย์พร้อม ทั่วมูล
รักเกียรติวงศ์ประยูร มั่นไว้
จักยกตนวงศ์ตระกูล เชิดชู นาพ่อ
ตัวจักสลายชื่อได้ เกียรติตั้งชั่วกัลป์.

๓๕. จงตั้งจิตคิดเปลื้อง อบาย
เป็นคนควรขวนขวาย ดีไว้
คนคดล้วนมากหลาย เล่ห์กล
ดีนอกดีในได้ สิ่งนี้ควรชม

๓๖. อยู่ด้วยกับท่านผู้ ใดนา
ให้เป็นคนมีกิริยา เรียบร้อย
มีจิตคิดค้นหา สิ่งชอบ
สุขเลิศจะเกิดต้อย ตามผู้ทำดี.

๓๗. อย่าโกรธโทษท่านผู้ นินทา
อย่าโกรธท่านเตือนประสา พี่น้อง
อย่าโกรธพวกพาลหา เหตุก่อ ตนเนอ
โกรธแต่คนที่ต้อง ไป่รู้คุณคน

๓๘. อย่าเกลียดเคียดซึ่งข้อ คำปราชญ์ ขานเฮย
อย่าเกลียดดุริยานาฏ แซ่ซ้อง
อย่าเกลียดกิจเพราะขาด มานะ เพียรเนอ
เกลียดแต่คนที่ต้อง ชั่วช้าเลวทราม.

๓๙. สรรพสิ่งในโลกล้วน อนิจจัง
มิแต่แตกทะลายพัง ทั่วพื้น
ของรักและของชัง ดีชั่ว ท่านเฮย
ลึกลับหนาบางตื้น แน่ต้องมรณา.

๔๐. สิ่งใดในโลกล้วน เปลี่ยนแปลง
หนึ่งชราหย่อนแรง เร่งร้น
ความตายติดตามแสวง นำชีพ ประลัยเฮย
สามส่วนควรคิดค้น คติรู้เตรียมคอย.

๔๑. สุขของคฤหัสถ์ เป็นส่วนสัดสี่ประการ
สรุปลงจงวิจารณ์ ทุกข้อแจ้งแถลงไข
สุขหนึ่งนั้นเกิดแต่ มีทรัพย์แน่เป็นสุขใจ
เก็บหอมรอบริบไว้ เพื่อเลี้ยงอาตม์เมื่อขาดเหลือ
สุขกายสบายจิต ได้กอบกิจไว้จุนเจือ
ไม่เพ้อจนเหลือเฟือ แล้วสิ้นทุกข์เป็นสุขสบาย
สุขสองปองจ่ายทรัพย์ คำนวนนับได้มากหลาย
จ่ายผดุงบำรุงกาย ให้เกิดสุขเกษมสันติ์

บำเพ็ญทานการกุศล อำนวยผลปัจจุบัน
ญาติวงศ์เผ่าพงศ์พันธุ์ ก็จุนเจือได้เกื้อหนุน
ประโยชน์มากภายภาคหน้า มีศรัทธาเที่ยวเจือจุน
ศีลทานการทำบุญ ก็ถึงพร้อมน้อมจิตถวาย
สุขสามความโปร่งจิต ไม่ต้องคิดกระวนกระวาย
ไร้ทุกข์เป็นสุขสบาย เพราะไม่มีเป็นหนี้สิน
ใครไม่มาเหยียดหยาม หรือทวงถามให้มลทิน
คิดอะไรก็เหมือนจิน– ตะนาการจำนงปอง
สุขสี่สมสรรพกิจ ธุระคิดความมั่นครอง
ไร้โทษประโยชน์สอง ดำเนินความตามสมัย
เรียกงานที่ปราศโทษ ลุประโยชน์สมดังใจ
สัมมาอาชีพไป นฤทุกข์เป็นสุขสันติ์
สุขกายสบายจิต พวกพ้องคิดคอยป้องกัน
ให้บำราศปราศภัยอัน ตรายสู้ ศัตรู สลาย
ยามไข้ได้ทุกข์ร้อน ไม่หลับนอนนิ่งดูดาย
ปรนปรุงผดุงกาย คอยพิทักษ์เฝ้ารักษา
สุขใจไม่มีเรื่อง ที่ขุ่นเคืองระคายตา
ในหมู่ญาติมิตรพา กันเป็นสุขสนุกสนาน
ยึดมั่นในสันติ มาดำริตริตรองการ
ภูมิใจใครเปรียบปาน ที่อิ่มเอมเกษมศรี
รู้สึกสำนึกว่า ใช่เอกาเกิดเรามี
ในโลกนี้โชคดี พรั่งพร้อมล้อมหน้าหลัง

๔๒. ความสุขทั้งสี่นี้ ช่างเกิดมีมาประดัง
ทุกคนสนใจ ฟัง จะชี้เหตุให้เห็นผล
ไม่ก่อกรรมกิเลส อันเป็นเหตุให้มืดมนธ์
ปราศจากจิตกังวล ในกรรมเรื่องเครื่องเศร้าหมอง
เว้นอบายมุขหก ประการยกเป็นเหตุตรอง
เห็นโทษสิ้นทั้งผอง ที่ย่อยยับทรัพย์ฉิบหาย
การเว้นนั้นเป็นเหตุ ให้วิเศษเป็นผลขจาย
เหตุเพราะเว้นอบา– ยะมุขเกิดผลเฉิดฉัน
อีกเหตุให้กังวล ประพฤติตนตามนิรันดร์
ในประโยชน์ปัจจุบัน ชื่อ " ทิฏฐธัมมิกัตถา "
หลักธรรมทั้งสามนี้ เป็นเครื่องชี้เหตุที่มา
สนองผลกุศลพา ให้เกิดสุขเกษมสันติ์.

๔๓. บุคคลที่มีจรรยา และมีหัวคิดดี ได้รับการอบรมดี ย่อมเป็นผู้ไม่ประมาท แม้ใคร ๆ ไม่อาจดูถูกเขาได้.

๔๔. ร่มเงาของต้นไม้ ย่อมเป็นที่สบายของหมู่สัตว์นานาชนิด แต่ร่มเงาของบิดามารดา –ญาติสนิทมิตรสหาย –อุปัชฌาย์อาจารย์ และร่มเงาของพระราชา ย่อมเป็นที่สบายของบุคคลยิ่งกว่านั้น ส่วนร่มเงาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมเป็นร่มเงาที่เย็นสบายของมวลสัตวโลกไม่เลือกหน้า หาสิ่งเปรียบปานมิได้

๔๕. กิจการงานทุกอย่าง คิดโดยสุขุม ประกอบขึ้นโดยรอบคอบ กิจการนั้นย่อมมีผลงอกงามและมั่นคง

๔๖. ผู้ที่หวังความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และอาชีพของตน ต้องดูตัวอย่างผู้ที่เจริญแล้วเป็นแม่แบบ ชีวิตและอาชีพนั้น จึงจะเจริญก้าวหน้าไปได้ การยังชีวิตและอาชีพตามผู้เจริญแล้วนั้น อย่าลืมว่าจำต้องมีสุจริตและยุติธรรมเป็นหลัก.

๔๗. คนอื่นเขาจะนินทาอิจฉาริษยาเราก็ช่างเขา เราจงพยายามก้าวของเราไปเสมอ ในวันหนึ่งเขาจะต้องชมเรา.

๔๘. ให้ผู้อื่นเขายกย่องเราดีกว่า ที่เราจะยกย่องตัวของเราเอง. ผู้ที่ถูกเขาตราหน้าว่าเกิดมาหนักโลก ก็คือผู้ประพฤติตนไม่สมกับที่เกิดมาเป็นคนนั่นเอง.

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

รูปร่างกาย ชายหญิง สิ่งสลาย
เกิดแล้วตาย ประจักษ์ เป็นสักขี
แต่สกุล คุณตัว และชั่วดี
ทั้งสองนี้ ไม่ดับ ไปกับตน.

ของ—*ป. ศิริรัตน์*

หลักธรรมในการปกครอง

ของ

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดมกุฏกษัตริยาม

การปกครอง คือการควบคุมว่ากล่าวคนทั้งหมู่ให้อยู่ในระเบียบสม่ำเสมอกัน การปกครองแบ่งออกเป็น ๒ ชั้น ชั้นนอกได้แก่การควบคุมความประพฤติให้เป็นไปตามระเบียบ ชั้นในได้แก่การควบคุมน้ำใจให้เคารพระเบียบและให้เคารพนับถือผู้ปกครอง

ผลที่มุ่งในการปกครองก็คือ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนทั้งหมู่ ที่อยู่ในปกครองอันเดียวกัน ผลอันนี้จะสำเร็จได้ต้องมีระเบียบสำหรับปกครอง และต้องมีผู้ปกครองตามระเบียบนั้น

ระเบียบควบคุมความประพฤติของคนไว้ได้ แต่ไม่อาจควบคุมน้ำใจ คุณธรรมของผู้ปกครอง สามารถควบคุมน้ำใจคนที่อยู่ในปกครองไว้ได้

ผู้ปกครอง ก็คือผู้นำของหมู่ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมคนทั้งหมู่ ให้ประพฤติตามระเบียบเสมอกัน และมีหน้าที่ควบคุมน้ำใจของเขาให้เคารพระเบียบ และให้เคารพนับถือตัวผู้ปกครองด้วย

ก็แต่ผู้ปกครองจะสามารถควบคุมน้ำใจคนทั้งหมู่ไว้ได้ ก็เพราะมีคุณธรรมของผู้ปกครอง และมีหลักธรรมในการปกครอง คือ—

๑. ผู้ปกครองต้องมีอัธยาศัยประกอบด้วยเมตตากรุณา มุ่งหวังให้คนทั้งหมู่อยู่เย็นเป็นสุขทั่วกัน ตั้งใจช่วยเขาให้พ้นจากทุกข์ยากเดือดร้อน ไม่มักได้ ไม่เห็นแก่สุขฉะเพาะตัว และเที่ยงธรรม

๒. ผู้ปกครองต้องประกอบด้วยคุณธรรมเหล่านี้ และต้องแสดงให้คนในปก

ครองเห็น คือ *ความขยัน ความรอบคอบ ทำการงานสอาด พิจารณาก่อนจึงทำ ระมัดระวัง เลี้ยงชีพชอบธรรม ไม่ประมาท ฉลาดในอุบาย รู้จักผ่อนปรนแก้ไขให้ร้ายกลับเป็นดี*

๓. ผู้ปกครองต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างสมเป็นผู้นำในข้อเหล่านี้ เคารพรักษาระเบียบ เอาใจใส่ต่อหน้าที่ ทำอะไรทำจริง อดทนต่อความเหนื่อยยาก ขมักเขม้นในการงาน เป็นคนตรงต่อเวลา เคารพต่อประโยชน์ของผู้อื่น ยอมเสียสละเพื่อหมู่

๔. ผู้ปกครองต้องรู้จักอ่านคน คนในโลกมี ๓ จำพวก **พวกหนึ่งรู้จักใช้ทั้งตัวเองทั้งผู้อื่น พวกหนึ่งรู้จักใช้ตัวเอง แต่ไม่รู้จักใช้คนอื่น พวกหนึ่งไม่รู้จักใช้ทั้งตัวเองทั้งคนอื่น ต้องให้คนอื่นใช้ การใช้คนต้องรู้จักเลือกให้เหมาะแก่งาน ถ้าอ่านคนไม่เป็น ก็เลือกไม่ถูก**

๕. ผู้ปกครองต้องรู้จักอุบายวิธีสำหรับจูงใจคน ให้เกิดความสมัครใจ เพราะการทำโดยถูกบังคับ ไม่ให้ผลดีเท่าการทำโดยสมัครใจ

๖ ผู้ปกครองต้องรู้จักผูกใจคน ให้รักและนับถือด้วยสังคหธรรม คือ เผื่อแผ่ให้ปัน พูดจาอ่อนโยนไพเราะ ช่วยเหลือไม่ดูดาย วางตนสมแก่ฐานะ ไม่ถือตัว เพราะหลักธรรมดามีอยู่ว่า **ถ้ามีความรักความนับถือแล้ว ก็มีน้ำใจช่วยทำเอง โดยไม่ต้องออกปาก และยอมให้ใช้โดยความเต็มใจ ปราศจากรังเกียจ**

ข้อควรสำนึก

๑. *ระเบียบจำเป็นแก่การปกครอง แต่ถ้ากวดขันระเบียบเกินไป แทนที่จะเรียบร้อย อาจกลายเป็นอลหม่านวุ่นวายก็ได้ เพราะคนยังไม่รู้ค่าของระเบียบ*

๒. ถ้าคนรู้ค่าของระเบียบทั่วกันแล้ว ก็ไม่ต้องให้ผู้ปกครองกวดขัน เขากวดขันตัวของเขาเอง

๓. อุบายวิธีที่จะชักนำคนให้เล็งเห็นค่าของระเบียบ เป็นสิ่งจำปรารถนาเป็นคู่กันไปกับระเบียบ

๔. ต้องรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ทำอะไรเอาแต่ใจของตน

๕. ไม่ใช่แต่คนที่อยู่ในปกครองเท่านั้น ที่อาจทำผิด แม้ตัวผู้ปกครองเองก็อาจทำผิดได้

๖. การที่เขาไม่เข้าใจคำสั่ง หรือทำอะไรไม่ถูกตามที่สั่งนั้น อย่าเพิ่งลงโทษว่าเขาไม่รู้ภาษาคน อาจเป็นเพราะท่านพูดให้เขาเข้าใจไม่ได้ก็ได้

๗. ถ้อยคำที่กระด้างไม่เพราะหู ย่อมปกปิดความหวังดีของผู้พูดเสีย

๘. ในเวลามีอำนาจ แม้ทำผิดทำชั่ว ก็ปิดไว้ได้ เพราะเขาเกรงอำนาจไม่อาจพูด ในเวลาหมดอำนาจ ก็หมดคนเกรง ความผิดความชั่วก็โผล่ตัวให้คนเห็นอย่างที่ว่า "*น้ำลงตอผุด*"

๙. ผู้ปกครองเป็นเป้าแห่งสายตาของคนทั้งหลายที่อยู่ในปกครอง เขาเห็นท่านแต่ท่านอาจไม่เห็นเขา การกระทำของท่านนั่นแหละ แสดงให้เขาเห็นว่า ท่านเป็นผู้สมควรที่เขาจะรักเคารพนับถือหรือไม่ ?

๑๐. ผู้ปกครองที่ดี ต้องมีทั้งพระเดชและพระคุณ ถ้าขาดเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ปกครองให้ดีไม่ได้ แต่พระคุณนั้นควรใช้เสมอ ส่วนพระเดชพึงเลือกใช้เมื่อจำเป็นจริง ๆ

ดีติดตัว

ของ

พระศาสนโศภน วัดราชาธิวาสวิหาร

เกิดแล้วตาย เห็นได้ชัด เพราะมีผู้เกิดแล้วตายเป็นพยานปรากฏให้รู้เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน แต่ตายแล้วเกิดหรือไม่ หรือตายแล้วเกิดเป็นอะไร ไม่มีสิ่งเป็นสักขีพยานยืนยันให้รู้เห็นกันประจักษ์ ผู้ตายก็ไม่ได้บอกเล่าสู่กันฟัง ผู้เกิดก็ระลึกชาติไม่ได้ จึงยังตกอยู่ในข่ายแห่งความสงสัยไม่รู้หาย เพราะไม่รู้ไม่เห็นกันได้ถนัด ถ้าผู้เกิดมาแล้วระลึกชาติได้ ความสงสัยในเรื่องตายแล้วเกิดหรือไม่ ? หรือตายแล้วเกิดเป็นอะไร ? ก็จะหายไปเอง

พระบาลีที่ว่า *กรรมเป็นนา วิญญาณเป็นพืช ตัณหาเป็นยางเหนียว* ดังนี้นั้นเป็นหลักวิชาที่พระพุทธเจ้าผู้ทรงระลึกชาติได้ทุกชาติ จนเป็นพระผู้ไม่เกิดไม่ตายได้ตรัสบอกไว้ จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ก็ควรตั้งใจพิจารณาดูที่ตน ก็อาจรู้เห็นตามที่ตรัสบอกไว้ การทรงเปรียบความเกิดด้วยพืชที่หว่านลงในนา ก็เพื่อให้น้อมนึกถึงสิ่งที่เห็นได้ด้วยตาให้ปรากฏเป็นมโนภาพ เพื่อให้นึกเห็นได้ด้วยใจ พืชที่ยังมียางเหนียวหว่านลงในนาที่มีดินดีย่อมงอกได้ฉันใด เมื่อกรรมวิญญาณและตัณหาทั้งสามนี้ยังมีอยู่พร้อมกันที่ตน ก็ต้องเกิดฉันนั้น แต่จะเกิดเป็นอย่างไร สุดแต่กรรมที่ตนได้ทำไว้ ถ้าทำดี ดีก็ติดตัว ถ้าทำชั่ว ชั่วก็ติดตัว ถ้าทำดียังไม่ถึงที่สุด ดีที่ติดตัวนำให้เกิดดีตายดี ชั่วที่ติดตัว นำให้เกิดชั่วตายชั่ว หรือดีที่ติดตัวนำให้ตายดีเกิดดี ชั่วที่ติดตัว นำให้เกิดชั่วตายชั่ว จนกว่าจะสิ้นกรรม ครั้นสิ้นกรรม คือไม่ต้องทำกรรมใด ๆ แล้ว ก็สิ้นทุกข์ คือไม่ต้องเกิดตาย หรือไม่ตายไม่เกิด กรรมวิญญาณตัณหาแยก

ออกจากกันเด็ดขาด ไม่สามารถเชื่อมต่อก่อเกิดอีกต่อไป เหมือนนาแม้ยังมีอยู่ แต่ที่ดินนานั้นไม่ควรแก่การเพาะหว่านพืชชะนิดใด ๆ แล้ว พืชชะนิดนั้น ๆ เล่าก็ไม่มียางเหนียว แม้พืชยังมีอยู่ แต่พืชนั้นหมดยางเหนียวแล้ว ถึงจะหว่านลงในนาสักเพียงไร ก็งอกขึ้นไม่ได้ฉะนั้น

ความเกิดกับความตายเป็นคู่กัน เมื่อยังมีเกิดก็ต้องมีตาย ตรงกันข้าม เมื่อไม่มีเกิด ตายก็มีไม่ได้ ความตายจึงมีมาพร้อมกับความเกิด แต่เห็นยาก แลไม่เห็นด้วยตา เพราะเมื่อเกิด ตายยังไม่ปรากฏ ยังไม่เห็นตาย เห็นแต่เกิดอย่างเดียว ยังเห็นเกิดในปัจจุบัน และเห็นตายในอนาคต หรืออาจยังไม่เห็นตายก็มี แม้อาจเห็นตายบ้าง ก็ยังเห็นเกิดตายต่างขณะกัน ยังเห็นเกิดตายไม่พร้อมในขณะเดียวกัน จึงยังต้องวนอยู่ในเกิดตายหรือตายเกิด ไม่พ้นได้ เมื่อมาพิจารณาเห็นด้วยปัญญา ซึ่งเกิดตายพร้อมกันและในขณะเดียวกันในขณะใด ในขณะนั้นเป็นอันรู้ได้ชัดว่า ตายแล้วเกิด หรือไม่ตายไม่เกิด และอาจรู้เห็นได้เองที่ตนนั้น

การเกิดเป็นการสืบพันธุ์ ที่ต้องอาศัยมารดาบิดา เป็นที่รู้เห็นกันอยู่ เป็นที่รับรองกันอยู่ ไม่ใช่พระเจ้าองค์ใด ๆ บันดาลให้เกิด ถ้าจะซัดให้พระเจ้าเป็นผู้บันดาลให้เกิด เห็นจะหนีพระเจ้าพ่อพระเจ้าแม่ไม่พ้นไปได้ เมื่อไม่เกิด มารดาบิดาก็หมดหน้าที่ชนกชนนี และก็ไม่ต้องกลัวตาย เพราะเมื่อไม่เกิดก็ไม่ต้องตาย เมื่อยังมีเกิดก็ต้องมีตาย ครั้นตายแล้วก็ต้องเกิด ความเกิดความตายจึงเป็นสายสัมพันธ์ทางมารดาบิดาจนกว่าจะตัดสายสัมพันธ์ขาด คือไม่เกิด ตัดผู้ให้เกิดขาดเมื่อใด เป็นไม่ต้องตายเมื่อนั้น ครั้นไม่เกิดไม่ตายแล้ว แก่เจ็บก็มีไม่ได้ เป็นอันไม่ต้องกลัวตลอดถึงแก่เจ็บตาย แต่ถ้ายังตัดสายสัมพันธ์ไม่ขาด แม้จะกลัวตายสักเพียงไร ก็หนีเกิดแก่เจ็บตายไม่พ้นได้

ความเกิดตายมีทั้งคุณทั้งโทษ เกิดดีตายดีเป็นคุณ เกิดไม่ดีตายไม่ดีเป็นโทษ พระโพธิสัตว์ปรากฏว่าเกิดดีตายดีตลอดมา จนถึงได้ตรัสรู้

เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ คือไม่ต้องเกิดตาย เพราะทรงรู้ชัดซึ่งความจริงแห่งความเกิดตายและผู้ให้เกิดให้ตาย จนทรงตัดสายสัมพันธ์แห่งความเกิดตายและผู้ให้เกิดให้ตายได้เด็ดขาด ความเกิดตายและผู้ให้เกิดให้ตายนั้นเป็นความจริงทั้งโดยสมมติทั้งโดยสภาวะ เมื่อรู้จริงเห็นจริงและตัดสายสัมพันธ์ได้เด็ดขาด เป็นไม่ต้องเกิดตายแน่ ความเกิดตายจึงเป็นคุณอย่างมหันต์ เพราะให้ถึงความไม่เกิดไม่ตาย ถ้ากลัวตาย ไม่กลัวเกิด เป็นต้องตายแน่ ถ้าจะแก้ ก็ต้องแก้ที่เกิด อย่าแก้ที่ตาย เพราะตายเป็นปลายเหตุ ส่วนเกิดเป็นต้นเหตุ วิธีแก้จึงต้องแก้ตรงที่ต้นเหตุ อย่าแก้ตรงที่ปลายเหตุ จะไม่หายยุ่ง คือจะต้องวนอยู่ในเกิดตายไม่มีที่สุด

ดีติดตัวนั้น คือความดีที่ทำจนชิน คุ้นต่อความดี ทำดีจนไม่ต้องฝืนใจ มีดีประจำจิต เหมือนโลหิตประจำกาย ถึงยังเกิดตาย ก็เกิดดีตายดี หรือตายดีเกิดดี เพราะมีดีเป็นที่อยู่ มีดีเป็นที่ไป และมีดีเป็นที่มา

หลักการทำดีที่ท่านยกขึ้นแสดงโดยปริยายหนึ่ง เรียกว่า **บารมี** คือ **ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา** บารมีชั้นสามัญ เรียกว่า **บารมี** ชั้นใกล้จะตรัสรู้ถึงที่สุดแห่งชาติ เรียกว่า **อุปบารมี** ชั้นเยี่ยมที่ให้ได้ตรัสรู้ถึงที่สุดแห่งชาติ เรียกว่า **ปรมัตถบารมี** ชั้นละ ๑๐ รวม ๓๐ ทัศ

พระโพธิสัตว์ได้ทรงบำเพ็ญพระบารมีเป็นความดีติดตัวครบทั้ง ๓๐ ทัศ เป็นตัวอย่างที่ดีเลิศ เพราะพระบารมีที่ได้ทรงบำเพ็ญตั้งแต่เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์จนเคยชินติดตัวนี้แล จึงเกิดดีตายดี หรือตายดีเกิดดีตลอดมาทุกชาติ และในที่สุดได้ทรงบรรลุถึงซึ่งความไม่เกิดไม่ตาย เพราะได้ทรงบำเพ็ญพระบารมีจนเต็มที่ เป็นปรมัตถบารมีรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การทำดีที่เป็นบารมีนี้แล คือ **ดีติดตัว** แม้ยังเป็นชั้นสามัญ ถ้าได้ทำจน

เคยชินเป็นดีติดตัวในปัจจุบัน และได้ความอุ่นใจในบัดนี้ว่ามีดีประจำจิต ก็เป็นอันส่องให้รู้เห็นถึงอนาคตว่าจะต้องไปดี เพราะมีดีที่ได้ทำไว้ติดตัวเป็นเหตุนำให้ไปดี เมื่อถึงคราวจะกลับมา ก็จะกลับมาดี เพราะมีดีที่ได้ทำไว้เป็นเหตุนำให้มาดี เหมือนคนผู้ไม่มีความผิด จะอยู่ไหนจะไปไหน ก็ไม่ต้องกลัวเจ้าหน้าที่จะจับกุม แม้บางครั้งเจ้าหน้าที่อาจจับกุมผิดตัว เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ไม่มีความผิดใด ๆ ก็จะต้องปล่อยตัวไปเป็นอิสระ เมื่อรู้อยู่อย่างนี้ ถึงยังจะกลัวตาย ก็เป็นอุบายลดความกลัวให้น้อยลง หรืออาจไม่กลัวเลยก็เป็นได้

เรื่องของโลกทุกโลก ไม่ว่าโลกใด ๆ ทั้งในอดีตอนาคตและปัจจุบัน เมื่อยังปรากฏเป็นโลกอยู่ ล้วนแต่มีดีประจำโลก แต่ดีประจำโลกใด ก็คงเป็นดีปรากฏอยู่ในโลกนั้น อันใคร ๆ ผู้จากโลกไปแล้ว ไม่อาจนำดีประจำโลกติดตัวไปด้วยได้ เป็นที่รู้เห็นกันอยู่ ผู้จากไปก่อนก็ได้ทำตัวอย่างแก่ผู้ยังอยู่ภายหลัง ซึ่งก็เห็น ๆ กันอยู่แล้วนั้น ดีประจำโลกที่เห็น ๆ กันอยู่ เช่นมารดาบิดาบุตรภรรยาสามีญาติมิตรทรัพย์สินสิ่งของทองเงิน เครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น สมบัติประจำโลกเหล่านี้ทั้งที่เป็นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ เป็นสมบัติของโลกใด ก็คงเป็นสมบัติของโลกนั้น คงเป็นของดีประดับโลก แต่ไม่ใช่ดีติดตัว คือนำติดตัวไปด้วยไม่ได้ ต้องทิ้งไว้ในโลกนั้นเอง เพราะสมบัติประจำโลกเป็นผลเกิดจากความดีติดตัวที่ตนได้ทำไว้ ตนได้ทำดีติดตัวไว้เท่าใด ก็ย่อมมีกรรมสิทธิ์ในสมบัติประจำโลกเท่านั้น ความดีติดตัวนี้แลเป็นกรรมสิทธิ์เฉพาะตน คนอื่นจะพลอยมีส่วนแบ่งด้วยก็ไม่ได้ ใคร ๆ จะฉกชิงวิ่งราวฉ้อโกงลักขโมยก็ไม่ได้ เป็นอริยทรัพย์ที่จับจ่ายไม่หมดสิ้น เป็นความดีที่ไม่ตาย อำนวยผลแก่คนผู้มีดีติดตัวให้เป็นผู้มั่งคั่งมั่งมี ไม่ต้องขัดสนจนใจในภพชาติใด ๆ เหมือนเศรษฐีผู้มั่งมีทรัพย์ในโลก จะอยู่ไหนจะไปไหน ก็ไม่ต้องขัดสนลำบากด้วยทรัพย์ฉันใด คนผู้มีดีติดตัวที่เป็นอริยทรัพย์ก็ฉันนั้น ย่อมได้รับความสะดวกสบายไม่ต้องขัดสนจนใจในโลกนั้น ๆ ที่ตนอาศัยอยู่และจะต้องไป

ปัญหาเรื่องเกิดตาย หรือตายเกิดเป็นอย่างไร ก็น่าจะยุติลงด้วยการทำดีติดตัวที่เป็นบารมีนี้เอง จนได้ความอุ่นใจ มั่นใจในความเป็นอยู่ของตน ๆ ในปัจจุบัน เพราะเมื่อมีดีติดตัวอยู่เป็นปกติคงที่ในปัจจุบัน ถึงจะตายแล้วเกิดเป็นอะไร ก็เป็นอันหวังได้แน่ว่า คงจะเกิดดี คนเราเกิดมาต้องการดี จึงควรทำดีติดตัวจนเคยชิน เมื่อทำดีจนเคยชินแล้ว จะเกิดหรือไม่เกิด จะตายหรือไม่ตาย จะเกิดแล้วตาย หรือจะตายแล้วเกิดเป็นอะไร ก็จะรู้ได้เอง และจะหายสงสัยในเรื่องเกิดตายหรือตายเกิด

ขอท่านสหธรรมิก ผู้เป็นญาติโยมมิตรสหาย ร่วมเกิดแก่เจ็บตายด้วยกันมา โปรดพิจารณาดูเถิด อุบายที่จะตัดความสงสัยในเรื่องเกิดตาย หรือตายเกิด น่าจะอยู่ตรงที่ทำดีติดตัวที่เป็นบารมีนี้เอง หาใช่จะต้องไปค้นหาที่อื่นไม่ เพราะมีปรากฏอยู่ที่ตนซึ่งเป็นผู้ทำนั้นแล เมื่อตั้งใจพิจารณาค้นหาที่ตนจนพบดีติดตัวแล้ว ก็จะมีใจผ่องแผ้วเป็นสุขสบาย เพราะมารู้เห็นว่าตนก็มีดีติดตัวเหมือนกัน และดีติดตัวนี้แลเป็นหลักประกันความอยู่ดีไปดีมาดีในที่ทุกสถาน ถ้าสามารถทำดีติดตัวได้เต็มที่ ไม่ต้องทำดีอีกต่อไปแล้ว ก็จะถึงซึ่งความไม่เกิดไม่ตายในที่สุดด้วยกันหมด.

ตายไม่เหลือ

ทั้งหนุ่มสาว เฒ่าแก่ และคนพาล
ทั้งบัณฑิต ชำนาญ ทุกสิ่งสรรพ์
ทั้งคนมี ดี-จน หมดด้วยกัน
คนเหล่านั้น ต้องตาย ไม่เหลือเลย

ป. ศิริรัตน์

มักได้

ของ

พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (วาสน) วัดราชบพิธ

เมื่ออยากได้ ทรัพย์ยศ ไมตรีมิตร
ลำพังคิด เท่านั้น มันไม่ได้
ต้องลงมือ แสวงทำ ประจำไว้
ประโยชน์ใน ปัจจุบัน ขยันยง.

สังคหะ คุณแพร่ ออกแผ่อ้อม อบายมุข ทุกล้อม สละส่ง
ประพฤติจน ผลประจักษ์ หลักธรรมตรง สมประสงค์ สำราญ ตระการกล
อยากแต่ได้ ไม่ทำ ดังความอยาก คอยรู้มาก เลือกแต่รับ อยู่สับสน
ยามต้องจ่าย ไพล่หลบ อลวน กลับเพ้อบ่น ยามเสื่อม ทรัพย์ไมตรี.

ได้สิ่งใด พอใจ ในสิ่งนั้น
ทั้งชอบชัง ร่วมกัน อย่าผันหนี
อย่ามักได้ แต่ชอบ ระบอบดี
ถึงชังมี มาต้องรับ รู้ปรับใจ.

คติพจน์

ของ

พระศรีธรรมประสาธน์ วัดพระมหาธาตุ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

(คณะศิษยานุศิษย์ ผู้จัดการพระราชทานเพลิงศพ พระครูโอภาสสมณาจาร (ได้ โอภาโส) มีพระมหาประพันธ์ ศิริรัตน์ เป็นต้น ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคติธรรม คำไว้อาลัย หรือสารคดีสั้น ๆ ตามถนัดสักเรื่อง เพื่อนำลงพิมพ์ในหนังสือแจกในงาน ถ้าจะให้เข้ากับรูปการณ์ ควรเขียนพรรณนาความดี และชีวประวัติของผู้มรณภาพ หรือคำไว้อาลัยในทำนองนั้น จึงจะเหมาะ แต่เข้าใจว่ามีผู้เขียนกันหลายท่าน กลัวจะเป็นการซ้ำซากเสียเวลาอ่าน และน่ากระดาษเปล่า ๆ และโดยที่พระครูโอภาส ฯ เป็นศิษย์ของข้าพเจ้า ครั้นเขียนเช่นนั้นจะเข้าลักษณะว่า "ยกย่องลูกเอง" จึงขอเสนอคติพจน์ เพื่อเป็นข้อคิด ๒ ข้อดังนี้)

๑. แรงกับเงินต่างกันมาก แรงยิ่งใช้ยิ่งทวีมีมากขึ้น ถ้าไม่ค่อยใช้เสื่อมหายไปจนทำอะไรไม่ได้ แรงเป็นเสน่ห์ดีอย่างเอก ใครขี้เหนียวแรงก็โง่ที่สุด.

๒. ถ้ารักตัว กลัวความลำบาก ไม่อยากจะทนทุกข์แล้ว ก็อย่าทำความชั่ว ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ.

คุณสมบัติของนักปฏิบัติธรรม

ของ

พระธรรมปาโมกข์ (ธมฺมสาร) วัดราชผาติการาม

นักปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ที่จะได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ควรของคำนับ เป็นผู้ควรของต้อนรับ เป็นผู้ควรทักษิณาทาน ควรกราบควรไหว้ เป็นนาบุญของชาวโลกอย่างยอดเยี่ยมนั้น ต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ

๑. โสตา *เป็นผู้สดับศึกษาฟังคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา*

๒. หนฺตา *เป็นผู้ฆ่าความชั่วร้ายเสียหายให้ออกไปจากใจ*

๓. ขนฺตา *เป็นผู้อดทนต่อความยากลำบากอันเป็นข้าศึกต่อการปฏิบัติ*

๔. คนฺตา *เป็นผู้ไปได้ คือปฏิบัติก้าวหน้าดำเนินไปได้ไม่ถอยกลับ*

คุณสมบัติทั้ง ๔ ประการนี้ เป็นคุณสมบัติของพระอริยสงฆ์โดยตรง เพราะท่านเป็นนาบุญของชาวโลกอย่างยอดเยี่ยมแท้จริง แต่ที่ยกคุณสมบัติ ๔ ประการนี้มาเขียน ก็เพราะนึกถึง *ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร* (ได้ โอภาโส) ที่ท่านเป็นภิกษุปุถุชน แต่ก็ตั้งใจทำกิจพระศาสนาตามสามารถ จึงลองเทียบกรณียะของท่านตามคุณสมบัติ ๔ ประการนั้นดู คือ

๑. โสตา ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร เป็นผู้สดับศึกษาฟังคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาตามสามารถ

๒. หนฺตา เป็นผู้ฆ่าความชั่วอย่างหยาบ ๆ ที่พอสามารถจะฆ่าได้

๓. ขนฺตา เป็นผู้อดทนต่ออารมณ์ร้ายและทนความยากลำบากผ่านมาได้เสมอ

๔. คนุตา เป็นผู้ไปได้ บวชก็บวชดำเนินมาได้ตั้งแต่เป็นสามเณร จนถึงเป็นพระ เป็นอุปัชฌาย์ อาจารย์ และเมื่อทางคณะสงฆ์ มีความต้องการให้ท่านไปอยู่จังหวัดกาญจนบุรี ท่านก็ได้ไปอีก แม้จะต้องฟันฝ่าความยากลำบาก ท่านก็ไปได้

เท่าที่เทียบมานี้ ก็เห็นว่าพอจะเทียบกันได้ แม้ท่านจะไม่เป็นนาบุญของโลก ก็คงเป็นนาบุญของศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย ชีวิตที่เป็นมาได้เท่านี้ ทำการงานได้เพียงเท่าที่เห็นนี้ ดำรงอยู่ในสถานะเพียงเท่านี้ ก็ควรปลื้มใจว่า ไม่เป็นโมฆะ ได้หรือยัง ?

ยาก–สมยาก

กำเนิดเด่น เป็นมนุษย์ สุดแสนยาก　　การฟังธรรม ลำบาก ยากนักหนา
ความเป็นอยู่ หมู่สัตว์ อุบัติมา　　เวทนา ยากนัก ประจักษ์ใจ
องค์พุทธะ ประเสริฐ ก็เกิดยาก　　บวชลำบาก ยากเข็ญเป็นไหนไหน
การบวชดี นี้หมาย บวชกายใจ　　ต้องเว้นไกล ความชั่ว คือตัวมาร
โลภโกรธหลง จงไกล ใจเว้นงด　　ให้หมดจด ผ่องผุด สมุฏฐาน
อันความยาก อย่างว่า ห้าประการ　　เมื่อเราท่าน พบเห็น เป็นมงคล

ฉะนั้นหนอ ขอเสนอ เกลอทั้งหลาย
จงทำกาย วจีจิต ประสิทธิ์ผล
ละชั่วทำ– กรรมดี ทวีตน
ให้เป็นคน สมยาก ดีมากเอย.

ของ– พระมหาอุบล นนฺทโก

ผู้ประทานรางวัลให้สรรพสัตว์โดยเที่ยงธรรม

ตามควรแก่ฐานานุรูป

ของ

พระรัชชมงคลมุนี (นิทเทสก) วัดสัมพันธวงศ์

ความดี ความจริง และความสุข เป็นมหาเสน่ห์ เป็นมหาโภคะ เป็นประโยชน์และเป็นสิริมงคลของคนดี มีความเพียรชอบ มีสติปัญญา และความสัตย์ พึงเห็นเช่นสัตบุรุษผู้บำเพ็ญประโยชน์ทั้งหลาย ทั้งของตนของท่าน จนปรากฏเกียรติคุณควรเคารพ ดุจมหาเจดีย์ที่สักการะบูชา แต่ความดี ความจริง ความสงบสุข มักจะเป็นโทษให้ทุกข์แก่ทรชนคนอันธพาล ทำเขาให้เดือดร้อนเศร้าหมอง เป็นที่ชิงชังรังเกียจตลอดกาลนาน

ความดี ความจริง และความสงบสุข ถ้าเอียงไม่เที่ยงธรรม หรือพระผู้เป็นเจ้าองค์ใดไม่เที่ยงธรรมก็หามิได้ ที่แท้นั้นเป็นเพราะกุศลกรรม ความประพฤติชอบของคนดี และเป็นเพราะอกุศลกรรม ความประพฤติชั่วของทรชนคนอันธพาล บันดาลให้เป็นไป เพราะคนที่มีความเพียรชอบประกอบด้วยสติปัญญา เป็นผู้เห็นสิ่งที่มีโทษโดยความเป็นสิ่งที่มีโทษ และรู้สิ่งที่หาโทษมิได้โดยความเป็นสิ่งที่หาโทษมิได้ ถือมั่นความเห็นถูกเป็นหลักฐาน ย่อมประพฤติสุจริตถูกเหตุแห่งความดีและความสุข ซึ่งเป็นผลที่คนปรารถนา ธรรมดาผู้เที่ยงธรรมจึงประทานพรให้แก่เขา.

ฝ่ายทรชนคนอันธพาลโง่เขลา มักเห็นชอบเป็นผิด เห็นผิดเป็นชอบ เห็นความดีเป็นความชั่ว เห็นความชั่วเป็นความดี มีความละอายในสิ่งไม่น่าละอาย ไม่ละอายในสิ่งน่าละอาย มีความเห็นในสิ่งไม่น่ากลัวว่า

เป็นสิ่งน่ากลัว มีความเห็นในสิ่งน่ากลัวว่าเป็นสิ่งไม่น่ากลัว เป็นผู้ถือมั่นความเห็นผิด ประพฤติทุจจริตผิดเหตุแห่งความดี และความสุข เขาจึงต้องคลุกเคล้าอยู่ในทุกข์ไม่มีประมาณ ซึ่งเป็นรางวัลที่ธรรมดาประทานให้ ดุจดวงพระอาทิตย์เปล่งรัศมีรุ่งเรืองสว่างในกลางวัน ดวงจันทร์เปล่งรัศมีรุ่งเรืองในกลางคืน ย่อมเป็นมหาเสน่ห์ เป็นมหาโภคะ และเป็นประโยชน์แก่คนดีที่มีจักษุดี (ทั้งนอกและใน) มีร่างกายไม่พิการ สามารถอาศัยประกอบการงานให้สำเร็จด้วยดี มีความสงบสุขเป็นอานิสงส์ตลอดกาลนาน แต่มักเป็นโทษแก่คนอันธพาลมีจักษุมืดบอด (ทั้งนอกและใน) มีร่างกายพิการ ไม่สามารถอาศัยแสงสว่างคือรัศมีแห่งดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ บำเพ็ญประโยชน์สุขให้ควรแก่เวลา มีแต่จะบ่นว่า ดิ้นรนรำคาญ ว่าร้อนนัก ว่าหนาวนักเป็นต้น แม้เขาจะไม่เห็นอกุศลกรรมของตน เขาย่อมปรากฏเป็นคนที่น่ารังเกียจของสังคม ไม่มีผู้ปรารถนา หรือนัยหนึ่งเหมือนอาหารที่อร่อยบำรุงเลี้ยงร่างกายให้สดชื่นเป็นอย่างดี ย่อมมีประโยชน์แก่คนผู้มีธาตุทั้ง ๖ สามัคคี ทำหน้าที่การงานดี แต่ไม่มีประโยชน์และกลับเป็นโทษแสลง ก่อให้เกิดทุกข์แก่ผู้มีธาตุพิการฉะนั้น

ท่านผู้มีปรีชาประกอบด้วยเมตตากรุณา เช่นบิดา มารดา ครู อาจารย์ และญาติมิตรเป็นต้น จึงปรารถนาที่จะให้บุตร ธิดา ศิษยานุศิษย์ ญาติมิตร บริวารของตนเป็นคนดี มีสติปัญญาสามารถ ต่างหาโอกาส ให้อนุชนได้รับการศึกษาฝึกฝนอบรมศิลปวิทยา ให้เจริญด้วยคุณสมบัติ สามารถใช้สติปัญญาขจัดบั่นทอน ถากถางมลทินโทษให้เบาบางหมดสิ้นไป เพื่อพ้นจากความเป็นทรชนคนอันธพาล กลายเป็นคนสันดานสอาดบริสุทธิ์ถึงภาวะเป็นสัตบุรุษคนดี ได้มีประโยชน์และความสุข ไม่ก่อทุกข์ร้อนให้แก่ผู้ใด.

พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส) **เป็นผู้หนึ่งที่อาศัยปุพเพกตปุญญตาส่งมา ได้บิดา มารดา และครูอุปัชฌายาจารย์ที่ดี อุปการะให้ได้รับการศึกษาอบรม ฝึกฝนศิลปวิทยามาตามควรแก่วัย ทั้งเธอเป็นผู้**

มีอัธยาศัย เมตตาอารี มีวิชาความรู้ความสามารถทำความดีสร้างบารมีให้ไพบูลย์ยิ่งขึ้น เป็นกำลังของวัด ของหมู่คณะในการสืบอายุพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนมากหลายตลอดเวลานาน จนปรากฏเป็นที่เมตตาของผู้ใหญ่ และเป็นที่เคารพสักการะของผู้น้อย ซึ่งได้มีโอกาสเกี่ยวข้อง และเป็นศิษย์พึ่งพาอาศัย นับว่าธรรมดาประทานพร ให้เป็นคนดี มีประโยชน์และความสุขตามควรแก่วาสนาบารมี เมื่อเธอจำต้องล่วงลับไปตามวิสัยของสังขาร ไม่มีทางแก้ไขให้เป็นอย่างอื่นนอกจากการแสดงน้ำใจสงสาร อาลัย เสียดาย และบำเพ็ญกุศลเปตพลีอุทิศส่วนกุศลให้เพื่อเพิ่มพูลบารมี วิบากสมบัติ และความสุขให้สำเร็จความปรารถนาในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัย ด้วยเมตตาและกตัญญูกตเวที ตามควรแก่ฐานะ ชื่อว่าชีวะประวัติของพระครูโอภาสสมณาจาร อาจเป็นเหตุเร้าใจให้ท่านผู้คำนึงถึง ดำรงอยู่ในความไม่ประมาท และสามารถตั้งตนไว้ชอบ ควรแก่การได้รับรางวัลที่น่าปรารถนาจากผู้เที่ยงธรรม ดังกล่าวแล้วต่อไปตลอดกาลนาน ฯ

สัตว์ทั้งหลาย สดุ้งทัณฑ์ ครั่นคร้ามหนอ
ย่อมกลัวต่อ ความตาย ไม่เลือกหน้า
ควรทำตน ให้เป็น อุปมา
ไม่ควรฆ่า หรือใช้ ให้ฆ่ากัน

ของ– ป. ศิริรัตน์

ชีวิตคติ

ของ

พระธรรมวราภรณ์ วัดบวรนิเวศวิหาร

---

๑ ชีวิตนี้ เป็นสิ่งที่เป็นที่รักของสัตวโลก ผู้มีชีวิตทั้งสิ้น ตนเองรักชีวิตฉันใด ผู้อื่นก็รักชีวิตฉันนั้น ท่านสอนให้พิจารณาเทียบเคียงระหว่างตนและผู้อื่นดังนี้แล้ว ก็ไม่ควรฆ่าเองหรือใช้ให้ฆ่าคนอื่นสัตว์อื่น เพราะไม่ปราถนาให้เขาฆ่าตน ตนก็ไม่ควรฆ่าเขา

๒. ชีวิตนี้ เป็นสิ่งที่เป็นกลาง ๆ ยังมิใช่ดีมิใช่ชั่ว แต่ใช้ในการทำชั่ว ก็เป็นทุชชีวิตะ ชีวิตชั่ว เมื่อไม่ใช้ในการทำชั่ว แต่ก็ไม่ใช้ในการทำดีซึ่งจักให้เกิดประโยชน์อะไร ก็เป็นโมฆชีวิตะ ชีวิตเปล่า เมื่อใช้ในการทำดีจึงเป็นสุชีวิตะ ชีวิตดี.

๓. ชีวิตนี้เกิดดับ จึงชื่อว่าไม่เที่ยง เพราะไม่เที่ยงต้องแปรปรวนเปลี่ยนไป เพราะประกอบด้วยทุกข์ต่าง ๆ จึงชื่อว่าเป็นทุกข์ เพราะเป็นทุกข์ ต้องแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไป จึงไม่ควรยึดถือว่าเป็นตัวตนชื่อว่าเป็นอนัตตา มิใช่อัตตาตัวตน

๔. ชีวิตนี้เป็นทุกขสัจจะ คือทุกข์จริง พูดเพื่อเข้าใจง่ายว่าความจริงของชีวิตก็คือทุกข์ อันได้แก่เกิด–ดับ ฉะนั้นเมื่อใดเห็นชีวิตเกิด–ดับเมื่อนั้น ก็เห็นความจริงของชีวิต.

๕. ชีวิตนี้ ท่านไม่สอนให้ปลงด้วยศาสตราวุธ ซึ่งเป็นบาป แต่ท่านสอนให้ปลงด้วยปัญญาวุธ ในทุกขสัจจะ คือด้วยปัญญาเห็นเกิด–ดับซึ่งเป็นตัวธรรมจักษุ (ดวงตาเห็นธรรม).

๖. ชีวิตนี้เป็นไปตามคติธรรมดาว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดาแล.

คติธรรม

ของ

พระสุธีวรญาณ (เปลี่ยน ปุณฺโณ ป. ๙)

คณะศิษยานุศิษย์ของพระครูโอภาสสมณาจาร (โอภาโส ไล้) มีพระมหาประพันธ์ ศิริรัตน์ และพระมหาจำปา ไทรแก้วเป็นต้น ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยพระครูโอภาส ฯ เพื่อพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ชอบพอและเกี่ยวข้องกับพระครูโอภาส ฯ มานานกว่า ๒๐ ปี ทั้งเคยมีอุปการะแก่กันอยู่ จึงรู้สึกว่าเป็นกิจที่ควรทำ และรับคำอาราธนา ฯ

พระครูโอภาสสมณาจารนั้นเป็นพระผู้ใหญ่ในวัดสัมพันธวงศ์รูปหนึ่ง ซึ่งทางวัดได้ตั้งให้เป็นพระกรรมการ ได้ช่วยบริหารงานของหมู่คณะหลายอย่างให้ดำเนินไปด้วยดีและเจริญก้าวหน้า เมื่อถึงคราวเจ้าอาวาสวัดไทยวิวัฒนาราม จังหวัดกาญจนบุรี และเจ้าคณะธรรมยุตอำเภอจังหวัดนั้นว่างลง เจ้าคณะธรรมยุตภาค ๗-๘-๙ ได้ขอให้ไปดำรงตำแหน่งทั้งสองนั้น ก็ได้รับไปทำกิจพระศาสนาด้วยความสมัครใจ ได้จัดการให้วัดไทยวิวัฒนารามและคณะธรรมยุตในจังหวัดนั้นเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก โดยมิได้เห็นแก่ความเหนื่อยยากลำบาก แม้ว่าสถานที่นั้นเป็นที่กันดารโดยประการทั้งปวง ฯ

เมื่อว่าถึงอัธยาศัย พระครูโอภาส ฯ เป็นผู้มีอัธยาศัยกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป เมื่อรับทำการงานอย่างใดแล้ว ก็ทำการงานอย่างนั้นให้สำเร็จไปโดยเรียบร้อย และเป็นผู้ปฏิบัติดี มีใจสงบ เมื่อประสพมรณภัยก็รู้จักใช้อุบายวางใจเป็นกลาง ปล่อยวางเบญจขันธ์อันเป็นตัวทุกข์ ได้ประสพสุขในมรณสมัยโดยดับไปด้วยอาการอันดีสมกับบาลีว่า **ยถา ทีโป จ นิพฺพุโต** (เหมือนประทีปดับไปฉะนั้น) จึงเป็นที่หวังได้ว่าไปสู่สุคติ ฯ

อันผู้ที่ได้ทำคุณงามความดีไว้ แม้ร่างกายจะแตกดับล่วงลับไป ก็แตกดับไปแต่เพียงร่างกายเท่านั้น แต่ชื่อเสียงคุณงามความดียังคงมีปรากฏอยู่ เพื่อให้ผู้มุ่งหวังดีและปรารถนาความสุขและความเจริญก้าวหน้า ทั้งทางโลกทั้งทางธรรม ได้สำรวจตนแล้วประพฤติปฏิบัติให้เป็นมงคล ตามพระพุทธนิพนธ์ในมงคลสูตรว่า อตฺตสมฺมาปณิธิ จ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ การตั้งตนไว้ชอบเป็นมงคลอย่างสูงสุด ดังนี้ จึงได้เขียนคติธรรมไว้ดังต่อไปนี้.

๑. บุคคลผู้รับทำการงานหลายอย่าง แต่มักทำสำเร็จแต่บางอย่าง นอกนั้นปล่อยให้คั่งค้างตั้งเดือนตั้งปีหรือหลาย ๆ ปี จนไม่มีกำหนดว่าจะสำเร็จเมื่อไร ย่อมไม่เป็นที่ไว้วางใจของผู้ใช้ความคิด การงานนั้นคั่งค้างอยู่นานเท่าไร ก็เป็นอัปมงคลแก่ผู้รับทำอยู่นานเท่านั้น ฯ

๒. คนผู้ไม่มีปัญญา หรือมิได้ใช้วิจารณปัญญา พิจารณาให้เห็นเหตุแห่งความเสื่อมและความเจริญ มักถือเขา ถือเรา ถือพวก ถือหมู่ จนถึงทนนิ่งอยู่ไม่ได้ พูดออกมาให้ปรากฏแก่ชนทั้งหลาย ว่าเป็นพวกเขาพวกเรา ดังนี้ ย่อมเป็นที่กระทบกระเทือนใจของผู้ฟังผู้พูดเช่นนั้น ชื่อว่าเป็นผู้มีใจคับแคบ ไม่สมเป็นผู้ปฏิบัติธรรม เพราะเป็นเหตุชักนำให้แตกสามัคคี ไม่เป็นผลดีแก่ตนและส่วนรวม ฯ

๓. คนผู้ไม่ฝึกฝนอบรมจิตของตนให้สงบ ย่อมปรารภตนและโลกเป็นใหญ่ ไม่ว่าจะทำกิจการอะไร ย่อมพอใจให้ผู้อื่นสรรเสริญ เมื่อไม่มีผู้สรรเสริญก็สรรเสริญตนเอง ยกย่องตนเอง เช่นนี้ ย่อมไม่เป็นที่นิยมของบัณฑิต ฯ

๔. บุคคลผู้ปฏิญาณตนว่าเป็นสมณะผู้สงบระงับ แต่ไม่ปฏิบัติเพื่อความระงับ กลับปฏิบัติเพื่อความสั่งสมกิเลสธุลี ปราศจากเมตตาปรานีในสัตว์ทั้งหลาย เขาก็คงได้ชื่อว่าเป็นสมณะแต่เพียงภายนอกเท่านั้น ฯ

๕. ทำการงานในหน้าที่ของตนให้สำเร็จดีกว่าไปคว้าเอาภาระที่ไม่ใช่หน้าที่ เพราะผู้ที่ทำเช่นนั้น นอกจากจะก้าวก่ายในการงานแล้วยังแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีอัธยาศัยจับจด หมดความเชื่อถือในตนเอง ฯ

๖. ผู้ปฏิบัติธรรมควรจะสำนึกรู้สึกตัวอยู่เสมอว่า ข้อปฏิบัติที่อาศัยลาภอย่างอื่นต่างหาก ข้อปฏิบัติที่อาศัยพระนิพพานก็อย่างอื่น ถ้าปฏิบัติเพื่ออาศัยลาภ เห็นแก่ลาภสักการะเป็นอามิสจักขุกาแล้วไซร้ ก็ได้ชื่อว่าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของสมเด็จพระบรมศาสดา ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ได้เลย ฯ

๗. พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนให้บุคคลแสวงหาตน ดังพุทธนิพนธ์ที่ตรัสแก่ภัททวัคคีย์กุมาร ๓๐ คน ที่ป่าไร่ฝ้าย ทั้งนี้เพื่อจะให้บุคคลได้รับผลคือความสุขที่ยั่งยืน แต่เพราะเหตุไรหนอ บุคคลผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่รำลึกถึงพระพุทธภาษิตข้อนี้ แล้วแลแสวงหาตนให้สมดังพระพุทธประสงค์บ้าง จะชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อรู้และปฏิบัติชอบยิ่งอย่างไร ฯ

๘. เพลินในโลกก็ลืมตาย ดูในกายก็เห็นทุกข์ นี้เป็นโบราณภาษิตควรที่สาธุชนจะน้อมนำมาพิจารณา แล้วปฏิบัติเพื่อให้เห็นทุกข์นั้น ฯ

๙. พุทธโอสถ ธรรมโอสถ และสังฆโอสถ เป็นโอสถประเสริฐกว่าโอสถทั้งหลาย สามารถให้บุคคลผู้บริโภค หายจากทุกข์โศกโรคภัยทุกประการ ได้บัลลุถึงสถานเป็นที่ไม่เห็นของมัจจุ ควรที่สาธุชนผู้รู้ตนสงวนตนจะบริโภคเป็นนิจ เมื่อบริโภคได้ติดต่อก็จะสำเร็จสิ่งที่ประสงค์ทุกประการแล ฯ

สารัตถะของพระครูโอภาส ฯ

ของ

พระครูพิบูลศีลาจาร วัดหอยกัน

อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เนื่องด้วย พระครูโอภาสสมณาจาร (ไล้ โอภาโส) มรณะภาพลง กำลังบำเพ็ญสมณะกิจ ทั้งที่เป็นส่วนตัวและสาธารณะ ท่านมาล่วงลับดับไป เพราะโรคภัยไข้เจ็บหมดความสามารถของแพทย์จะพยาบาล ทำให้เกิดอาลัยสลดสังเวชไว้ให้แก่พรรคพวกที่เกี่ยวข้อง และเคารพนับถืออย่างเหลือล้น ผู้ที่เกี่ยวข้องและท่านที่นับถือ ต่างมาตามระลึกถึงคุณความดีของท่าน ในคราวที่ท่านยังมีชีพอยู่ ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์กิจ ทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม รู้ได้เพราะอัธยาศัยของท่านส่ออาการให้เห็น มีดังนี้ ฯ

ในด้านการศึกษา แม้จะไม่มีปัญญาไหวพริบมากนัก ท่านก็พยายามสำเร็จพอสมควร ทั้งในทางโลกและทางพระพุทธศาสนา ข้อนี้ทำสติปัญญาของท่านให้บำเพ็ญประโยชน์ทั้งที่เป็นส่วนรวมด้วย เพราะได้รับการศึกษามาดี ฯ

ในด้านการสงเคราะห์ ท่านให้ความสดวกแก่ผู้ขอพึ่งพิง เช่นรับเด็กให้อยู่ศึกษาไม่เลือกว่าคนมีหรือคนจนเป็นต้น ฯ

ในด้านการเผื่อแผ่ ท่านยอมสละโดยไม่เสียดายในลาภของท่านที่มีอยู่ ข้อนี้พึงเห็นได้ในคราวเมื่อท่านล่วงลับคือมรณะภาพลง ท่านไม่มีอะไรเป็นส่วนเหลือนัก ปรากฏว่าปัจจัยของท่านมีบ้างเล็กน้อยไม่สมกับเป็นพระเถระผู้ใหญ่ ฯ

ในด้านสังคม ย่อมเป็นที่นิยมชมชอบทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย และในชีวิตของท่านไม่ปรากฏว่าใครเป็นข้าศึกศัตรูกับท่านเลย เพราะท่านมีเมตตาเป็นเบื้องหน้า ฯ

ในด้านการโยธา หรือเรียกว่าทางศิลปกรรม ท่านเข้าใจถูกต้องตามหลักวิชานิยมทุกอย่าง พึงเห็นได้เช่นการก่อสร้างถาวรวัตถุหลายแห่งมีอุโบสถเป็นต้น ฯ

ในด้านอบรมจิตใจ ชอบพยายามเช่นชอบบำเพ็ญสมณธรรมตามแนววิปัสสนา ข้อนี้พึงสังเกตตามชื่อสมณะศักดิ์ที่ว่า **โอภาสสมณาจารย์** เป็นต้น แม้เมื่อท่านใกล้มรณะ ปรากฏว่าท่านยังพยายามยกขึ้นนั่งตั้งจิตถูกต้องตามที่ได้อบรมมา ฯ

ในด้านเกี่ยวกับหมู่ญาติ ท่านไม่เป็นผู้ลืมบุญคุณ เมื่อถึงกาลสมัยที่ต้องเยี่ยมท่านก็เยี่ยมประจำ ไม่ดูถูกดูหมิ่นญาติ ฯ

ในด้านครองชีพของท่าน ไม่เป็นผู้มักมากและมักใหญ่ใฝ่สูง ฯ

ในด้านความกตัญญู ท่านก็หนักในทางนั้น ข้อนี้พึงเห็นได้ด้วยการไม่ละทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษอยู่ประจำเสมอมา ฯ

ความเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ เช่นพระครูโอภาสสมณาจารย์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจของหมู่ญาติและมิตรศิษยานุศิษย์ และท่านที่นับถือ เมื่อท่านล่วงลับไปเป็นเหตุให้อาลัยด้วยมาระลึกคุณความดี ที่ท่านมีปฏิปทาในคราวมีชีวิตอยู่ เข้าข้อว่า **ร่างกายเท่านั้นย่อยยับไป ชื่อเสียงของท่านยังดีเด่นอยู่** เพราะมาไว้อาลัยกับผู้ระลึกถึงเหลืออยู่แต่ความกตัญญูและเมตตาสงสารท่าน ก็นับแต่กาลมรณภาพของท่านพระครูตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๐๑ ถึงวันพระราชทานเพลิง เป็นเวลา ๑๐๐ วันเศษ บรรดาหมู่ญาติและมิตรศิษยานุศิษย์พร้อมด้วยท่านที่นิยมนับถือ ต่างมาแสดงความกตัญญูกตเวที บำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทาน เพื่ออุทิศกัลปนาส่งไปให้ดวงวิญญาณท่านพระครู เมื่อท่านทราบด้วยญาณวิถี จงได้อนุโมทนาเพียบพร้อมด้วยความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ฯ

คณะวัดหอยกันทั้งหมดขอแสดงความอาลัย และสนองตอบแทนบุญคุณแก่ท่านพระครูโอภาสสมณาจารย์ ซึ่งเป็นที่เคารพรักหวงแก่บรรดาพรรคพวกทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ฯ

สุภาษิตเบ็ดเล็ด

เหลือแต่ชั่ว–ดี

พฤษภและกาสร อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา

พระนิพนธ์ของ–สมเด็จกรมพระปรมานุชิต ฯ

บุญ–บาป

ถ้าบุญแรง แบ่งบาป ให้สาปสูญ บุญก็พูล เพิ่มให้ ดังประสงค์
ถ้าบาปแรง แบ่งบุญ หนุนปลดปลง บาปก็คง มาเข้า เป็นเจ้าเรือน

ของ–สุนทรภู่

ตายไป เศร้าใจผู้อยู่

พ่อตายคือฉัตรกั้น หายหัก
แม่ดับดุจรถจักร จากด้วย
ลูกตาย บ่ วายรัก แรงร่ำ
เมียมิ่งถึงมอดม้วย สุดเศร้าแสนหวง

จาก– "โลกนิติ"

บทความและคำไว้อาลัย

ของ

พระธรรมจินดาภรณ์ วัดราชบพิธ พระนคร

ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร (โล้ โอภาโส) วัดสัมพันธวงศ์ พระนคร ทางการคณะธรรมยุตส่งท่านไป เป็นเจ้าอาวาสวัดไทยวิวัฒนาราม และเจ้าคณะธรรมยุตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นวัดที่ห่างไกลจากตัวจังหวัดมาก ทั้งเป็นสถานที่ทุรกันดาร หาผู้สมัครใจไปอยู่ ทำความเจริญท้องถิ่น ภูมิประเทศเช่นนั้นได้ยาก. ท่านพระครูก็รับภาระธุระของหมู่ในคณะ ไปสร้างความเจริญทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ จนปรากฏว่าชั่วเวลาไม่นาน ก็ทำความเจริญในวัดในภูมิประเทศนั้นเป็นอันมาก มีผู้ศรัทธาเลื่อมใสในท่าน จนถึงมีผู้สนับสนุนช่วยจัดการสร้างอุโบสถ และอื่น ๆ ตามโครงการณ์กำหนดไว้. แต่เป็นที่น่าเสียดายอาลัยถึง ที่ท่านมาถึงมรณภาพไปเสียเร็วนัก ไม่ทันจัดสร้างความเจริญให้สำเร็จตามแผนการณ์ได้ทั้งหมด และทันตาเห็น เพราะมัจจุไม่ละเว้นผู้ใด และไม่มีนิมิตเครื่องหมายว่า จะมาถึงเข้าเมื่อไร จึงเป็นหน้าที่ ของคนชั้นหลัง จะต้องดำเนินตามให้สำเร็จไป

ท่านได้เริ่มต้นไว้ดีแล้ว ผู้อยู่ภายหลังเพียงแต่ดำเนินตามนโยบายของท่าน ก็อาจถึงความสำเร็จได้.

เคยคิดเห็นว่า วัดก็ดี สกูลวงศ์ก็ดี ใหญ่ยิ่งขึ้นไปจนถึงหมู่คณะประเทศชาติ คนสำคัญก็คือสมภารเจ้าวัด หัวหน้าสกูลวงศ์ และที่สุดของประเทศชาติ วัดจะเสื่อม จะเจริญก็อยู่ที่ผู้นำ คือสมภาร ได้สมภารดี

วัดก็เจริญไปสมัยหนึ่ง แต่คนดีหาได้ยาก มักไม่มีติดต่อกันเสมอไป วัดจึงมีสมัยเจริญและสมัยเสื่อม ถึงทรุดโทรม เป็นเช่นนี้โดยมาก.

อนึ่งคนดี ที่มีดีเฉพาะตนพอหาได้ แต่ดีแล้วช่วยเผื่อแผ่ความดีถึงผู้อื่น ช่วยผู้อื่น วัดอื่นให้ดีด้วย หาได้ยาก เหมือนงมเข็มในมหาสมุทร

ท่านพระครูโอภาส เป็นคนดี เฉพาะตนด้วย และมีดีที่ไม่มีใจคับแคบเห็นแก่ตัว ยังตามแผ่เผื่อแจกดี ช่วยผู้อื่นวัดอื่น ทำประโยชน์แก่วัดไทยวัฒนาราม และหมู่คณะพระศาสนาเช่นนี้ จึงน่าไหว้ น่ากราบ น่าบูชา น่าอนุโมทนาสาธุการ ข้าพเจ้าคนหนึ่งที่รู้สึกเช่นนี้ จึงขอสดุษฎีเกียรติคุณของท่าน.

ข้าพเจ้าได้รับโอวาทจากท่านผู้ใหญ่ว่า โรคสึกของภิกษุสามเณรที่เป็นกันมาก และไม่ค่อยแก้ไขกันนั้น ก็คือ "*โรคเบื่อ*" วิธีแก้ ก็คือหาเรื่องป้องกันการเบื่ออยู่เสมอ เช่นเบื่อเพราะการเรียน ก็เปลี่ยนเป็นครูสอนผู้อื่น ถ้าสอนนานๆเข้าเกิดเบื่ออีก ก็เปลี่ยนเป็นปฏิบัติฝ่ายสมถวิปัสสนาตามที่เรียนมา หรือตามที่สอนผู้อื่น ถ้าปฏิบัติไป เบื่ออีก ก็เปลี่ยนเป็นนักปกครอง บริหารหมู่คณะ หรือทำนวกรรม คือการก่อสร้าง ถ้าเห็นว่า ยังมีความรู้น้อย ไม่พอที่จะเป็นครู เป็นนักปฏิบัติ นักปกครองที่ดีได้ ก็กลับเรียนเพิ่มเติมต่อไปอีก ค่อยเปลี่ยนกลับไปกลับมาเช่นนี้ นอกจากแก้โรคเบื่อได้แล้ว ยังได้อุตสาหะ ชุ่มชื่นเอิบอิ่มใจ เห็นชีวิตไม่เป็นหมัน ได้ทำประโยชน์ทั้งแก่ตนทั้งแก่ท่าน ดีกว่าบวชแล้วนั่ง ๆ นอน ๆ หรือเพ่งจะหาลาภสักการะ ยศ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน เกินขอบเขตและสมณะวิสัย หรือติดอาหาร ติดอุปัฏฐาก ติดความสุข อันเป็นกามารมณ์เป็นต้น ซึ่งแต่มีจักเสื่อมจากสามัญผล จนถึงพินาศย่อยยับไปในที่สุด ดังบาลีในปาราสิสูตร มูลปัณณาสก์มัชฌิมนิกายว่า "ภิกษุ หรือสมณพราหมณ์พวกใดพวกหนึ่ง ผู้ยังติดอกติดใจ มัวเมาหมกอยู่ในกามคุณ ๕ ไม่มองเห็นส่วนที่เป็นโทษ ไม่

เป็นผู้รู้แจ่มแจ้ง ในอุบายเครื่องออกไปจากกามคุณ ๕ สมณะหรือพราหมณ์ จำพวกนั้นพึ่งเข้าใจเถิดว่า จักถึงความพินาศย่อยยับไป จักถูกมารประทุษร้ายได้ตามความพอใจ เปรียบดังเนื้อที่ติดอยู่ในบ่องของนายพราน เพราะมัวเมาหลงกินเหยื่อ พอเห็นนายพรานเดินมามันจะหนีไปไหนไม่พ้นเลย พอลุกขึ้นเท้าก็ติดบ่วง คอยแต่นายพรานมาถึงเข้า ก็จักถูกนายพรานทำเล่นตามความพอใจ ข้อนี้ก็ฉันนั้น"

อีกแห่งหนึ่ง มาในทสกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า "บรรพชิตรูปใด เป็นภิกษุ หรือภิกษุณีก็ตาม ยังติดใจ ยังอาลัย ยังมัวเมา หมกอยู่ ยังตัดเครื่องล่ามทางใจ ๕ อย่าง ให้ขาดออกไม่ได้แล้วคืนวันของบรรพชิตรูปนั้น ย่อมผ่านไป ย่อมล่วงพ้นไป โดยหวังได้แต่ความเสื่อม จากกุศลธรรมทั้งหลายส่วนเดียว หาความเจริญในกุศลธรรมทั้งหลายไม่มีเลย เปรียบเหมือนดวงจันทร์ในเวลาข้างแรม สีก็ไม่งาม รัศมีก็มัวมอม มีแต่จะเสื่อมสิ้นไป วงกลมก็เล็กแคบเข้า โดยขนาดก็หดน้อยเข้า จนถึงมืดมิดหมดไป ข้อนี้ก็ฉันนั้น"

อนึ่ง ภิกษุ หรือภิกษุณีรูปใด ยังเป็นผู้มีความกำหนดในกามคุณ ๕ ในกาย ในรูป ยังติดใจ ยังพอใจ ยังมีความรัก มีความกระหาย มีความเร่าร้อน มีความใคร่ จิตของภิกษุ หรือภิกษุณีรูปนั้น ย่อมไม่น้อมไป เพื่อความเพียรเป็นเครื่องเผาบาปเผากิเลส เพื่อความเพียรเป็นไปติดต่อกัน ในการละอกุศลธรรม เจริญกุศลธรรม หรือฉันอาหารเต็มท้องตามความประสงค์แล้ว ก็มัวเมาหาความสุขในการหลับ ในการเอนกายเล่น ในการนอนซบเซา ไม่อยากลุกขึ้น หรือประพฤติพรหมจรรย์ โดยตั้งความปรารถนา เพื่อเป็นเทวดาพวกใดพวกหนึ่ง ว่า "เราจักเป็นเทวดาผู้มีศักดาใหญ่ หรือเป็นเทวดามีผู้ศักดาน้อย อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยศีลอันนี้ ด้วยวัตรอันนี้ ด้วยตะบะอันนี้ ด้วยพรหมจรรย์อัน

นี้ เมื่อเป็นดังนี้ จิตของภิกษุหรือภิกษุณีรูปนั้น ย่อมไม่น้อมไป เพื่อความเพียรเป็นเครื่องเผาบาป เผากิเลส เพื่อความเพียรเป็นไปติดต่อกันในการละอกุศลธรรม เจริญกุศลธรรม อุปมาเหมือนพระจันทร์ข้างแรม สีก็ไม่งาม รัศมีก็มืดมัวไป วงกลมก็เล็กแคบเข้า ขนาดก็หดน้อยเข้าจนถึงมืดมิดหมดไป ข้อนี้ก็ฉันนั้น"

ขอฝากบทความคติเตือนใจแก่เพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย โปรดพิจารณาเพื่ออุทิศชีวิตนี้ ทำประโยชน์ทั้งแก่ตน ทั้งแก่ท่าน ด้วยความไม่ประมาทตามพระปัจฉิมโอวาท ของพระสัมมาสัมพุทธะ ฯ

ชีวิตนิดหน่อย

ชีวิตนิดหน่อย มิลุร้อยจะม่อยไป
หากเกิน ณ คำไข จะประลัย เพราะทรุดโทรม
เมื่อชนระลึกได้ ก็จะคลายมุโห งม
หลงชื่นระรื่นรมย์ สุภะโฉมพะโนมกาย
อันโทสะจิตร้อน ก็จะผ่อนและคืนคลาย
เอาธรรมะดับหาย จะสบาย มโนตน
แม้ถึงจะดับจิต บ่มิติดมิกังวล
ถึงคราวก็ล่วงหล่น ดุจะผละไม้เอย.

ของ—พระมหาอุบล นนฺทโก

ชีวิต อนิจจัง

พระมหาประพันธ์ ศิริรัตน์

ประพันธ์

อนิจจาชีวาสัต– วะอุบัติ ณ โลกา
มิเที่ยงตรงมิคงถา– วระพลันจะทำลาย
หะแรกรุ่นดะรุนร่าง สิริอย่างพระจันทร์ฉาย
สะรีราสง่าผาย นระหมายประคองชม
จะพิศพักตร์สุภัทรผ่อง สิริอ่องละออสม
จะพิศเนตรก็เนตรคม ดุจะเนตรมฤคี
จะพิศปรางอะล่างเปล่ง ขณะเพ่งก็ชื่นชีว์
จะพิศโอษฐ์ก็ชวนปรีดิ์ ฉวินสิ้นวลใย
มินานวันก็พลันเปลี่ยน บ่มิเจียรวิบัติไว
อุภัยเนตรก็มืดไป ฉวิไซร้ก็ร้ายนวล
และปรางเล่าก็ตีบตอบ ตจะรอบก็ยานยวน
พลังแก่ก็แปรปรวน สติรวนเพราะลืมหลง
จะฟังใดก็ไม่ชัด มนะขัดและกลุ้มงง
กลีโรคกระโชกลง ปทะองค์จะปลงชีว์
มินานวันก็พลันแตก ชิวะแหลกประลัยหนี
บุรุษรัตน์และสตรี ก็บ่มีจะแผกกัน
จะผิดแผกจะแปลกต่าง ฉะเพาะทางจะนานวัน
จะรวยโภคประมาณครัน มิประกันจะช่วยตน

ธิดาบุตตะสุดรัก ก็บ่มักจะเป็นผล
ประจวบคราวจะบรรดล บ่มิผลประโยชน์ใด
พระยามัจจุรัดเร้า ชิวะเรามิสงสัย
จะนานหน่อยมิถอยวัย ระยะไกลก็ร้อยปี
มนุษย์เทือกบ่เลือกพันธุ์ กุละสรรพะชั่วดี
กษัตริย์พราหมณ์ก็ตามที ชิวะนี้มิแก่นสาร
ณ ที่สุดประดุจกัน ชิวะพลันประลัยลาญ
สกนธ์แหลกแยะแยกปราณ บ่มินานสิเท่าไร
จะเหลือแต่ก็แซ่ซื่อ จะระบือขจรไป
ตลอดทั่วทิศาไกล กละไอสุคนธา
สุคนธ์กลิ่นจะผินผยอง ขณะต้องพระพายพา
มิอาจทวนจะสวนวา– ตะกระแสกระซัดเผิน
มนุษย์ดีสิเฟื่องฟุ้ง นระมุ่งจะสรรเสริญ
ผิวเลวทรามบ่งามเพลิน ดะนุเมินประมาณตน
ฉะนั้นหนอจะขอเตือน คณะเพื่อนมนุษย์ชน
มิควรเหลิงระเริงมน ธุระตนประกอบพลัน
จะปรากฏเพราะยศยิ่ง กลิสิ่งปะลาตผัน
ประสพสุขสนุกครัน ดุจะฉันท์นุศาสน์เทอญ.

ไม่น่าเชื่อเลย

ของ

พระมหาลัภ โกวิโท

สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว

วันนั้นจำได้ว่าเป็นวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๐๓ ข้าพเจ้านั่งขลุกอยู่ในห้อง พร้อมกับปล่อยสติอารมณ์ให้เที่ยวเคว้งคว้างอยู่ในทุ่งนาเต็มไปด้วยข้าวกล้าเขียวสด และในทันใดนั้นเด็กวัดได้นำไปรษณีย์โทรเลขจ่าหน้าซองถึงข้าพเจ้าเข้าไปให้ ข้าพเจ้ารับจากเด็กแล้วฉีกออกพร้อมกับใจเต้นระทึกชอบกล พอสายตาของข้าพเจ้าปราดไปประสพกับลายลักษณ์อักษรในโทรเลขฉบับนั้น ข้าพเจ้าแทบเป็นลมเมื่อรู้ข้อความสั้น ๆ ตามแบบฉบับของโทรเลขทั้งหลายว่า **"ท่านครูได้มรณภาพเสียแล้ว"** ข้าพเจ้าอ่าน อ่านแล้วอ่านอีก ซ้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่หลายเที่ยว ข้อความทั้งหลายก็ไม่ได้แปลกไปจากเดิม ตัวอักษรทุกตัวในโทรเลขนั้นยังคงสภาพอยู่ตามเดิม คือ *"ท่านครูมรณภาพเสียแล้ว"* ข้าพเจ้าหมดเรี่ยวแรงและอ่อนใจไปทันที ข้าพเจ้าอยู่ต่างจังหวัดเสียเพียงพรรษาเดียว แต่เหตุการณ์ทั้งหลายกลับกลายไปอย่างกลับหน้ามือเป็นหลังมือ ข้าพเจ้ามิได้มีโอกาศที่จะพบปะสนทนากับท่านอีกตลอดชาติ ข้าพเจ้าไม่เห็นแม้แต่อาการเจ็บป่วยของท่าน จะได้ยินได้ฟังก็แต่ผู้อื่นเขาเล่าให้ฟังเท่านั้น จึงเป็นอันว่าพวกเราบรรดาศิษย์ทั้งหลายหาไม่แล้วซึ่งร่มโพธิ์ร่มไทร ที่จะแผ่ปกคลุมให้เราได้อาศัยร่มเงาให้เย็นสบาย ท่านมีชีวิตอยู่พวกเราก็อุ่นใจ ท่านแผ่เมตตาคุณไปในหมู่ศิษย์ทั่วถึงกันโดยปราศจากอคติ มีน้ำใจหวังความดีความเจริญแก่ศิษย์ทุกคน แต่อนิจจา บรรดาเราศิษย์ท่านทั้งหลายเอ๋ย ท่านให้ความร่มเย็นแก่พวกเราชั่วเวลาอัน

น้อยนัก พระยามัจจุราชเจ้ากรรมมาพาชีวิตท่านไปจากพวกเราเสียแล้ว ท่านจากเราไปโดยมิกลับมา ท่านจากพวกเราไปแล้ว ไปตามคติของท่าน ถึงแม้ข้าพเจ้าจะตระหนักดีว่า **ไม่วันใดก็วันหนึ่งความวิบัติพลัดพรากจากกันอย่างนี้จะต้องมาเผชิญหน้าเราเป็นแน่แท้** เพราะความพลัดพรากจากกันนั้นมันเป็นสิ่งธรรมดาของสรรพสิ่งทั้งปวงในโลก ไม่ว่าของนั้นจะเป็นที่รักที่ชังอย่างไร ไม่มีว่างเว้นไว้เลย เพราะฉนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงตักเตือนให้ภิกษุทั้งหลายภาวนาไว้เสมอว่า **สพฺเพหิ เม ปิเยหิ มนาเปหิ นานาภาโว วินาภาโว** กลับเป็นไทยได้ความว่า " *เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น* " ดังนี้ เป็นความจริงดังพระพุทธเจ้าตรัส ไม่เห็นสิ่งใดเลยบนพื้นแผ่นดินภายใต้ดวงอาทิตย์ ที่จะรอดพ้นความแตกสลายไม่จากไป เมื่อความจริงเป็นจริงมีอยู่อย่างนี้จะมีอะไรเล่าที่เหลือหลออยู่ในโลกนี้ ที่ยังยืนหยัดทนทานต่อสภาพแห่งความเปลี่ยนแปลงอยู่ได้ เปล่า ไม่มีอะไรเลยที่ทนอยู่ได้ และไม่มีผู้ใดเลยที่จะใช้วิทยาอาคม ความรู้ความสามารถเสกเป่าให้สรรพสิ่งทั้งหลายทนทานอยู่ได้ ไม่มีพระเจ้าองค์ใดที่จะอ้อนวอนให้พระยามัจจุราชเอ็นดู และประทานชีวิตให้ยืนยาวต่อไป ๆ นี่แหละ ความจริงละ ที่มนุษย์เราทั้งหลายจะต้องประสพพบเห็น แต่ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ยังมึนงงไปหมด เมื่อได้รับข่าวการจากไปไม่มีวันกลับของท่านพระครูโอภาสสมณาจาร ซึ่งเป็นอาจารย์ที่เคารพนับถือของข้าพเจ้า เพราะอยู่ ๆ ก็ต้องมาพลัดพรากจากไปทำเอาใจหายใจคว่ำไปหมด อื้อม *ไม่น่าเชื่อเลย* ฯ

ปกิณณกธรรมคำฉันท์

ของ

พระราชวราภรณ์ วัดราชาธิวาสวิหาร

พระตัวอย่าง

(อินทรวิเชียร ๑๑) พระใดหทัยเธอ ณ เสมอกะแผ่นดิน
หรือเปรียบกะเสาหิน ผิวะแม้นเสมอกัน
คงที่และมีวัตร ธะขจัดทุโมหัน
ดังห้วงอุทกอัน ชละปราศนิราศตม
แจ่มใสประไพผ่อง นระต้องนิยมชม
กินอาบฤฃาบสม สะริร์กายสบายมาลย์
ยินดีนะมิอยู่ ธะกิรู้กำหนดการณ์
ยินร้ายนะรุกราน ก็ บ่ร่วมมโนรมย์
สังสาระวัฏฏ์ตรี ก็ บ่มีจะทับทม
พระนั้นและควรชม ชินะบุตรวิสุทธิ์เอย.

เรื่องนักบวช

(ภุชงคปยาต ๑๒) จะบวชเรียนก็ให้สม มโนรมย์พิเศษสรรพ์
จริตเรียบระเบียบบรร– พชิตกิจประกอบบุญย์
กุศลก่อเจริญกัม– มฐานร่ำพิไลสุนทร์
แสวงเหตุประเภทคุณ ประโยชน์กิจสฤษดิ์ผล
สงบจิตวิจิพาล สงวนมาระยาทตน

วิชาการก็ชาญกล อุบายเล่ห์เกลศมาร
ระวังคอยประหารฆ่า กิเลสานุสัยการณ์
อมิตรม้วยประลัยลาญ ประสพสุขสถาพร
อนึ่งตูจะอยู่ไป นิราศร้ายคุณากร
เกษมสุขเพราะกินนอน อนาถดูอย่าอยู่นาน
จะศึกหรือก็ให้สม มโนรมย์เกษมสานติ์
สำนักเนาว์ก็เบาการ ประทุษฐ์โทษพิเหสา
ประกอบกิจก็ลาภหลาย จะซื้อขายก็มูลมา
กำไรเลิศประเสริฐสา– ระพัดเพิ่มธนานันต์
อนึ่งดวงสุดาคู่ ประคองชูพิเศษสรรพ์
เฉลาพักตระเพ็ญจันทร์ และทรัพย์สินก็ภิญโญ
ชนิดนี้และเลอเลิศ นิมนต์เถิดวิเศษโส–
ภณายิ่งเจริญโภ– คะทรัพย์สุขสถาพร
อนึ่งถ้าจะลาพรต จะไปอดสะท้อนถอน
หะทัยทุกข์ระทมนอน อนาถนึกอย่าสึกเลย.

เทวธรรม

(วสันตดิลก ๑๔) ชนใดสะพรั่งหิริกะพร้อม มนะน้อมสะดุ้งกรรม์
กลัวบาปและเกรงภิรุกะทัณฑ์ ทุระโทษะทั้งผอง
เที่ยงธรรมเพราะธรรมะสุจริต บ่มิคิดจะลำพอง
รักสัตย์และรักวิริธะครอง สุกะธรรมประจำมาน
มีกาย วจี มนะ สะสัน ติกะมั่นตลอดกาล
ชนนั้นและมวลธิระประทาน กะระชื่อระบือบุณย์
ว่าทรงสุเทวิกะสุธรรม วระล้ำวิไลสุนทร์
สมนามเพราะมีทิพยะคุณ กิติก้องเถกิงนาม.

สำคัญที่ใจ

ของ

พระอมรโมลี วัดมกุฏกษัตริยาราม

บรรดาสัตว์และสรรพสิ่งในโลก ไม่มีอะไรประเสริฐเท่ามนุษย์ ในร่างกายของมนุษย์ ไม่มีอะไรประเสริฐยิ่งกว่าใจ ใจเป็นสิ่งที่สำคัญ ของแต่ละบุคคลนั้น ๆ ถ้าใจดีแล้ว จะทำจะพูดก็เป็นไปในฝ่ายดีเป็นส่วนมาก ตรงกันข้าม ถ้าใจเศร้าหมองแล้ว กิจที่ทำคำที่พูดนั้น ก็ย่อมเศร้าหมองเป็นไปในฝ่ายชั่ว เช่นเดียวกัน.

สมเด็จพระมหาสมณโคดมศากยมุนี ที่จะได้พระนามว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เพราะพระหฤทัยอันเด็ดเดี่ยวของพระองค์ทรงมุ่งผลเลิศ คือการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นที่ตั้ง การที่พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียร เพื่อให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ตลอดเวลาถึง ๖ ปี ย่อมเป็นความจริง ที่ใคร ๆ จะคัดค้านไม่ได้เลย ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าใจเป็นสิ่งสำคัญเพียงไร การสั่งสอนพุทธบริษัท พระองค์ทรงมุ่งอบรมจิตใจของบุคคลเป็นสำคัญ จิตใจเป็นสมุฏฐานรากเง่า เป็นบ่อเกิดของความดีและความชั่ว พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้เราทราบถึงภาวะของจิตว่า *ธรรมดาจิตมีปกติดิ้นรนกวัดแกว่ง รักษายาก ห้ามยาก เพราะมีปกติจากอารมณ์หนึ่งไปสู่อารมณ์หนึ่งอยู่เสมอ* จะหาเวลาอยู่นิ่ง ๆ เป็นไม่มี ท่านอุปมาเปรียบเทียบไว้เป็นต้นว่า จิตนี้เหมือนทารกบ้าง เหมือนวานรบ้าง ฯ

อันที่จริง ธรรมดาจิตเป็นของกลาง ๆ คือไม่ดีและไม่ชั่ว แต่เพราะอาศัยกรณีแวดล้อมชักนำให้เป็นไป จึงอาจหมุนไปได้ทั้งทางดีและทางชั่ว.

ผู้ที่ปรารถนาจะยึดตนไว้ในคุณงามความดี จำต้องมีธรรม คือสติ และปัญญา เป็นเครื่องกำกับจิต จึงจะดำเนินไปโดยถูกต้องได้ หางเสือเป็นเครื่องอุปกรณ์ในการเดินเรือ ให้แล่นไปสู่จุดหมายปลายทางได้ฉันใด สติปัญญาก็เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งแนะนำ พยุงจิตให้เดินไปสู่คลองธรรมฉันนั้น

ในการทำความชั่วร้ายเสียหายทั้งหลาย ทั้งแก่ตนเองและคนอื่นใช่ว่าบุคคลผู้ทำจะไม่ทราบว่าเป็นความชั่ว แต่ก็ทำลงไปทั้ง ๆ ที่ทราบว่าชั่ว ทั้งนี้เพราะขาดสติปัญญาเครื่องกำกับนั่นเอง คนเราจะเสียอะไรก็เสียไปเถิด พอมีทางแก้ แต่ถ้าเสียใจแล้วยากที่จะแก้หรือแก้ไม่ได้เลย เพราะฉนั้น จึงลงมติกันว่า สำคัญที่ใจ

ข้าพเจ้า ขออุทิศบทความสั้น ๆ นี้ เป็นเครื่องสักการบูชา แด่ดวงวิญญาณของท่านพระครูโอภาสสมณาจาร (โอภาส ไล้) เจ้าคณะธรรมยุต อำเภอจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยอติคารวจิต.

สำคัญที่ใจ

ธรรมทั้งหลาย ดีชั่ว ใจหัวหน้า ใจบัญชา เป็นใหญ่ ใจประสิทธิ์
ถ้าบุคคล มีชั่ว มากลั้วจิต ทำพูดคิด ก็ชั่ว เพราะตัวมาร
อันความทุกข์ รุกติต ดุจพิษจักร เข้าหาญหัก ผู้นั้น พลันเบียฬผลาญ
ถ้าใจดี ตรงข้าม ความรำคาญ คงเบิกบาน ผ่องใส เพราะใจดี.

ของ– ป. ศิริรัตน์

กรรมเก่า

ของ

พระมหาจำปา ญาณสิริ

" เป็นกรรมเก่าของผมเอง " นี้คือข้อความตอนหนึ่งในจดหมายฉบับสุดท้ายของ ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร ซึ่งส่งมาถึงข้าพเจ้า หลังจากท่านออกจากโรงพยาบาลกลับไปจำพรรษาที่จังหวัดกาญจนบุรี ในจดหมายฉบับนั้นท่านได้เล่าถึงสภาพของความเป็นอยู่ — สุขทุกข์ — อาการไข้ซึ่งได้กำเริบขึ้นอีกพร้อมด้วยแสดงความคิดถึงเป็นห่วง อันเปี่ยมไปด้วยเมตตาคุณยังข้าเจ้า ตลอดถึงลูกศิษย์ทุก ๆ คน และในตอนท้ายของจดหมายฉบับนั้น ท่านได้กล่าวเป็นเชิงปรารภมาว่า การที่ท่านอาพาธเป็นโรคชนิดที่ใคร ๆ ก็ทราบว่าร้ายแรงเพียงใดในครั้งนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากกรรมเก่าของท่านเอง

โอ ! " กรรมเก่า " จริงซิ ! คำ ๆ นี้ เรา ๆ ท่าน ๆ ต่างก็เคยได้ฟังได้ยินกันจนชินหู เพราะไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน ชาววัด ที่โรงพยาบาล ตามถนนหนทางกลางกรุงหรือตามท้องไร่ ทุ่งนา เรามักจะได้ยินคำว่า " กรรมเก่า " กันเสมอ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชนที่นับถือ " พุทธศาสนา " และมีความเชื่อถือในเรื่องกฎของกรรมตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาว่า " *ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว* "

คำว่า " กรรมเก่า " เป็นคำเปล่งอุทานแกมสังเวชสลดใจ และนิยมกล่าวออกมาในขณะที่ประสพเข้ากับสภาพชีวิตของบุคคลที่เต็มไปด้วยความผิดหวัง ต้องประสพชะตากรรมอันแสนจะทนทุกข์ทรมาน สภาพบุคคลที่เกิดมามีอวัยวะไม่สมประกอบ บุคคลที่ประสพอุบัติวันตราย กับต้องกลายเป็นคนพิกลพิการไปตลอดชาติ หรือ

เกิดเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ตลอดถึงประสพเข้ากับสภาพของคนแก่ ที่แปรสภาพมาเป็นเด็กทารกอีกครั้งเหล่านี้เป็นต้น เราก็มักจะปลงอนิจจังแกมสังเวชสลดใจออกมาว่า "เป็นกรรมเก่าของเขา" โดยที่สุดแม้แต่กับตัวของเราเองเรายังเคยปลงอนิจจังให้เสมอว่า "เป็นกรรมเก่าของเราเอง" เช่นเดียวกับที่ท่านพระครูโอภาสสมณาจารได้ปรารภในจดหมายฉบับสุดท้ายที่ส่งมาถึงข้าพเจ้านั้นแล

เมื่อพูดถึงกรรมเก่าเราก็คงจะทราบกันอยู่แล้วว่า ทุกคนที่ถือกำเนิดเกิดมาต่างก็อาศัยวิบากกรรมเก่าที่ตนเป็นผู้ทำไว้ในปางก่อน เป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนให้เกิดและเกิดมาเพื่อชดใช้หนี้กรรมเก่า ที่เราได้ก่อไว้ในหนหลังนั้นเอง แต่แทนที่คนเราที่เกิดมาจะใช้กาลเวลาชดใช้หนี้กรรมเก่าให้หมดไป ตรงกันข้ามเรากลับสร้างกรรมใหม่ไม่เว้นแต่ละวัน ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า อันธรรมดาปุถุชนคนสามัญเรา ๆ จำเป็นอยู่เองที่จะต้องทำกรรมอยู่ร่ำไป เพราะทุกคนล้วนแต่เป็นผู้ที่มีกิเลสอันเป็นต้นเหตุให้ทำกรรมด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใครจะทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว – หนักเบามากน้อยเพียงใด นั่นก็สุดแล้วแต่ประเภทกิเลสของแต่ละคนจะดลบันดาลให้เป็นไป รวมความว่าตราบใดที่เรายังไม่หมดกิเลส ซึ่งเป็นต้นเหตุให้ทำกรรม เราก็ต้องเกิดมาเพื่อใช้หนี้วิบากกรรมเก่าของเราอยู่ตราบนั้น เมื่อใดเราละกิเลสได้โดยประการทั้งปวงดังเช่นพระอรหันตขีณาสพทั้งหลาย เมื่อนั้นแหละเราจึงจะไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป เพราะธรรมดาว่าพระอรหันต์นั้น ท่านเป็นผู้มีบุญและบาปอันลอยเสียแล้ว ท่านไม่มีกิเลสอันเป็นเหตุให้ทำกรรมอีก การกระทำของท่านแต่ละอย่าง ระหว่างที่ยังมีขันธ์เหลืออยู่ เป็นแต่เพียงกิริยากรรม คือทำก็สักแต่ว่าทำเท่านั้น ดังนั้นพระอรหันต์ทั้งหลาย จึงไม่ต้องเกิดมาเพื่อใช้หนี้วิบากกรรมเก่าดังเช่นพวกเรา ส่วนปุถุชนคนมีกิเลสอย่างเรา ๆ เห็นจะไม่ต้องเอาถึงขั้นพระอรหันต์ท่านหรอก ขอแต่เพียงว่าถึงแม้จะต้องมีการเวียนว่ายตาย ๆ เกิด ๆ ต่อ

ต่อไปอีก ก็ขอให้พยายามช่วยกันรักษาระดับความเป็นมนุษย์สุดประเสริฐนี้ไว้ให้ได้ต่อไปอีกก็เป็นพอ อย่าให้ถึงกับต้องไปตกนรกหมกไหม้ หรือเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน – เป็นเปรต – เป็นอสุรกาย ด้วยอำนาจวิบากกรรมอันชั่วร้ายที่เราได้ก่อไว้ในชาตินี้เลย หรือถ้าหากสามารถทำได้ก็ควรพยายามยกระดับตัวเอง จากความเป็นมนุษย์ธรรมดาสามัญจนถึงขั้น พระอริยบุคคลก็จะเป็นผลดีมิใช่น้อย

หลายคนที่มาเยี่ยมศพท่านพระครูโอภาสสมณาจาร มักจะกล่าวว่าถ้าท่านยังไม่ตายปีหน้า *ได้เป็นเจ้าคุณ* ถ้าท่านยังไม่มรณภาพ ปีหน้า*ได้เป็นเจ้าคณะจังหวัด* ไม่กี่ปีโบสถ์ท่านคงสำเร็จ อายุท่านเพียง ๕๘ ปี ยังหนุ่มอยู่ไม่น่าจะมรณภาพเสียก่อนเลย แต่อนิจจา ! ใครเลยจักทราบได้ว่าความตายจะมาถึงตัวในวันนี้พรุ่งนี้ ไม่มีใครที่จะสามารถผัดเพี้ยนต่อพระยามัจจุราชได้ว่า *ข้ายังไม่ได้เป็นเจ้าคุณ ยังไม่ได้เป็นเจ้าคณะจังหวัด โบสถ์ยังสร้างไม่เสร็จอายุยังไม่ถึงเท่านั้นเท่านี้ปี ยังไม่ได้ทำความดีสร้างบุญกุศลเอาไว้อย่าเพิ่งตายเสียก่อนเลย ขอให้ข้าได้มีได้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้เสียก่อนแล้วค่อยตาย* เพราะเหตุนี้ไซร้ พระพุทธองค์จึงทรงสอนให้พวกเราทั้งหลายอย่าได้ประมาทในชีวิต จงเร่งรีบลงมือทำความเพียรประกอบกิจอันเป็นบุญกุศลเอาไว้เสียแต่ในวันนี้ทีเดียว เพราะเมื่อความตายมาถึงตัว เราก็จะไม่ต้องเสียใจในภายหลังว่ายังไม่ได้สร้างความดี สร้างบุญกุศลไว้เป็นเสบียงเดินทาง เพื่อนำติดตัวไปใช้ในภายหน้าเลย

ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร กรรมเก่าของท่านเป็นอย่างไรไม่มีใครทราบ แต่สำหรับกรรมใหม่ในปัจจุบันชาตินี้ เท่าที่ทราบท่านได้ทำความดี สร้างบุญบารมีไว้มากหลาย น่าเสียดายที่พระยามารตัวร้ายได้หยิบยื่นความตายให้ท่านเสียก่อน มิ

ฉนั้นงานชิ้นสำคัญ ๆ ของท่านก็จะต้องดำเนินต่อไปอีกอย่างไม่หยุดยั้ง ชีวิตของท่านกำลังอยู่ในระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของการบำเพ็ญประโยชน์อันยิ่งใหญ่ อันอาจกล่าวได้ว่ายากนักหนาที่ใครจะยอมเสียสละได้ ท่านยอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวทุกอย่างอันจะพึงมีพึงได้ไปบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อยู่ในที่ ๆ เคยเคยไปมาแล้วย่อมทราบดีว่า แสนจะทุรกันดารเพียงใด แต่ท่านก็เต็มใจที่จะยอมรับใช้พระพุทธศาสนาจนวาระสุดท้าย เมื่อคราวออกจากโรงพยาบาลมีผู้ใหญ่หลายท่านตลอดถึงลูกศิษย์ลูกหาต่างพากันแนะนำ — อ้อนวอน — ขอร้องให้ท่านอยู่จำพรรษาเสียที่กรุงเทพฯ เพื่อสดวกแก่การรักษาพยาบาล เพราะอาการไข้ยังไม่หายเป็นปกติ แต่ท่านก็ไม่ยอมและไม่มีใครที่จะห้ามท่านได้ในเมื่อท่านเป็นห่วงงาน เป็นห่วงหน้าที่ยิ่งกว่าชีวิต ที่สุดท่านก็จากเราไป และจากไปอย่างไม่มีวันกลับมาอีก

โอ ! ชีวิต ! งาน ! หน้าที่ ! ประโยชน์ ! จริงซี ที่ใคร ๆ ต่างก็พากันกล่าวขวัญว่าถ้าท่านยังไม่ตาย ท่านก็จะได้เป็นนั่นเป็นนี่และมีโอกาสสร้างความดี — สร้างบารมี — และบำเพ็ญประโยชน์ได้อีกมาก อนิจจา ! กรรมเก่าของท่านแท้ ๆ ที่มาด่วนตัดรอนให้เป็นไป แต่พวกเราก็ไม่ควรเสียใจหรือกังวลใจในเมื่อกรรมใหม่ของท่าน จะเป็นยานพาหนะนำพาท่านไปสู่สุคติภพอย่างไม่ต้องสงสัย

กรรม ใดตนก่อไว้ ปางหลัง
เก่า ใหม่วิบากยัง ส่งให้
กรรม นั้นแลมีพลัง จำแนก สัตว์เฮย
ใหม่ อาจตัดรอนได้ ยากแท้หนีกรรม.

รำลึกถึง ท่านพระครู อาจารย์

ของ

พระมหาประพันธ์ ศิริรัตน์

เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๐๑ ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร อาจารย์ของข้าพเจ้า ได้ลาโลกไป อย่างไม่มีวันกลับ ------ แต่พระคุณของท่าน ยังคงประทับอยู่ในความทรงจำ ของบรรดาสานุศิษย์ อย่างไม่ลืมเลือน ข้าพเจ้ารำลึกถึงจริยาวัตร อันเป็นสมบัติของท่านอยู่เสมอ ———.

ข้าพเจ้าเข้ามาอยู่วัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพ ฯ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ในความปกครองของท่านพระครูโอภาสสมณาจาร (ครั้งยังเป็นพระครูนิเทศธรรมจักร) เจ้าหน้าที่เสนาสนคาหาปกะ แสดงเสนาสนะให้อยู่กุฎีสนประสาท ซึ่งเป็นกุฎีหลังเดียวกับที่ท่านพระครูอาจารย์อยู่ ข้าพเจ้าจึงเป็นผู้โชคดีที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับท่าน (แม้ภายหลังข้าพเจ้าไปอยู่ตึกสุนทรกิตติ์ และท่านพระครูก็จากวัดสัมพันธวงศ์ไปอยู่วัดไทยวิวัฒนาราม กาญจนบุรีแล้วก็ดี แต่ก็คงติดต่อไปมากันอย่างใกล้ชิดตลอดมา) ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้อยู่ใกล้ชิดกับท่านนี้ ย่อมได้รู้เห็นจริยาวัตรว่าเป็นอย่างไร ———

จริยาวัตรของท่านพระครู ที่เป็นกิจประจำวัน และที่ฝังมั่นอยู่ในส่วนลึกแห่งจิตใจของท่านจริง ๆ นั้น ย่นลงให้สั้นเป็น ๒ ประการ คือ *พอตื่นนอนเช้าและก่อนเข้านอน ท่านไหว้พระสวดมนต์ไม่ขาด บิณฑบาตเป็นประจำเก็บงำจัดแจงอยู่ที่อาศัย และสิ่งของสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ สนใจในการค้นคว้าระเบียบแบบแผนและความรู้ต่าง ๆ เป็นนิตย์ มีจิตใจเยือกเย็น หนักแน่นไม่หวั่นไหว*

เคร่งครัดในธรรมวินัยเป็นพิเศษ (ตั้งแต่ท่านอุปสมบทมา ๓๘ พรรษา ทราบว่าขาดอุโบสถเพียงครั้งเดียว คือวันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๑ ก่อนหน้าท่านจะมรณภาพ ๙ วัน เพราะระหว่างนั้น อาการไข้แรงมากลงทำอุโบสถไม่ไหว) ท่านตั้งใจประพฤติเนกขัมมปฏิบัติไม่ท้อถอย เป็นผู้มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ส่วนนี้จัดเป็น **อัตตหิตสมบัติ** คือความดีส่วนตัวประการหนึ่ง

ท่านพระครูเป็นผู้เอาใจใส่ในการส่งเสริม ให้อนุชนได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างดีเยี่ยม ที่เห็นประจักษ์ก็คือ ลูกศิษย์ของท่านได้เป็นใหญ่ในวงราชการหลายท่านด้วยกัน ท่านมีมันสมองทางสถาปนิกอย่างดีเลิศ ได้ช่วยเป็นกำลังและอำนวยการก่อสร้างถาวรวัตถุ ในพระพุทธศาสนา และสาธารณะสถานหลายแห่ง เช่นเสนาสนะในวัดสัมพันธวงศ์ พระนคร โบสถ์และศาลาวัดไทยวิวัฒนาราม กาญจนบุรี โบสถ์วัดหอยกัน นครศรีธรรมราช และโบสถ์วัดธรรมิการาม ประจวบคีรีขันธ์เป็นต้น มีหัวเสนาธิการอย่างเอก ออกความคิดบัญชาการและบริหารงานทุกอย่างได้ผลดี เป็นที่พอใจของผู้ใหญ่ผู้น้อยเสมอมา มีอุดมคติอันสูงลิบ มีไหวพริบอย่างบรม ทำงานตามอุดมคตินั้น ไม่พรั่นพรึงใด ๆ ทั้งสิ้น จึงเป็นที่ยกย่อง ยำเกรงของผู้ร่วมงานด้วยกัน. ส่วนนี้จัดเป็น **ปรหิตสมบัติ** คือความดีส่วนสาธณะประการหนึ่ง.

แต่แล้วอนิจจา ! พระยามัจจุราช คือความตาย มิได้ยกเว้นให้ใคร ได้คร่าเอาชีวิตของท่านพระครูไปแล้ว แต่เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ทิ้งความหว้าเหว่ใจให้แก่บรรดาศิษยานุศิษย์และญาติมิตร ของท่านอย่างบอกไม่ถูก

คนที่อยู่เสียดาย โดยเหตุที่ท่านพระครูเป็นผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น และเป็นคนตั้งใจบำเพ็ญประโยชน์อย่างจริงจัง เมื่อมาจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ ก็ย่อมนำความเสียดาย และความอาลัยเศร้าสลดใจ มาสู่ผู้ที่รู้จักมักคุ้นกับ

ท่านรวมทั้งข้าพเจ้าด้วย เข้าใจว่าทุกคน ต่างรู้สึกเสียดายเป็นอันเดียวกันว่า "ขาดภิษุผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาไปองค์หนึ่ง และโลก ขาดมนุษย์ผู้สร้างความเจริญไปท่านหนึ่ง"

ผู้ที่ตายพ้นทุกข์ โดยที่ท่านพระครู ได้ทำความดีไว้มากหลาย ก็คงเป็นปัจจัยส่งให้ท่านพ้นจากทุกข์ ประสพสันติสุขเป็นแม่นมั่น หากท่านสามารถจะบอกกับพวกข้าพเจ้าที่ยังอยู่ข้างหลังให้ทราบได้โดยวิธีใดแล้ว ท่านคงจะอุทาน และและสั่งสอนว่า "**โฮ้ ! พ้นทุกข์เสียที พวกท่านอยู่ข้างหลัง อย่าประมาทนะ อุส่าห์ทำความดีไว้ ในที่สุดจะได้พ้นทุกข์เช่นกัน**"

เกิด—ตาย เพราะมีเกิดจึงมีตาย ระหว่างที่เกิดมาแล้วจนถึงวันตาย ตามหลักกฎหมายเรียกว่า สภาพบุคคล หรือบุคคลภาพ ย่อมมีทุกข์มีสุขผลัดเปลี่ยนกันอยู่ตลอดชีวิต ตามหลักทางพระพุทธศาสนาท่านว่า*เป็นด้วยผลของกรรม* ตามหลักศาสนาคริสต์ว่า **เป็นด้วยพระเจ้าบรรดาล** ตามหลักโหราจารย์ว่า *เป็นไปตามพรหมลิขิต.*

สภาพบุคคล คือผู้ยังมีชีวิตทั้งหลาย แบ่งได้เป็น ๒ พวก คือพวกมีอกุศลกรรมหรือบาปพวก ๑ พวกมีกุศลกรรมหรือมีบุญพวก ๑ คนมีบาป คือคนที่เกิดมาแล้ว ร่างกายและจิตใจไม่สมประกอบ อายุสั้น ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ ก็ต้องพึ่งผู้อื่นเลี้ยงชีพ หรือดำเนินชีวิตทางมิจฉาชีพ เป็นที่รังเกียจของสังคม คนพวกนี้ เมื่อมีชีวิตอยู่โลกก็ไม่ปรารถนา ตายไปชาติหน้า ก็มีทุคคติเป็นที่หวัง ส่วนคนมีบุญ ก็คือผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม กับบุคคลพวกที่ว่านี้.

ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร อาจารย์ของข้าพเจ้า ซึ่งล่วงลับไปแล้วนั้น ความเป็นอยู่ในชีวิตของท่านดีทุกประการ เบื้องต้น *มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์* มีโอ

*กาลได้บรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา อยู่มาจนอายุ ๕๘ ปี มีตำแหน่งหน้าที่เป็นเจ้าคณะอำเภอ มีความรู้เป็นนักธรรมชั้นเอก มีสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอก เป็นพระอุปัชฌายะบวชกุลบุตร เป็นผู้กว้างขวาง ในมวลสหธรรมิกและวงการสังคมสาธุชนทั่วไป เป็นที่รักใคร่ของผู้ใหญ่ เคารพนับถือของผู้น้อยไม่เลือกหน้า ตลอดเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ ก็เป็นผู้เสริมสร้าง คุณประโยชน์ไม่หยุดหย่อน จึงจัดว่าท่านเป็นผู้มีบุญ และสร้างบุญผู้หนึ่ง คนเช่นนี้ จะดำรงอยู่*โดยเพศภูมิฐานะใดก็ตามย่อมเป็นที่ต้องการปรารถนาของโลก เมื่อละโลกไปตามวิสัยของสังขาร ก็มีแต่สุคติสถานเป็นแน่แท้

ที่สุดแห่งการเขียนความรำลึกถึงท่านพระครูครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งสัตยาธิษฐาน ประมวลบุญกุศล และคุณงามความดีทุกประการ บรรดามีมารวมกัน เป็นเสมือนประทีปธูปเทียน และบุบผามาลาสุคันธชาต ขอน้อมบูชาสักการะ ดวงวิญญาณของท่านพระครูอาจารย์ ซึ่งสถิตอยู่ ณ สุคติสถานใดก็ตาม ขอได้โปรดอนุโมทนารับสักการะ ของข้าพเจ้าด้วยเถิด

รักชีวิต–อย่าคิดฆ่า

สัตว์ทั้งหลาย สดุ้งทัณฑ์ หวาดหวั่นจิต
อันชีวิต ย่อมรัก เป็นหลักมั่น
ควรทำตน ให้เป็น เครื่องเปรียบพลัน
เลิกฆ่ากัน หรือใช้ ให้ราวี.

ของ– ป. ศิรรัตน์

งานท่านพระครูที่อยู่ในความทรงจำ

ของ

พระสมพงศ์ คุณวํโส วัดกันมาตุยาราม

ท่านพระครูถึงแม้จะเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าได้ไม่นาน ข้าพเจ้าก็ได้เห็นปฏิปทาของท่าน เกี่ยวกับงานทางพุทธศาสนาอย่างน่าจับใจยิ่ง คือเมื่อก่อนที่ท่านจะป่วยเป็นโรคนี้ ข้าพเจ้าได้ตามท่านไปอยู่ด้วย ณ วัดไทยวิวัฒนาราม กาญจนบุรี ขณะนั้นข้าพเจ้ายังเป็นสามเณร อุปัฏฐากท่านอยู่ สิ่งที่ประทับใจก็คือ วันหนึ่งท่านได้ชักชวนพระเณรในวัดช่วยกันทำงาน หล่อช่อพระอุโบสถ (ซึ่งท่านได้ริเริ่มสร้างขึ้นเอง) ร่วมกับคนงาน ๒-๓ คน ขณะนั้นเวลาค่ำแล้วคนงานต่างก็กลับบ้านกันหมดแล้ว ท่านเห็นว่ายังช่อตัวเดียวที่ไม่ได้หล่อ คนงานสร้างแบบเสร็จแล้วแต่ยังไม่ได้เทปูน ถ้าหล่อช่อเสร็จเรียบร้อยท่านก็จะไปรักษาตัวในกรุงเทพ ฯ เพราะในขณะนั้นท่านได้เริ่มเจ็บในหูมา ๒ เดือนแล้ว ด้วยความที่ท่านมีจิตใจฝังแน่นอยู่ในงานทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ท่านจึงตัดสินใจสั่งให้พระเณรขนหินทรายปูนเคล้ากับน้ำ และท่านเองก็ไต่บันไดขึ้นไปบนช่อพระอุโบสถ พร้อมด้วยข้าพเจ้าได้นำตะเกียงขึ้นไปด้วย แล้วมิรอช้าท่านก็สั่งให้พระเณรข้างล่างส่งปูนที่เคล้าแล้วขึ้นไปบรรจุแบบช่อ จนสำเร็จในคืนนั้นเอง เวลาเกือบเที่ยงคืนท่านจึงได้ลงจากช่อพระอุโบสถในคืนนั้นเอง อาการป่วยของท่านก็ได้หนักขึ้น รุ่งขึ้นท่านก็ได้ไปรักษาตัวที่กรุงเทพ ฯ สิ่งอันนี้แหละที่เป็นเหตุให้สะกิดใจข้าพเจ้า ให้รำลึกถึงท่านอยู่เสมอว่า ท่านเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่ใช้ชีวิตเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาโดยไม่คำนึงถึงความเจ็บป่วยของร่างกาย อีกตอนหนึ่งคือเมื่อใกล้จะเข้าพรรษาอาการป่วยของท่านทุเลาลงแล้ว มีพระจากเมืองกาญจน์มาเรียน

ท่านให้ทราบว่า มีนาครอจะอุปสมบทอยู่หลายคน ท่านจึงได้หอบสังขารออกจากโรงพยาบาล ไปทำการอุปสมบทที่วัดไทยวัฒนาราม และวัดบ้านยาง จนกระทั่งถึงเวลาเข้าพรรษา ท่านก็ได้ทนจำพรรษาอยู่ที่นั่น จนอาการป่วยก็ทวีขึ้นอีก ท่านจึงได้สละพระเณรวัดและพระอุโบสถที่ค้างคาอยู่ไปรักษาตัวที่กรุงเทพอีก จนท่านมรณภาพลง นี้อีกแง่หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรักงานในพุทธศาสนาของท่าน โดยท่านถือว่าเป็นสำคัญยิ่ง ทางด้านเมตตาต่อพระเณรท่านก็มีจิตส่งสารช่วยเหลือในเวลาตกทุกข์ได้ยาก และท่านอุตส่าห์พร่ำสอนให้กระทำความดีเสมอเช่นเมื่อท่านป่วยอยู่ที่เมืองกาญจน์ ยังอุตส่าห์ให้จดหมายเตือนข้าพเจ้ามาที่วัดกันมาตุยารามว่า **"คุณจงหมั่นศึกษาเล่าเรียนให้เจริญ ๆ ขึ้นไป อันนี้แหละเป็นความหวังของเรา"** คำเตือนอันนี้ที่ข้าพเจ้าต้องจารึกไว้ในจิตสำนึกเสมอ ๆ จึงนับว่าท่านเป็นทั้งนักปกครองและนักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาองค์หนึ่ง

ที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอให้วิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติภพ ด้วยความสามารถแห่งบารมีของท่านที่บำเพ็ญไว้เทอญ.

แม้ตายก็ไม่ศูนย์

อันความตาย ใครเบี่ยง เลี่ยงไม่พ้น　　เกิดเป็นคน ต้องดับ ชีพลับหาย
ถึงยากดี มี–จน ไม่พ้นตาย　　*ถ้าชั่วร้าย ชื่อจม ถมแผ่นดิน*
ศูนย์ทั้งร่าง สิ้นชื่อ คือแตกดับ　　**ถ้ามีดี ชื่อระยับ ไม่ดับสิ้น**
ตัวตายปับ ! กลับเด่น เป็นอาจิณ　　**ควรถวิล เพียรทำ แต่กรรมดี.**

ของ– ป. ศิริรัตน์

ควรฝากชีวิตนี้ให้ขึ้นอยู่กับความดี

ของ

สามเณรจำเริญ คงบัว

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพท่านพระครูโอภาสสมณาจาร ข้าพเจ้าได้เขียนคำไว้อาลัยเพื่อเป็นอนุสรณ์ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นอันเตวาสิกของท่าน

ชีวิตมนุษย์น้อย ประลุร้อยมิค่อยเคย
พลากพรัดพิบัติเชย สละโลกวิลัยแสน

วันแล้ววันเล่าข้าพเจ้าเพ่งพินิจดูโลก ซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวิถีของมัน บางคราวก็ชวนให้บรรเทิงรื่นเริงใจ บางคราวก็นึกให้หัวเราะอย่างไรน่าขบขัน แต่บางคราวก็น่าเบื่อหน่ายที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกสุดประมาณ เรื่องของชีวิตมันต้อง มีรัก โศรก รื่นเริง ผจญภัยไปตามเคย ชีวิตของแต่ละบุคคลไม่พ้นสิ่งเหล่านี้ไปได้ ไม่บทรักก็บทโศรก บทผจญภัย ได้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน ขึ้นมาเต้นบนเวทีหัวใจของแต่ละบุคคล บางท่านผู้เป็นนักปราชญ์ได้เปรียบเทียบชีวิตอันน้อยค่านี้ไว้เหมือนอ้าวน้าวนบ้าง เปรียบเหมือนเปลือกไข่ ถูกกระแสคลื่นซัดเหว่งแห่งความปวดร้าว เกิดมาแล้วไม่นานนักอย่างสูงแล้วไม่ถึงร้อยปี ย่อมอันตรธานไปตามธรรมดาของสังขาร ดูแต่ละวินาที ๆ ร่างกายอันนี้ย่อมเปลี่ยนไปเร็วเหลือเกิน ไม่สามารถที่จะดูให้ทันตาได้ด้วยความแปรปรวนเป็นละเอียดอ่อน เริ่มต้นด้วยการปฏิสนธิขึ้นมาในครรภ์ของมารดา แล้วก็งอกนิ้วมือนิ้วเท้า เมื่อคลอดจากครรภ์แล้ว ได้เจริญขึ้นด้วยอาหารอันมารดาและบิดาได้หามาเลี้ยง แล้วค่อยเจริญเติบโตขึ้น ข้าพเจ้า

มองดูแล้วคล้าย ๆ กับว่าประเทศหนึ่ง กำลังก่อร่างสร้างตัวขึ้น แล้วค่อยยุบตัวลงทีละนิด ๆ อันนี้เป็นไปตามธรรมดา เมื่อเจริญแล้วต้องมีการเสื่อม ทุก ๆ คนในโลกนี้ไม่อาจสามารถทำนายชีวิตของตนว่าจะแตกดับเมื่อใด บางครั้งเห็นหน้ากันอยู่ตอนเช้า แต่พอตกตอนเย็นก็เอาละไปแล้ว ไม่มีวันจะกลับมาได้ ทุก ๆ คนในโลกนี้ย่อมไม่พ้นจากเงื้อมมือของมัจจุราชได้

โอ้หนอ มัจจุราชเอ่ยท่านมีความยุติธรรมเสียจริง ๆ โดยไม่ยกเว้นให้ใครเลย คล้ายกับว่าทุก ๆ คนมีสิทธิที่จะตายเสมอกันหมด ไม่เคยมากระซิบที่หู ของใคร ๆ ว่าคนโน้นเป็นพี่น้องของข้าพเจ้า อาตมาจะยกเว้น จนในวันที่ ๗ เดือนตุลาคม พ.ศ ๒๕๐๓ นี้เองได้ถึงกับมาฉุดคร่าเอาชีวิตท่านพระครูโอภาสสมณาจารไปเสียอีกองค์ ในชั่วเวลาไม่กี่นาที อันนี้พวกลูกศิษย์และคนที่สนิทสนมไม่อาจเรียกร้องกลับคืนมาได้ ท่านได้สละไปแล้ว ทั้งญาติ ทั้งมิตร ทั้งศิษย์ ทั้งสหาย

ฉะนั้นมนุษย์เราจึงให้คำไว้อาลัยแก่ความตายเพื่อเป็นเกียรติ ไว้ว่า

ยังเห็นกันเมื่อเช้า สายตาย
สายอยู่สุขสบาย บ่ายม้วย
บ่ายยังรื่นเริงกาย เย็นดับ ชีพแฮ
เย็นพร่ำหลอกลูกด้วย ค่ำม้วยดับสูญ

แต่ขอโทษเถอะครับคำว่าตายในคำข้างต้น ถ้าเป็นทางพระผู้มียศแล้วเขาใช้เป็นมรณะ เพื่อเรียกให้เป็นเกียรติ มัจจุราชค่อยเอาชีวิตของมนุษย์ไปเรื่อย ๆ

ฉะนั้นเราจึงเห็นได้ว่าชีวิตนี้ มีแต่เรื่องยุ่งยาก ยุ่ง ๆ ไม่รู้จักจบ และเป็นการลำบาก ถูกพวกมัจจุราชคุกคามทุก ๆ ขณะลมหายใจ แถมบ้างครั้งได้ส่งลูกน้องคือโรคต่าง ๆนา ๆ เข้าคุกคามต่อสันติภาพความสงบของร่างกาย แต่เอาเถอะ

ท่านทั้งหลายเราอย่ามาให้เกียรติแก่ความตายเลย ขอให้คิดปรับปรุงชีวิตที่อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วย บทรักบ้าง บทโศรกบ้าง บทผจญภัยบ้าง เปรียบเหมือนกีฬาชะนิดหนึ่งอันบุคคลพึงเล่นในสนาม ชีวิตวิตนี้เป็นของไม่แน่นอนทีเดียว ถ้าท่านลองคิดถามปัญหาตนเองว่าชีวิตนี้แน่นอนหรือเปล่า? ท่านก็ตอบได้ว่าไม่แน่ ไม่แน่ ไม่แน่ อย่างนี้เรื่อยไป เช่นว่าไม่แน่จะตายวันไหน ไม่แน่เมื่อไรจะรวยกับเขาสักที

สุภาษิตบทหนึ่งของอาหรับกล่าวว่า ชีวิตมนุษย์ เปรียบเหมือนกองไฟลงเอยด้วยเถ้าถ่าน พระพุทธองค์ก็ทรงสอนว่า

โก นุ โส กิมานนฺโท นิจฺจํ ปชฺชลิเต สติ
อนฺธกาเรน โอนทฺธา ปทีปํ น คเวสถ

เมื่อโลกสันนิวาส อันไฟลุกโพลงอยู่เป็นนิจ จะมามัวร่าเริงเพลิดเพลินอะไรหนอ ท่านทั้งหลายอันมืดปกคลุมแล้ว ทำไมไม่แสวงหาประทีปเล่า

สุภาษิตอันนี้แหละเป็นคำเตือนอันสูงค่า สำหรับบัณฑิต เวทีของโลกเต็มไปด้วยความยุ่งยากเดือดร้อน ร้อนทั้งภายนอกร้อนทั้งภายใน

ฉะนั้นท่านทั้งหลายทำไมที่นิ่งนอนเฉย ไม่แสวงหาประทีปอันมีค่าสำหรับชีวิต เมื่อท่านเห็นว่าชีวิตอันน้อยนี้ได้ถูกมัจจุราชเข้ามาคุกคามทุกขณะ ท่านต้องพยายามที่จะแสดงตัวตลกอันนี้ ให้เป็นประโยชน์แก่ชาวโลก มนุษย์ทุก ๆ คนมีสิทธิในร่างกายของตนเองที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ ถ้าเกิดมาแล้วไม่ได้ใช้ชีวิตนี้ให้เป็นประโยชน์แล้วไซร้ คล้ายกับเราไม่ได้ใช้สิ่งของที่มีค่าให้เป็นประโยชน์เลย

รุซโซนักปราชญ์คนหนึ่งกล่าวชีวิตว่า ลำพังดวงชีวิต หาใช่สิ่งสลักสำคัญอะไรไม่ ค่าของมันอยู่ที่การใช้มันเป็นประโยชน์ต่างหาก ข้าพเจ้าและคณะศิษย์ทุก ๆ คนของท่านพระครูโอภาสสมณาจาร นึกภูมิใจที่ว่าก่อนท่านจะมรณภาพ ท่านได้ทำประ

โยชน์ ให้แก่ศาสนาเป็นอันมาก และได้ผจญชีวิตด้วยความลำบากอย่างโชกโชน เพื่อเห็นแก่ส่วนรวม เพื่อเห็นแก่พระศาสนา เพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ เมื่อท่านได้มรณภาพไปแล้ว ก็ได้ชื่อว่าได้ทำชีวิตอันนี้ให้เป็นแก่นสาร

โธ่เอ๋ย ใครบ้างที่ยอมสละความสุขสบาย และความหรูหรา ของเมืองหลวงไปทนทุกข์อยู่ในป่าดงโดยไม่ใยดีต่อความเจริญของเมืองหลวง ฉะนั้นท่านเป็นพระเถระรูปหนึ่งที่มีใจอดทนและเข้มแข็งมาก ชีวิตอันน้อยนี้ของท่านเป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก ได้ประทับใจแก่พี่น้องชาวเมืองกาญจนบุรี สมกับสุภาษิตของพระองค์ว่า ผู้ใดทำตนให้เป็นประโยชน์ ผู้นั้นมีชีวิตอยู่วันเดียวประเสริฐกว่าบุคคลอยู่ตั้งร้อยปี ที่สุดขอให้วิญญาณของท่านไปสู่สุคติ ฯ

รูปร่างกายน่าหน่ายนัก

จงดูกาย ฝ่ายกรรม ทำวิจิตร เน่าแผลติด กระดูกยก ตกแต่งผล
แสนอาดูร ที่ดำริ ตริหลายคน ไม่คงทน ยืนยง ดำรงเลย.
รูปนี้แน่ แก่จัง รังโรคร้าย พังทลาย โอหนา นิจจาเอ๋ย
กายมันเน่า เจ้าแตก แยกหมดเชย เพราะชีพเคย สุดท้าย คือตายไป.
กระดูกผี นี้ใด เขาไม่หวัง เปรียบก็ดัง น้ำเต้า เข้าสาร์ทสมัย
สีเหมือนนก พิลาภ ปลื้มปลาบใด มีแก่ใจ เพราะตา มาเห็นมัน.

ของ— "จันทรศีล"

บางอย่างในปฏิทินไทย

ของ

พ.ท. ปิ่น มุทุกันต์

อนุศาสนาจารย์ กองทัพบก

ได้มีการขัดแย้งกันในวงการนักปราชญ์ ผู้คำนวณปฏิทินประจำปี เมื่อต่างฝ่ายต่างยืนยันความคิดเห็นของตน ผลก็คือเมืองไทยเกิดมีปฏิทินสองชนิด นับวันทางจันทรคติไม่ตรงกัน วันเดียวกัน ฝ่ายหนึ่งนับเป็นวัน ๑ ค่ำ อีกฝ่ายหนึ่งนับเป็นวัน ๒ ค่ำ ชาวชนบททั่วไปนิยมนัดหมายกันด้วยวันทางจันทรคติทั้งนั้น แม้ว่าทางราชการส่วนกลางจะสั่งการโดยใช้วันทางสุริยคติ แต่พอไปถึงหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ต้องเทียบวันเข้าเป็นจันทรคติก่อน แล้วจึงประกาศให้ราษฎรทราบ หนังสืออำเภอก็ดี หมายศาลก็ดี การเรียกบุคคลเข้ารับราชการตรวจเลือกเพื่อรับราชการทหารก็ดี การนัดวันลงแขก วันแต่งงานของชาวบ้านก็ดี ว่ากันด้วยวันขึ้นแรมเป็นพื้น เมื่อปฏิทินให้วันไว้ไม่ตรงกัน ความยุ่งยากจะเกิดแก่มหาชนเพียงใดโปรดคิดดูเอง เป็นเวลาสองปีแล้วที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างยิ่ง เข้าตำรา "คนรู้น้อยพลอยรำคาญ" นั่นเอง ผู้เขียนเองได้พยายามตลอดระยะสองปีแล้วเหมือนกันที่จะยับยั้งการขัดแย้งดังกล่าว และในเดือนตุลาคมที่ผ่านมานี้ ก็ได้พูดทางวิทยุกระจายเสียง ๒ ครั้ง อ้อนวอนบรรดาห้างร้านและท่านผู้มีใจกรุณาที่จะทำปฏิทินแจกจ่ายในเทศกาลปีใหม่ให้เลือกใช้แบบที่ถูกต้อง คือแบบปฏิทินหลวงเท่านั้น และขอร้องให้ท่านผู้มีอำนาจทั้งฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักร หาทางยับยั้งการขัดแย้งกันเสีย.

การคำนวณปฏิทินเป็นงานละเอียด มีปัญหาชวนขัดแย้งอยู่มาก ข้าพเจ้าจึงไม่

อยากตำหนิท่านผู้คำนวณ แต่รู้สึกเสียใจที่ว่า ทำไมจึงปล่อยให้ขัดแย้งไปทำโทษแก่ประชาชนเท่านั้น ของเท่านี้น่าจะตกลงกันได้

ข้าพเจ้าขอเสนอเกล็ดความรู้ ในการคำนวณปฏิทินประจำปีสักเล็กน้อย ดังนี้ —

๑. การนับวันในปฏิทินไทยมีการนับสองแบบ คือนับวันที่ ๑—๒—๓ ฯลฯ—๓๑ นับแบบนี้เรียกว่า "สุริยคติ" กับนับวันขึ้น—แรม เรียกว่านับแบบ "จันทรคติ" กิจการที่เกี่ยวแก่ราชการ การธนาคาร การต่างประเทศ เราใช้แบบสุริยคติเป็นหลัก ส่วนกิจการทางศาสนา พิธีกรรม และประเพณีใช้จันทรคติเป็นหลัก

๒. วันทางสุริยคติ ใช้ระยะเวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์เป็นหลัก ส่วนวันทางจันทรคติใช้ระยะเวลาที่ดวงจันทร์หมุนรอบโลกเป็นหลัก ดังนี้ —

ปีสุริยคติ คือนับระยะเวลาที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ได้ ๑ รอบ เรียกว่า ๑ ปี นับเป็นวันได้ ๓๖๕ วันเศษ

ผลการคำนวณของนักปราชญ์ทางยุโรปในปัจจุบันถือว่า ๑ ปี เท่ากับ ๓๖๕.๒๔๒๒๑๘ วัน หรือเท่ากับ ๓๖๕ วัน ๕ ชม. ๔๕ นาที ๔๗.๖๓๕๒ วินาที (น้อยกว่าผลการคำนวณครั้ง Juliuscesar ราว ๑ ชม.)

แต่คัมภีร์สุริยาตรของไทยเรา ถือว่า ๑ ปี เท่ากับ ๓๖๕.๒๕๘๗๕ วันหรือ ๓๖๕ วัน ๖ ช.ม. ๑๒ นาที ๓๖ วินาที

สรุปแล้วผลการคำนวณของนักปราชญ์ไทย กับของยุโรปแตกต่างกันราว ๒๖ นาทีเศษ (โปรดสังเกตดูว่าการพยากรณ์ชาตาทางโหราศาสตร์ซึ่งใช้การ

โคจรของพระอาทิตย์—พระจันทร์ และดวงดาวอื่นอีกถึง ๗—๘ ดวง ทำองศาแก่กัน ย่อมจะมีทางผิดพลาดไม่รู้ว่าสักกี่ประตู)

เมื่อจัดวัน ๓๖๕ วันเข้าเป็น ๑ ปีแล้ว จะมีเวลาเหลืออยู่อีกปีละ ๖ ช.ม. เมื่อเอาเวลาเหลือนี้รวมกันเข้า ๔ ปี ก็จะเป็นเวลา ๒๔ ช.ม. (๖×๔=๒๔) เท่ากับ ๑ วัน นักปราชญ์จึงเอา ๑ วัน นี้ไปเติมท้ายเดือน ก.พ. ของปีที่คารบสี่ เพราะฉะนั้นเดือน ก.พ. ที่เติมนั้นจึงมี ๒๙ วัน ปีใดที่เติมวันที่ ๒๙ ในเดือน ก.พ. เราเรียกว่า **ปีอธิกสุรทิน** ส่วนทางยุโรปเรียกว่า LEAP YEAR

๓. ปีจันทรคติ นับจำนวนเวลาที่ดวงจันทร์หมุนรอบโลก ๑๒ รอบเป็น ๑ ปี แต่ใน ๑ ปี นั้นพระจันทร์ใช้เวลาน้อยกว่าพระอาทิตย์ คือใช้เวลาเพียง ๓๕๔ วันเท่านั้น

ถ้าคำนวณอย่างละเอียดปรากฏว่า ตั้งแต่พระจันทร์เขยื้อนออกจากจุดเริ่มต้นแล้วกว่าจะวนมาเข้าทับจุดเดิมนั้น ใช้เวลา ๒๘ วัน ๗ ช.ม. ๔๓ นาที เลยเกิดเป็นปัญหาในการจัดวันเข้าเป็นเดือน ถ้าจะนับว่า ๒๘ วันเป็น ๑ เดือน เวลาก็เหลือไป ๗.๔๓ ช.ม. แต่ถ้าจะนับ ๒๙ วันเป็น ๑ เดือน เวลาก็จะขาดไป ๑๖.๑๗ ช.ม. การคำนวณเช่นนี้เป็นการคำนวณอย่างละเอียดมาก เป็นวิธีการของปักขคณนาที่คณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตใช้อยู่ทุกวันนี้ เราจะทราบได้ว่า พระจันทร์ที่จะเพ็ญเต็มดวงแท้จริงนั้น จะต้องอยู่ห่างจากดวงอาทิตย์ ๑๘๐ องศาเท่านั้น และจะเต็มดวงอยู่ได้คราวละเพียง ๑๒ ช.ม. ใน ๑๒ ช.ม. นี้อาจเป็นเวลาที่ยังมีแสงตะวันอยู่ด้วยก็ได้ เช่นใน วันที่ ๒๒ ก.พ. ๐๒ พระจันทร์จะเริ่มเต็มดวง แต่ ๑๕.๕๔ น. ดังนี้เป็นต้น

ตกลงว่าในระยะ ๑ ปี (๑๒ เดือน) วันทางจันทรคติน้อยกว่าวันทางสุริยคติ ๑๑ วัน (๓๖๕—๓๕๔=๑๑) เมื่อเอาจำนวนวันเหลือ ๑๑ วันรวมกันเข้า ๓ ปี ก็จะได้ ๓๓ วัน (๑ ด. ๓ ว.) จำนวนนี้ถ้าปัดทิ้งเสียเฉยๆ อยู่ประมาณ ๓๖ ปี ดินฟ้าอากาศจะไม่ตรงตามฤดูกาลเลย เพราะฉะนั้นนักปราชญ์จึงใช้วิธี

เอาวันที่เหลือปีละ ๑๑ วัน นี้แหละรวมกันเข้านับเป็นเดือนพิเศษ ๑ เดือน โดยเพิ่มเข้าในต้นฤดูฝน กลายเป็นเดือน ๘ สองหน เรียกว่า *"อธิกมาส"*

๔. แม้ว่าเราจะใช้ระบบเพิ่มอธิกมาสทุก ๆ ๓ ปี แล้วก็ยังมีเวลาเหลืออยู่อีกบ้างประมาณ ๕ ปี ต่อ ๑ วัน นักปราชญ์จึงเอา ๑ วันนี้เพิ่มเข้าในเดือนระหว่างต้นฤดูฝน เรียกว่า *"อธิกวาร"*

จุดขัดแย้งที่ข้าพเจ้าปรารภมาตอนต้นนั้นอยู่ที่ว่า นักปราชญ์ฝ่ายทำปฏิทินหลวง (แบบราชการ) ซึ่งเป็นเสียงข้างมากเห็นว่าควรเพิ่มอธิกวารในปลายเดือน ๗ ปี ๒๕๐๐ และได้เพิ่มลงไป แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ายังไม่ควรเพิ่มและไม่ได้เพิ่มแล้วทำปฏิทินออกจำหน่าย ปฏิทินเมืองไทยจึงมี ๒ แบบ ดังกล่าวแล้ว ฯ

ครั้นต้นเดือนมกราคม ๒๕๐๒ ได้มีประกาศของทางคณะสงฆ์ ให้ศาสนิกยึดถือปฏิทินหลวงเป็นหลักประกอบศาสนกิจแต่อย่างเดียว เมื่อการขอร้องบรรลุผลแล้วเช่นนี้ ข้าพเจ้าขอสาธุการเป็นอย่างยิ่ง.

ไปทุคติหรือ ? เพราะถือผิด

สัตว์ทั้งหลาย ละอาย สิ่งไม่น่า กลับไม่ละ–อายยิ่ง สิ่งขวยเขิน
สิ่งไม่น่า จะกลัว มัวขลาดเกิน ควรหวั่นเมิน กลับไพล่ ไม่กลัวภัย
ไม่มีโทษ กลับเห็น ว่าเป็นโทษ สิ่งชั่วโฉด โทษเด่น หาเห็นไม่ !
ถือมั่นผิด เช่นนี้ มีแต่ไป สู่วิสัย ทุคติ นิรันดร์กาล.

ของ– ป. ศรีรัตน์

เรื่องที่ควรคิด

ของ

สมนึก สมบูรณ์พงศ์

สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปากพนัง

บรรดาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่เฉพาะหน้า ถ้าเราไม่ได้นำมาคิดก็รู้สึกว่าเรื่องนั้น ๆ ค่อยจางเลือนหายไปตามสภาพของมันเอง ปราศจากการปรับปรุงแก้ไขแต่ประการใด ๆ จะดีร้ายอย่างไรก็ขึ้นอยู่แก่เรื่องนั้น ๆ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราได้นำเรื่องที่ปรากฏอยู่มาขบคิดพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข เรื่องที่ร้ายอาจกลับกลายเป็นดี เรื่องที่ดีอยู่แล้วก็ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นได้ ————

ปัจจุบันนี้ คนไทยทั้งประเทศ มีเรื่องปรากฏเฉพาะหน้าอยู่หลายเรื่องที่เราควรนำมาคิด เช่นเรื่องการปกครองประเทศ เรื่องการตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับกัมพูชาเป็นต้น แต่เรื่องเหล่านั้นในขณะนี้ ขอให้เป็นหน้าที่ของคณะปฏิวัติ ซึ่งท่านกำลังขบคิดพิจารณาอยู่อย่างรอบคอบถี่ถ้วน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ เรื่องที่คนไทยทั้งประเทศควรนำมาคิดมีอยู่เรื่องหนึ่ง ซึ่งควรนับว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเรื่องซึ่งปรากฏอยู่เฉพาะหน้าคนไทยทั้งประเทศทุกวันทุกคืน เรื่องนั้นคือ คนไทยกับพระพุทธศาสนา เรื่องนี้ข้าพเจ้าเคยได้ฟังจากวงการสนทนามานานแล้ว ทั้งในหมู่บรรพชิตและคฤหัสถ์ แต่ไม่ปรากฏว่าท่านผู้ใดได้นำมาขบคิดกันอย่างจริงจัง จนถึงกับมีการปรับปรุงแก้ไข เพียงแต่คิดแล้วก็พูด ๆ แล้วก็พ้นไป เรื่องเป็นอย่างไรก็คงอยู่อย่างนั้น ยิ่งนานวันมา ก็ดูเหมือนยิ่งไปในทางร้ายยิ่งขึ้นทุกวันทุกคืน

เรื่องคนไทยกับพระพุทธศาสนาที่ควรคิดนั้น ข้าพเจ้าขอนำมาเสนอแต่เพียงสั้น ๆ ดังต่อไปนี้

ประเทศไทยดินแดนแหลมทองของเรานี้ นานาประเทศทั่วโลก ยกย่องว่าเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ฯ เกือบจะทุกหมู่บ้านตำบล เต็มไปด้วยวัดวาอาราม เหลืองอร่ามไปด้วยผ้ากาสาวพัสตร์ที่ปกคลุมเหล่าบรรพชิต และท่านเหล่านั้นก็มิได้ละเลยต่อกิจ คือการศึกษาปฏิบัติหลักธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า สำหรับตำราที่จารึกคำสอนนั้นเล่า ก็มีเพียงพอดาษดื่น ทั้งที่พิมพ์ด้วยกระดาษและใบลาน เหลือเฟือจนต้องปล่อยให้เป็นอาหารและรังของมดแมลง และตัวปลวกเสียก็มากมาย จำนวนนักศึกษาทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เข้าสอบได้นักธรรมและธรรมศึกษาปีหนึ่งๆ จำนวนแสน สถาบันการศึกษาวิชาพุทธศาสตร์ขั้นมหาวิทยาลัยมีถึงสองแห่ง จำนวนนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยก็ไม่น้อย นอกจากนั้นหลักวิชาศีลธรรม ยังบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตรแห่งการศึกษาของชาติ ตั้งแต่ชั้นต้นถึงขั้นสูงสุดทุกสาขา รวมความแล้ว คนไทยทุกชั้นทุกเพศทุกวัย ล้วนแต่ได้เคยผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนามาแล้วเกือบ ๑๐๐% แต่เท่าที่ปรากฏพฤติการณ์ของคนไทยในปัจจุบันนี้ ชาวไทยเราได้ซึมซาบในหลักธรรมเพียงพอแล้วหรือ ? หลักขั้นต้นต่ำ ๆ ของพระพุทธศาสนา แม้เพียง เบญจศีล เบญจ ธรรม ได้ฝังเข้าในจิตใจคนไทยทั่วถึงกันแล้วหรือ ? สถิติอาชญากรรมในเมืองไทยเป็นอย่างไร ? ผู้ที่ประพฤติตนเป็นศัตรูต่อสังคมมีมากน้อยเพียงไร ?

เรื่องนี้ข้าพเจ้าเห็นว่า คนไทยควรคิด และจัดการแก้ไขให้จริงจังกันเสียที เพราะเกี่ยวด้วยศักดิ์ศรีของคนไทยทั้งชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งศักดิ์ศรีของพระพุทธศาสนา ซึ่งนักปราชญ์ทั่วโลกยอมยกให้แล้วว่า เป็นศาสนาแห่งสันติ ที่ไม่มีศาสดาใด ๆ เคยสอนมา สามารถเปลี่ยนแปลงนิสัยอันแสนโหดร้ายทารุณของมนุษย์ให้กลับกลายเป็นคนที่บริสุทธิ์ได้.

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเราได้นำมาคิดกันให้มาก ๆ คนแล้ว สักวันหนึ่งคนไทยทั้งชาติและพระพุทธศาสนา ก็จะแผ่รัศมีอันอับแสงมานาน ให้ตระการลอยเด่นเช่นพระจันทร์วันเพ็ญ ซึ่งลอยเด่นอยู่บนท้องฟ้า แผ่ความร่มเย็นให้แก่มวลมนุษย์ใต้หล้าไม่มีประมาณ ฯ

โอภาสสมณาจารานุสสติ

ของ

บรรยเวกส์ แก้วประสพ

อินทรวิเชียร ๑๑ ถึงกาลกระทำฌา- ปนกิจพระทรงคุณ
ดับชีพมลายสูญ จระจาก ณ โลกไป
คุณงามและความดี ซิมิเสื่อมมิสูญไกล
ซึมซาบสถิตใน มนะเหล่าประชาชน
ปางเมื่อพระมีชี- วิตะอยู่ประกอบผล
เหล่าศิษยะทุกคน สุขะรื่นสำราญทรวง
อบรมประสมวิทย์ และประสิทธิ์มิแหนหวง
จนศิษยะทั้งปวง ประลุถึงเปรียญธรรม
เช้าเย็นมิเว้นหัด กิจะวัตรก็ดีงามขำ
สั่งสมกุศลกรรม และก็แผ่ซึ่งเมตตา
ศิษย์ป่วยก็ช่วยเป็น ธุระเกื้อพระรักษา
ดุจดั่งกะมารดา และบิดาประคองกร
ส่ำศิษย์สราญสุข นฤทุกข์ ธะ สั่งสอน
คุณปานพระจันทร ระวิส่อง ณ ธาตรี
วัดวาวิหารพัง พระก็สร้างและเสริมศรี
ชาวบ้านและญาติมี สรเสริญชุลีกร
แต่งท่านดำรงยศ สมณาสถาพร

เป็นศรีวราภรณ์ รุจิรอบรัฐไพศาล
ตำแหน่ง "พระครูโอ– ภาสสมณาจาร"
มุขสงฆ์อำเภอกาญจน์ บุริ เรืองประเทืองมน
เปรียบท่านประหนึ่งฉัตร นวรัตน์สุมงคล
กางกั้น ณ ชั้นบน ปริชนก็ร่มเย็น

อิทิสัง ๒๐ โอ้นาถหทัยพระมาประลัย
ละจาก ณ โลกมนุษยะไป มิกลับคืน
เหล่าพระสงฆ์และปวงประชาสะอื้น
มิอาจจะอดจะกลั้นจะกลืน ถวิลถึง
ด้วยพระคุณมหันต์สิตราสิตรึง
ประทับหทัยมิวายคะนึง เสมอมา
เป็นประมุขประหนึ่งระวิอุษา
สว่างกระจ่างนภางค์ก็พา สว่างจิต
สิ้นพระคุณก็เหมือนกะสิ้นสุมิตร
คณาประชาและสานุศิษย์ สลดใจ
ต่างประชุมประกอบกุศลและได้
อุทิศผลานิสงส์ถวาย มโหฬาร
เพื่อประกาศกตัญญูตามหันต์
ระบือกระฉ่อนณโลกสวรรค์ และแดนพรหม
น้อมศิโรตม์ประคองสุหัตถ์ประนม
กระแสมนัสก็น้อมผสม สโมธาน

สุรางคนางค์ ๒๘ ยกมือสิบนิ้ว ขึ้นเหนือหว่างคิ้ว

ต่างธูปเทียนทอง วงพักตร์โสภา

ต่างมาลาก่อง　　　ดวงเนตรทั้งสอง
ต่างประทีปถวาย
　　ผมเผ้าเกล้าเกศ　　　ต่างปทุเมศ
บัวทองพรรณราย　　　วาจาเพราะผ่อง
ต่างละอองจันทร์ฉาย　　　ดวงจิตขอถวาย
ต่างรสสุคนธา
　　เชิญดวงวิญญาณ　　　ของพระครูท่าน
สู่ชั้นหรรษา　　　คือชั้นสวรรค์
หรือชั้นพรหมา　　　สถิตจนกว่า
ตราบฟ้าดินกษัย
　　หากกรรมบันดาล　　　ส่งดวงวิญญาณ
มาเกิดภพใหม่　　　ขอให้พบแดน
แคว้นศรีวิไล　　　ดำรงยศใหญ่
สุขใจนิรันดร์
　　พรั่งพร้อมทุกสิ่ง　　　ข้าทาษชายหญิง
สมบัติบริวาร　　　อายุยั่งยืน
ถึงหมื่นถึงพัน　　　เพราะเดชบุญท่าน
ที่ทำไว้....เทอญ ฯ
　　บุญคุณพระยิ่งล้ำ　　　เลอสรรพ์
ยากนักจักรำพรรณ　　　ถี่ถ้วน
ข้าน้อยนามชื่อบรร–　　　ยเวกส์
เมื่อบวชเรียนก็ล้วน　　　แต่ได้พึ่งคุณ.

ดีของพระอยู่ที่จน ดีของคนอยู่ที่รวย

ของ

ณรงค์ มั่งสุวรรณ

ความนี้เป็นภาษิตที่พูดกันสืบ ๆ มานมนานแล้ว โดยหารู้ไม่ว่า ใครผู้ใดเป็นเจ้าของ ถึงอย่างนั้นก็นับว่ามีอรรถรสที่ไพบูลย์ควรแก่การสรรเสริญแท้ พระคือคนที่เป็นพระ คนคือคนที่ไม่เป็นพระ ถึงแม้ว่าจะเคยผ่านความเป็นพระมาแล้วก็ตาม แต่ในขณะที่อ่านบทความของผมนี้ไม่ได้เป็นพระ นี่แหละ เรียกว่าคน เพื่อความเข้าใจง่ายเข้าไปอีก พระคือคนที่กำลังบวช คนคือคนที่ไม่ได้กำลังบวช สูง—ต่ำ—ดำ—ขาว—หล่อ—ไม่หล่อ ไม่ต้องคำนึง คนทั้งสิ้น เพียงเท่านี้คงได้ความเรื่องพระกับคนสมบูรณ์แล้ว

ดีของพระอยู่ที่จน

ในสมัยพุทธกาล ปรากฏว่าพระไม่ค่อยรวยเหมือนสมัยนี้ (หรือบางทีอาจรวยกว่าสมัยนี้ก็อาจเป็นได้ เพราะตามพระสูตรหรือตำนานอื่น ๆ บ่งว่า เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินสนิทสนมกับพระมาก พระมีอภิสิทธิ์หลายประการ ข้าวปลากระยาหารฉันในวังกันเป็นเนืองนิจ ถึงแม้อย่างนั้นผมคิดว่าคงยังจนกว่าพระสมัยนี้เป็นแน่ ไฟฟ้าคงยังไม่มีวิทยุ ตู้เย็นคงยังไม่มีเป็นแน่) โดยเหตุว่าพระขนาดที่เข้าคั้นมหาเถรเป็นอรรคสาวก เช่น พระสารีบุตร พระโมคคัลลาน และพระมหากัสสป เป็นต้น ท่านมรณภาพโดยไม่มีสมบัติที่จะต้องปลงหรือมีพินัยกรรมมรดกมอบให้แก่ใคร อีกประการหนึ่ง ผมเองยังจำอัฏฐบริขารของพระคือสมบัติแท้ ๆ ของท่านได้ โดยบาลีว่า

ติจีวรานิ ปตฺโต จ วาสี สูจิ จ พนฺธนํ
ปริสฺสาวเนน อตฺเถเต ยุตฺตโยคสฺส ภิกฺขุโน

โดยวินัยนิยม สมบัติของท่านมีเพียงแปดอย่างเท่านั้น แต่ท่านยังดำรงชีพได้โดยมิพักต้องอาทรต่อความสดวกสบายอื่นใดทั้งสิ้น วิสุทธิผลอันเปี่ยมแปร้ของความเป็นพระโดยเอกอุดมนั้น อยู่ที่นิราศจากพัศดุโภไคยมไหสวรรค์ สมบัติทั้งปวงต่างหาก คิดดูเถิดเจ้าข้า ? ใจเรานี้มาตรว่าไปเกาะติดโดยยึดถือสิ่งใดเข้าว่า "ของเรา" แล้ว ในทันทีนั้นจะเกิดเงาความทุกข์อันใหญ่หลวงตามติดกันมาทันที ท่านพระครูโอ-ภาส ฯ ท่านมรณะโดยสำสมบัติของท่าน มีเพียงกะลามะพร้าวซึ่งท่านเองขัดเกลาทำเป็นบาตรลูกเล็กใส่ของกระจุกกระจิกอันใดบ้างไม่รู้วางไว้ที่หน้าที่บูชา กล่องยาเก่า ๆ หนึ่งใบ นอกนั้นก็มีแต่สะบงเก่า จีวรจวนขาด เมื่อรวมเอาไปขายแล้ว คงมีค่าไม่เกินไปกว่าร้อยบาท ? ศักดินาฐานะของท่าน เมื่อยังมีชนม์ชีพนั้นหรือ เป็นเจ้าคณะอำเภอจังหวัดกาญจนบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์ ก็นับว่าอัครฐานอยู่ครัน ๆ แต่ทว่ามรณกรรมของท่าน สมบัติอันควรปลื้มของคนไม่มีเลย ท่านไปอย่างพระแท้ ละม้ายแม้นพระอรรคสาวกมหาเถรแต่ปางบรรพ์นั่นเทียว

อัสสาสะ—ปัสสาสะ พ้นจมูกหยุดการผ่านเข้าออกไปชั่วนิรันดร์ คงสภาพแต่ร่างกายอันรอการเน่าเปื่อย เพียงชั่วระยะชั่วโมงเท่านั้น เน่า—เปื่อย ผุพัง ธรรมดาของสังขารทั่วไป แต่ร่างกายของพระองค์นี้ *ในอดีต นั่ง—นอน—ยืน—เดิน เราเอ่ยชื่อท่านว่า พระครูโอภาสสมณาจาร* คนที่เกี่ยวข้องและทราบพฤติกรรมของท่าน ยังไม่ให้เผา ไม่ให้ฝัง ไม่ให้ทำอะไรทั้งสิ้น ใส่โลงทองไว้ก่อน เอาไว้กราบไหว้บูชา สาธุ—กราบสนิทใจนัก สมบัติของท่านไม่มีเลย ดีของพระอยู่ที่จนสมแท้ทีเดียว แต่—อะโห ! ในมุมกลับมองกันในแง่ปรมัตถะ ท่านรวย—รวยยิ่งกว่าจอมจักรพรรดิ์ผู้พิชิตโลก มรณกรรมของท่านทิ้งมรดกอันมหาศาลไว้ให้แก่มนุษย์โลก ทั้งที่ท่านจาริกเที่ยวแจกจ่ายมาเป็นเวลาสิบ สิบปี ก็ยังไม่หมดสิ้นหรือร่อยหรอไป อริยทรัพย์นั่นปะไร คือมรดกที่ทรงคุณ

ค่าอันไพศาลของท่าน ท่านรวยอย่างพระควรจะรวย ศพของท่านจึงควรเก็บไว้ก่อน เอาไว้กราบไหว้บูชาโดยทั่วถึงกัน

ดีของคนอยู่ที่รวย

ผมบอกแล้วแต่แรกว่า คนคือคนไม่ใช่พระ (แต่ถ้าจะถามแบบยวนกันนิด ๆ โยกันหน่อย ๆ ว่า งั้นพระก็ไม่ใช่คน ตอบว่าถูก เพราะท่านเป็นพระ แต่อย่าถามอย่าตอบกันให้บ่อยนัก จะอดโมโหกันไม่ค่อยได้ เพราะขณะนี้ผมจะพูดเรื่องคน ใจก็เป็นคน ไม่ใช่ใจพระ รับรู้ไว้ด้วยว่า ใจคนโมโหง่าย อวัยวะก็คล่อง เพราะไม่มีสมณสารูป) ต่อนี้ไปเราจะพูดกันถึงเรื่องของคน ใคร ๆ ก็รู้จักคน เพราะทุกคนก็เป็นคน ขอโทษ รวมทั้งตัวผมเองด้วย เรื่องคนนี้ยุ่งมากกว่าเรื่องพระ เพราะพระท่านองค์เดียว ไม่มีลูกพระ ไม่มีหลาน ขอโทษ ไม่มีจนกระทั่งเมียพระ ผัวพระ ฉะนั้นเรื่องของ พระจึงพูดกันง่าย เรื่องของคนเฟอร์นิเจอร์แยะต้องมีทั้งลูกคน เมียคน ผัวคน ปู่คน ย่าคน สาธยายมากไม่ได้ ท่านให้เขียนข้อความจำกัด จึงจะขอว่ากันแต่เนื้อ ๆ ความต่างกันระหว่างคนกับพระเห็นง่าย ถ้าเราจะพูดถึงคน เราต้องพูดว่าใครคนหนึ่ง แต่ถ้าจะพูดถึงพระจะต้องเปลี่ยนสรรพนามใหม่เป็น พระองค์หนึ่ง *เรานอน เรียกว่านอน พระนอน เรียกว่า* จำวัด *คนกิน เรียกว่ากิน พระกิน เรียกว่า ฉัน ที่คนอยู่เรียกว่าบ้าน ที่พระอยู่ เรียกว่า วัด คนตายเรียกว่า ตาย พระตาย เรียกว่ามรณภาพ* เท่านั้น พระกับคนก็ต่างกันเหมือนดินไม่ใช่ฟ้า ฟ้าไม่ใช่ดินแล้ว

เรื่องของคน คนเขานิยมกันว่าต้องรวย คือต้องรวยทุกอย่างที่คนมีเขารวย ทรัพย์สิน เงิน ทอง รถเก๋งใหญ่เหมือนตึก ตึกงาม ๆ พรรค์อย่างว่าสวย ๆ ปากนิดจมูกหน่อย คอยชุบชีวิตให้ชื่นชีวัน (ขอโทษ ขอจำกัดความหน่อย คืออะไร ๆ พรรค์อย่างนั้นต้องมีให้มาก ๆ ทั้งนี้กินความถึงสมบัติพัสฐานก็ต้องมาก ๆ ให้สมดุลย์กัน) รวมความแล้วก็จำกัดความลงได้ว่าให้มีเหมือนที่คนอื่นเขามีเขารวยกัน ส่วนการที่ได้มาจนรวย

นั้น แล้วแต่สติปัญญาและสมรรถภาพของแต่ละบุคคล ที่สุดแม้แต่การโกงเขามารวย คนก็ไม่ค่อยคำนึงถึงอดีตของความรวยนั้น ชื่นกันชมกันแต่ผลอันอดีตมอบให้คือปัจจุบันรวย—รวยที่พบกันเห็นกัน นั่นแลเป็นดี รวย—รวย รวยนั่นแหละดี นอนหลับไปดึกมากแล้ว พ้นเวลากิน ตื่นขึ้นมาหิว ได้กิน นั่นแหละรวยทำให้ แหม ! วันนี้ร้อนอบอ้าว ปรับอากาศเย็นสบายแฮ ทำได้ ! นิทานเก่าเล่าว่า คนเหาะเหินเดินอากาศได้ ไปไหน เหาะไปคนเดียว เปลี่ยวใจ เดี๋ยวนี้เหาะได้เหมือนกัน แต่—เหาะไปคนเดียวเปลี่ยนใจ เอาพรรค์อย่างว่าไปด้วยอีก ๕—๑๐ คนก็ยังได้ รื่นเริงบันเทิงสุข ใจไม่เหงากายไม่เปลี่ยว ชมเมฆ ชมฟ้า สบายแฮไปเลย ฉนั้น เขาถึงว่า ดีของคนอยู่ที่รวย ตาสอนถีบสามล้อ เหนื่อยสายตัวแทบขาด ทำบุญสมทบทุนทอดกฐิน ๑ บาท เงียบ ๆ เฉย ๆ เสี่ยกวงถวาย ๑๐,๐๐๐. บาท โฆษณากระจายเสียง แกะแผ่นหินอ่อนสลักชื่อโฆษณาครึกโครม ทั้งนี้เพราะไร ตาสอนผิด *เกิดเป็นคนต้องรวย* ถึงจะดีแต่ตาสอนจน จึงไม่ดี เพราะดีของคนอยู่ที่รวย

ดีของคนอยู่ที่รวย เป็นอย่างนี้จริง ๆ

พุทธศาสนาจำแนกคนไว้หลายชนิด หน้าตารูปร่างก็เรา ๆ ท่าน ๆ นี่แหละ แต่ทว่ามีคุณธรรมเป็นปรอทสำหรับวัดดีกรีของแต่ละคน ที่จะรู้ว่าใครเป็นคนแค่ไหน นั่นต้องอาศัยการสังสรรค์กันนาน ๆ จึงจะรู้ซึ้งถึงคนว่าเป็นคนแค่ไหน คือเป็นคนแค่คน หรือเป็นคนเกินคน เข้าขั้นเทวาหรือเปล่า ดีของคนอยู่ที่รวย เป็นเพียงรวยของคนมีสมบัติ เท่านั้น คนรวยบางคน ขอโทษ อาจเป็นคนเพียงรูปคนก็เป็นได้ ในลักษณะตรงกันข้าม คนจนอาจจนเพียงสมบัติแต่รวยด้วยอริยทรัพย์มหาศาล ในลักษณาการเช่นนี้ คนรวยสมบัติคนรวยอริยทรัพย์ ปรัชญาเมธจะสรรเสริญใคร ? แดดร่ม ลมตก สมองว่างจากธุระกิจ บรรยากาศรอบตัวแจ่มใส ใจคอเบิกบาน อภัยเถิดคนผู้เจริญ วานเป็นปรัชญาเมธสักประเดี๋ยว ตัดสินระหว่างรวยสมบัติกับรวยอริยทรัพย์ดูทีหรือ ?

ดีของพระอยู่ที่จน ดีของคนอยู่ที่รวย ข้อเขียนที่ผมคุยเขี่ยมานี้ หากเคราะห์ดีโดยมีความดีปนอยู่บ้าง ผมขอถือเสมือนหนึ่งพวงหรีดมาลาอันวิจิตรบรรจงวางลงหน้าโลงทอง กราบบูชาแด่คุณธรรมและดวงวิญญาณอันแสนจนด้วยสมบัติ แต่มหาศาลด้วยคุณธรรม แห่งพระสาวกของสมเด็จพระสัมพุทธเจ้าโดยนามแห่งสัญญาบัตรว่า "พระครูโอภาสสมณาจาร" หรือที่สหธรรมิกรู้กันว่า โอภาโส ภิกฺขุ หรือที่คนเก่าวัดเกาะเรียกท่านว่า "พระครูใบฎีกาไล้" มาตรว่าดวงวิญญาณของท่านจะสถิต ณ สถานพิมานใด และทราบโดยญาณวิถีอันใดแล้ว ขอจงได้รับเอาข้อเขียนนี้เป็นเสมือนหนึ่งทุคตบรรณาการ กราบขมาลักการะแด่ดวงวิญญาณของท่านด้วย สาธุ ขอพระคุณท่านจงเป็นสุขด้วยหลักแห่งคุณธรรมท่านเถิด.

ฤกษ์ดี ที่ทำชอบ

ประโยชน์ย่อม ล่วงผ่าน คนพาลผู้ ถือฤกษ์อยู่ คอยโชค จึงโศกสัน
เพราะประโยชน์ เป็นฤกษ์ ประโยชน์นั้น เดือนตะวันดาวด้วย จะช่วยใคร
อันฤกษ์ผา นาที ใช่มีฤทธิ์ ฤๅจะผลิต ประโยชน์ โภชน์ผลให้
ความสำเร็จ กิจการ หมดมารร้าย จะเกิดได้ เพราะหมั่น ขยันดี
ฤกษ์จะงาม ยามเหมาะ เพราะทำชอบ พึงประกอบ สุจริต ประสิทธิ์ศรี
อย่าถือขลัง นั่งปล้ำ ทำพิธี เพียรสร้างดี ชั่วหาย สบายเอย.

ของ– ป. ศิริรัตน์

สนประสาทรำลึก

ของ

สุวัฒน์ ปิยะเวช

สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

เมื่อ คุณ คำธร ปลิโพธิ โผล่หน้าและผลักบังตาเข้าไปในห้องทำงานของผม เมื่อเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. ของ วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๐๑ นั้น ใบหน้าและแววตา ของ คุณ คำธร ได้แสดงออกซึ่งความเศร้าสลดรันทดใจโดยแจ่มชัด คุณ คำธร มิต้องกล่าวออกมาเป็นคำพูดใด ๆ ผมก็พอจะคาดคะเนเหตุการณ์โดยสัญชาติญาณได้ทันทีว่า *ณ บัดนั้น ร่มโพธิ์ร่มไทรของพวกเรา* "สนประสาท – อาวาสสัมพันธวงศ์" *จะต้องถึงซึ่งกาลกิริยาแล้วเป็นแม่นมั่น* เพราะก่อนหน้านั้น ๒ วัน ผมพบกับ คุณ คำธร ที่ธรรมศาสตร์ทราบว่า ท่านพระครูบิดา ของ สนประสาท อาพาธเพียบหนัก ยังมิทันที่ผมจะไปเฝ้ากราบเท้าเยี่ยมท่านเลย เมื่อทราบรายละเอียดจากปากคำของคุณคำธรแล้ว ขนลุกทั้งมวล ของผมเท่าที่มีอยู่พลันวูบลงไปชั่วขณะหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่ทราบว่า ท่านจากเราไปตามกฎธรรมดาของโลก อัน ทุกรูปทุกนามมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

"ใด ๆ ใน โลก ล้วน อนิจจัง"

นับจำเดิมตั้งแต่ผมได้ย่างเท้าก้าวล่วงเข้ามาเป็นลูกศิษย์ วัดสัมพันธวงศ์นี้ ตั้งแต่ มีนาคม ๒๔๘๓ กระทั่งเรียนจบปทุมคงคา และ พาณิชยการ แล้วจากวัดไปเมื่อตุลาคม ๒๔๘๘ ผมได้รับความเมตตากรุณาอุปถัมภ์ค้ำชูจากท่านพระครูเสมือนหนึ่งบิดาผู้บังเกิดเกล้าอย่างสุดที่จะพรรณนาเป็นถ้อยคำใด ๆ ได้ ตลอดระยะเวลาแห่งสงครามโลกครั้งที่ ๒ พวกเราชาว "สนประสาท" ได้รับความอุปการะเลี้ยงดูจุนเจือจาก

ท่านพระครู จนสามารถผ่านการศึกษาวิชาการของตน ๆ ออกไปประกอบงานอาชีพนั้น ๆ โดยทั่วกันเป็นลำดับมา

ความผูกพันระหว่างผมกับท่านพระครูนั้น แม้ว่าผมจะจาก "วัด" ไปอยู่ "วัง" แล้ว แต่ผมก็ไม่เคยลืมวัดเลย ผมไปมาหาสู่กับท่านพระครูตามโอกาสอำนวยให้เสมอมา แม้กระทั่งผมมีโอกาสได้อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดสัมพันธวงศ์นี้ ในปี ๒๕๐๐ ท่านพระครูยังอุตส่าห์ มาเป็นพระกรรมวาจาจารย์ให้ นอกจากนี้ท่านเป็นผู้ปลงผมในวันทำขวัญนาคให้แก่ผมในฐานะ "บิดา" นอกเหนือไปจากอาจารย์อีกด้วย เพราะบิดาบังเกิดเกล้าที่แท้จริงของผมได้สิ้นบุญไปก่อนหน้านั้นหลายปีแล้ว และดูเหมือนผมจะเป็นลูกศิษย์คนหลังสุดที่ท่านได้เป็นองค์พยานในการอุปสมบท ซึ่งพระคุณทั้งหลายเหล่านี้ ผมขอน้อมเกล้ากราบเทอดทูลบูชาไว้เป็นมิ่งขวัญประจำใจไปตราบวันตาย

ถึงแม้ว่า ในระยะหลัง กระทั่งวันมรณภาพ ท่านต้องห่างเหิน "สนประสาท" ไป เพราะตำแหน่งและหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัด เจ้าคณะอำเภอจังหวัดกาญจนบุรี แต่เมื่อมีโอกาสท่านก็กลับมาพำนัก ณ "สนประสาท" เสมอ ท่านมีความสุขยิ่งกว่าสถานที่ใด ๆ และเป็นความประสงค์ของท่านแต่เดิมมา **ถ้าหากท่านอาพาธหนักท่านจะต้องกลับมายึดเอา "สนประสาท" เป็นที่พำนักเป็นโอกาสสุดท้าย** ทั้งนี้มิใช่ว่าท่านจะกลัวว่าจะไม่มีใครปลงศพถวายท่าน แต่ท่านเป็นห่วงที่ศิษยานุศิษย์จะได้รับความลำบาก ถ้าหากท่านไปมรณภาพ ณ จังหวัดกาญจนบุรี อันนี้ย่อมเป็นสักขีพยานว่าท่านเป็นบิดาผู้กอบด้วย "**พรหมวิหารธรรม**" เพียงไร พระคุณ—คุณธรรม—ความดี ของท่าน ที่มีต่อทุก ๆ คนไม่ว่าในบรรดาสหธรรมิก ท่านผู้สนิทนับถือ ตลอดถึงศิษย์ ท่านไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย พระครู

ใบฎีกาได้ พระครูนิเทศธรรมจักร หรือพระครูโอภาสสมณาจาร มิได้มีความ

หมายเป็นการเปลี่ยนแปลงสำหรับท่านเลย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ยัง คงเป็นพรหมวิหารธรรม สำหรับศิษย์ของท่านเช่นเคย และเสมอเหมือนทั่วทุกคน มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นศิษย์รุ่นใด ๆ

บัดนี้ ท่านได้จากพวกเราไปแล้วในสภาพของการแตกสลายของเรือนร่าง หาก แต่ดวงวิญญาณแห่งคุณธรรมความดี ความโอบเอื้ออารีของท่านเช่นเดียวกับของ "พ่อ" ที่มีต่อพวกเรา "ลูก" (ศิษย์) ทุก ๆ คน คงจะเป็นคำพูดที่เกินไปหรือ ไม่ที่ผมจะพูดว่า ท่านมีพระคุณกับพวกเราอย่างเหลือล้นสุดที่จะประมาณได้ สำหรับ ผมนั้นผมมีความภาคภูมิใจอย่างที่สุดที่เป็นศิษย์ของท่าน และ อีกประการหนึ่งผม มีความรำลึกอยู่เสมอว่า ที่ "ผม" เป็น "ผม" ณ บัดนี้ได้ก็เพราะเป็น ศิษย์วัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ) และ มีความสุขใจยิ่งที่จะกล่าวว่า ผม เป็นลูกศิษย์ของท่านพระครูใบฎีกาไล้ คณะสนประสาท พระคุณของ ท่านย่อมจะตราตรึงประทับอยู่ในส่วนลึกของหัวใจของพวกเราโดยทั่วกัน แม้ว่าถ้า จะคิดเป็นราคาก็อาจไม่มากนัก แต่ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่มีค่าทางจิตสำนึกของเราอันมิ อาจประมาณได้ แต่ทั้งนี้ ย่อมสุดแท้แต่ว่าบุคคลใดจะสำนึกได้มากน้อยละเอียดอ่อน กว่ากันเพียงไรตามสภาพของจิตตารมย์อันได้ประสพการณ์และดำรงอยู่เท่านั้น

ในการพระราชทานเพลิงศพของท่านในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๐๒ นี้ ศิษยานุ ศิษย์ของท่านและวัดสัมพันธวงศ์ ได้พร้อมใจกันแสดงออกซึ่ง "สามัคคีธรรม เพื่อรำลึกถึงพระคุณ คุณธรรม ความดีของท่านเป็นวาระสุดท้ายของ "กตัญญู กตเวทิตาธรรม" แต่มิได้หมายความว่า พวกเรา "สนประสาท" แห่งวัดเกาะ จะต้องขาดการติดต่อจากกัน สุขทุกข์อยู่ ณ แห่งหนตำบลใดประการใด ๆ *ขอได้ โปรดระลึกถึงกัน โดย มุ่งมั่นในท่านพระครูโอภาสสมณาจาร (โล้ โอ ภาโส)* อดีตเจ้าสำนัก "สนประสาท" เจ้าอาวาสวัดไทยวัฒนาราม เจ้าคณะ

ธรรมยุตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี อันชาวเมืองนครศรีธรรมราชย่อมรู้จักดี เป็นหลักไชยคติวิสัย แล้วและเราคงจะได้รับสรรพมิ่งมงคล ให้ความอนุเคราะห์เกื้อกูลกันสืบเนื่องไปเป็นนิจนิรันดร

อนึ่ง เมื่อครั้งผมเป็นศิษย์วัดอยู่กับท่านพระครู ผมเคยเห็นท่านแต่งโคลงกลอน ซึ่งเคยพิมพ์บ้างแล้วก็มี เมื่อโอกาส ท่านว่างกิจสงฆ์ ผมได้พยายามหัดแต่งโคลง โดยท่านฝึกฝนแนะนำ และ ได้ผลเป็นที่พอใจของท่าน และ ต่อจากนั้นผมก็ได้พยายามแต่งไปลงวารสารต่าง ๆ บ้างเป็นบางคราว สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ นั้น ผมได้แต่งคำกลอนไปให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้รับเลือกออกอากาศในภาควิทยุสุภาษิตานุสรณ์หลายครั้ง ในการจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกนี้ ผมได้คัดเลือกคำกลอนเหล่านั้นบางบทมาพิมพ์ไว้ เพื่อรำลึกถึงท่านพระครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการนี้ให้แก่ผมด้วย.

สุภาษิตานุสรณ์ *ของ สุวัฒน์ปิยะเวช*

อันการใด ยากถ้ำ แม้จำฝืน ควรกล้ากลืน ฟันฝ่า อย่าท้อถอย
ปีใหม่เวียน เพียรหนา อย่ารอคอย สูงผงาด อาจสอย ได้ดั่งใจ
เร่งขวนขวาย เข้าเถิด ประเสริฐศรี หมั่นกระทำ กรรมดี ที่สดใส
ทั้งส่วนตน ส่วนชาติ อาจอำไพ เลื่องระบือ ลือไกล ไปนิรันดร์.

ธรรมดา ว่าปราชญ์ ฉลาดทั่ว ไม่เมามัว ตรองตรึก นึกถวิล
สัจจธรรม จำใจ อยู่อาจิณต์ กอปด้วยศีล สมาธิ และปัญญา
ฉะนั้นควร เมตตา อย่ามัวเชลา ชีวิตเรา ใช่ยาว เท่าแผ่นผา
หมั่นผูกมิตร ทำจิต ให้ปรีดา เพื่อจะมี ชีวา ผาสุขเอย.

โลภโกรธหลง นั่นหนา พาจิตเศร้า ทุกค่ำเช้า ห่อนสุข ทุกข์ทับถม
วันเดือนปี ก็มี แต่ตรอมตรม แสนขื่นขม ด้วยกรรม หนุนนำไป

สาธุชน ควรก่อ กุศลจิต   เย็นสนิท เหมือนวสันต์ อันสดใจ
กุศลกรรม ควรทำ ด้วยจริงใจ   เป็นบรรได สู่ทิพย์ พระนิพพาน.

อันรูปกาย สวยงาม วาบหวามจิต   ใช่สถิต เนาว์อยู่ ไม่รู้หาย
สักสิบปี ที่หล่อ ก็มลาย   สกนธ์กาย แปรเปลี่ยน เวียนตามวัย
คุณความดี ที่สร้าง ไม่ร้างสูญ   จะเกื้อกูล เพิ่มงาม ตามสมัย
ดุจดวงจันทร์ แจ่มฟ้า นภาลัย   นิรันดร์ไป บ่สิ้นงาม คุณความดี.

อันโมโห โทโส โง่เขลานัก   จะชวนชัก มารร้าย ให้มาหา
อันดินไทย ของไทย แต่ไหนมา   ไทยประชา ร่วมรัก สามัคคี
แม้นใครราน เราก่อน ก็รอนตอบ   จึ่งจะชอบ ด้วยหลัก เพื่อศักดิ์ศรี
ขันติธรรม ควรอยู่ คู่ธาตรี   ทุกธานี จำนรรจา สาธุการ.

ความอิจฉา ริษยา พาเกิดทุกข์   ไม่มีสุข เพราะจิต คิดเศร้าหมอง
ด้วยผูกเวร ผูกกรรม ผิดทำนอง   ควรไตร่ตรอง ให้ดี ศรีวิไล
อเวรา สุขี— วิโนนั้น   จะป้องกัน ให้จิต คิดสดใส
ไม่มีเวร ต่อกัน นั้นอำไพ   ทั้งกายใจ เกิดสุข ไร้ทุกข์เอย.

กตัญญู รู้คุณ หนุนนำจิต   หมั่นเนืองนิจ ใส่ใจ ไฝ่ฝันหา
เพียรกรรมดี หนี้ชั่ว ตัวอัปรา   ใช้ปัญญา พินิจ คิดการุณย์
แม้ปิดทอง หลังพระ มานะเถิด   ควรชูเชิด เมตตา มาเกื้อหนุน
มุทิตา อุเบกขา เนื้อนาบุญ   ได้ค้ำจุน พระธรรม ล้ำเลิศเอย.

การนินทา ว่าร้าย ให้เขาผิด   ควรจะคิด พินิจตัว อย่ามัวหยัน
เล่นลคร ค่อนเขา สำระพัน   สัมปชัญ—ญะมี เป็นศรีตน
เขาพลั้งผิด ควรคิด ให้สติ   อย่าตำหนิ ซ้ำใจ ไปทุกหน
เอาใจเขา ใส่เรา เนาว์ยุบล   เป็นนุสนธิ์ ศรีสวัสดิ์ พิพัฒน์เอย.

ชีวิต

ของ

มนู ยูประพัฒน์ ธ.บ.

อุปนายกสมาคมสัมพันธวงศ์

"หยาดน้ำค้างบนยอดหญ้า ครั้นพระอาทิตย์ขึ้นย่อมเหือดแห้งไปทันทีทีเดียว ไม่คงอยู่ได้นานฉันใด *ชีวิตมนุษย์ก็ฉันนั้น คือ มีอุปมาดังหยาดน้ำค้างนั้น เป็นของน้อย, เบา, มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ควรรู้ด้วยปัญญา* พวกเธอควรทำความดี ฯลฯ ผู้ที่เกิดมาแล้วจะไม่ตายไม่มี"

จากพุทธภาษิตนี้ ควรที่เราชาวพุทธจะได้น้อมนำมาพินิจพิจารณาในวาระดิถีปีใหม่ หรือในรอบคล้ายวันเกิดของตัว หรือเมื่อไปรดน้ำศพ หรือไปในงานเผาศพของท่านผู้หนึ่งผู้ใดให้เสมอ ๆ ไว้ใจจะค่อย ๆ *สงบ สะอาด* ขึ้นเป็นลำดับ ปัญญาอันเป็นตัวรู้ก็จะพรั่งพรู *สว่าง* โพรงขึ้นมาในไม่ช้าในปัญหาของชีวิต

ความจริง (สัจจธรรม) ของชีวิตทุกชีวิต จะหนีพุทธภาษิตนี้ไปไม่พ้น พอเริ่มต้นเกิด (ชาติ) ความแก่ (ชรา) ก็ตามติดตัวทันที พร้อมกันนี้ความตาย (มรณะ) ก็เข้าผูกขาดเป็นเจ้าเรือน อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ผิดกันแต่ช้าหรือเร็วเท่านั้น คนสัตว์ที่มีชีวิตแม้อายุเพียงวันเดียวหรือร้อยปี ก็ต้องตกอยู่ในกฎข้อนี้ จึงควรที่ทุกคนจะได้หมั่นระลึกนึกถึงความตายอันเป็นของจริง ของแท้เที่ยงของชีวิตไว้บ้าง คงไม่มีทางเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หญิงชายที่คิดว่าตัวเป็นมนุษย์อันประเสริฐเลิศกว่าสัตว์ประเภทอื่น ด้วยการมีสัญชาติญาณ *ที่รู้จักคิด* ไม่เลือกว่าแก่หนุ่มหรือเด็ก เมื่อรู้จักใช้ความคิดแล้ว ควรคิดเรื่อง ชีวิตกับความตายไว้ให้

มากและเสมอไว้ อย่างน้อยก็จะทำให้ไม่โลภ เพราะผู้หลง จึงโลภ ผู้มีโลภ จึงมีโทสะ ผู้ละโลภ จึงมีสันโดษในชีวิต.

การคิดถึงเรื่องราวของชีวิตนั้น มีนัยจะให้คิดได้หลายร้อยวิธี เช่นเป็นต้นว่า คิดถึงเหตุการณ์ในอดีต เท่าที่จำความได้ในระยะหนึ่งปีที่กำลังจะสิ้นไป ก่อนจะถึงปีใหม่ ว่ามีอะไรที่เราได้สมหวัง ? ที่เป็นดังนั้นเพราะอะไร ? และนำเอาสิ่งเหล่านั้นมาแยกแยะดูเพื่อให้เป็นครูเราในปัจจุบัน แล้วลงมือแก้ไขเพื่อให้เป็นผลดีใหม่ในอนาคตอย่างนี้ก็ได้.

แต่ *การคิดถึงชีวิตกับความตาย เป็นการคิดถึงชีวิตที่สมบูรณ์* เป็นการคิดถึงชีวิตที่ดีเข้าทางตรงต่อประโยชน์ของชีวิตโดยแท้ เพราะความตายเป็นสภาพที่ชีวิตทุกชีวิตจะต้องประสพอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน แต่เราท่านนั้นละเลยไม่ได้คิด จึงมองไม่เห็นสภาพที่ผ่านไปว่าเหมือนความฝัน แม้ปัจจุบันที่เรากำลังทำอะไรอยู่เดี๋ยวนี้ กำลังจะเป็นอดีตและความฝันไปในไม่ช้า ที่สุดอนาคตที่ยังมาไม่ถึงซึ่งก็คงมีสภาพเช่นเดียวกัน คือฝัน ๆ ฝันไปเพราะไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน ล้วนแต่ทนอยู่นานไม่ได้เป็นทุกข์ทั้งนั้น แต่ที่สุดของอนาคตนั้น คือความตายนั้นเห็นกันได้ง่าย ส่วนความตายที่เป็นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ทุกขณะจิต มนุษย์ที่มีความคิด แต่ไม่ใช้ความคิดในเรื่องนี้มาก และมองกันไม่ค่อยเห็น เพราะมีความเกลียดกลัวในเรื่องความตาย จึงกลายเป็นผู้มีความประมาทในความตายกันเกือบทั่วโลก พระพุทธองค์ผู้พ้นโศรกและผู้เป็นนักคิดค้นปัญหาชีวิตอันยอดเยี่ยมของโลก ได้ทรงค้นพบความจริงในข้อนี้ จึงได้กล่าวไว้เป็นพุทธภาษิตว่า "*วันคืนย่อมล่วงไป ชีวิตย่อมหมดเข้าไป อายุของสัตว์ย่อมสิ้นไป ดุจน้ำแห่งลำธารย่อมหมดไปฉะนั้น*"

ถ้าเรายังไม่เชื่อในข้อที่ว่า ชีวิตย่อมเกิดดับ ๆ อยู่ชั่วทุกขณะจิต ตามหลักพระอภิธรรมเพราะเหตุว่าลึกเกินกว่าที่เราจะคิดคำนึงถึงได้ ก็อย่าเพิ่งท้อถอย

ค่อย ๆ คิด เอาอย่างโลก ๆ ง่าย ๆ ก็พอจะเห็นได้บ้าง อย่างเช่นสมัยนี้พวกเราชอบดูภาพยนตร์กัน ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งก็เหมือนชีวิต ๆ หนึ่ง ซึ่งถ้าลองคิดดูแล้ว บางทีจะเห็นได้ชัดว่า ชีวิตในภาพยนตร์กับชีวิตจริงของคนเรานั้นมีความเกิดดับ ๆ อยู่เป็นธรรมดาเหมือนกัน แต่ถ้าเราไม่คิด ไม่แยกแยะออกให้ละเอียดทีละรูป เราก็มองไม่เห็น เห็นแต่เค้นเป็นรูปร่างอย่างคนธรรมดา มีรัก ตลก ชกต่อย ผจญภัย ฯ ไปจนจบเรื่อง ซึ่งเห็นได้ง่าย เหมือนเห็นความตายที่สังขารแตกดับสิ้น แต่ความเกิดดับภายในเรื่อง เรามักมองกันไม่ค่อยเห็น.

ความจริง ถ้าเราพิเคราะห์ฟิล์มภาพยนตร์แล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแต่ละรูปหลายหมื่นหลายแสนรูปในเรื่องหนึ่ง ๆ ซึ่งสุดแต่สั้นยาว ถ้าดูแต่ละรูปแล้วจะเห็นได้ว่าไม่น่าสนุกอะไรเลย แต่เพราะเหตุที่รูปเหล่านั้นไหลเลื่อนไปได้ตามกระแสร์เฟืองของเครื่องที่หมุนพร้อมกับดึงขอบฟิล์มไปจนกว่าจะจบม้วน ไม่ผิดกับมัจจุราชดึงชีวิตสัตว์ไปสู่ความตาย เมื่อภาพหนึ่ง ๆ ผ่านช่องภาพในกล้องฉายอันมีแสงไฟ ซึ่งจะเปรียบก็ได้กับกิเลสของมนุษย์ ฉายตัดไปที่ฟิล์มตรงช่องออกไปกระทบจอเกิดเป็นภาพขึ้นถ้าดูเป็นภาพนิ่ง ๆ ทีละภาพ ๆ ช้า ๆ ก็จะเห็นได้ชัดว่าภาพหนึ่งดับไป อีกภาพหนึ่งมาแทนที่ เป็นอย่างนี้โดยตลอดจนจบเรื่อง เมื่อการเคลื่อนไหวเร็วเข้า เราก็ไม่สังวรในเรื่องภาพหนึ่งดับภาพหนึ่งเกิด หรือถ้ากิเลสหมด คือ ไม่มีไฟ แม้เครื่องฉายเดินเรื่องของชีวิตในจอก็ไม่มีความหมาย ไม่ผิดกับพระอรหันต์ที่ท่านไม่มีกรรม มีแต่กิริยา แม้ว่าจะยังมีชีวิต การพิจารณาชีวิตในแง่ความตาย จึงมีความหมายที่เทียบได้อย่างหยาบ ๆ และโลก ๆ เห็นเป็นฉนี้ ควรที่จะได้ลองพิจารณากันดูบ้าง.

เมื่อเรามองเห็นได้บ้างลาง ๆ ว่าชีวิตเกิดดับ ๆ อยู่เสมอ แต่เพราะมันต่อเนื่องกันแนบสนิทไม่ขาดสาย เราจึงไม่ค่อยแลเห็นว่าเป็นเช่นนั้นจริง แต่เมื่อเห็นแล้วความเชื่อที่ว่าชีวิตก็คือส่วนหนึ่งของความตาย (เกิด—ดับ) จะทำให้เราเชื่อสัจจ-

ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสอนไว้ว่า ความเกิดดับของชีวิตนั้น อาศัย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อายตนะทั้ง ๖ ของเรานั่นเองเป็นเหตุให้เห็นแต่ความเกิด ไม่เห็นความดับ จึงเห็นชีวิตนี้แต่ในด้านความสุข ไม่เห็นความทุกข์ ส่วนผู้มีปัญญาย่อมมีสายตากลับ มองเห็นสภาพของชีวิตกับความตายเป็นของธรรมดา ไม่น่าเกลียดน่ากลัว แต่น่าศึกษา น่าพิจารณา จึงขอนำคำพรรณนาของพระพุทธองค์ในพระไตรปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค เล่ม ๑๘ หน้า ๓ ซึ่งทรงสอนพระภิกษุไว้ในเรื่องนี้มาให้พวกเราลองพิจารณาตามโดยจะขอตัดความโดยย่อเอาแต่หลักใจความไว้ ดังนี้.

"ฯลฯ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เป็นของไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ (คือทนอยู่ไม่ได้) สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นไม่ใช่ตัวตน สิ่งใดไม่ใช่ตัวตน สิ่งนั้นไม่ใช่ของเรา เราไม่ได้เป็นนั่น นั่นไม่ใช่ตัวตนของเรา ข้อนี้ ท่านทั้งหลายพึงเห็นด้วยปัญญานี้.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวก ผู้ได้สดับ เมื่อเห็นอย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่าย ในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อเบื่อหน่ายก็คลายความกำหนัด (หมายถึงความติดใจ) เพราะคลายความกำหนัด ก็หลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นก็มีญาณรู้ว่า หลุดพ้นแล้ว เธอย่อมรู้ว่าชาติ (ความเกิด) สิ้นแล้ว พรหมจรรย์ (การประพฤติเหมือนพรหม คือ ไม่ครองเรือน) ได้อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่น เพื่อความเป็นอย่างนี้ (เพื่อมาเกิดอีก) ไม่มี"

ท่านพระครูโอภาสสมณาจาร (ใส้) ชีวิตของท่านในบั้นกลางและปลายในสายตาของข้าพเจ้า ท่านเป็นผู้ที่เพ่งพินิจในความตายอยู่เสมอ ท่านมิได้ยุ่งเกี่ยว

ด้วย เรื่องปลุกเสกพระหรือมุ่งเกี่ยวข้องด้วยเรื่องน้ำมนต์ของขลัง ยิ่งไปกว่ามีความเป็นอยู่ในสมณเพศอย่างมีศีล มีกัลยาณธรรม กับเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ และทำให้บริบูรณ์ในศีลทั้งหลาย เป็นผู้มีจิตตั้งมั่นดี มีอารมณ์เป็นหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าจะอยู่หรือจะตาย ก็นับว่าเจริญ ตามคำสรรเสริญของพระพุทธเจ้าที่ได้ทรงอุทานไว้ว่า

"ผู้ใด จะเป็นอยู่ก็ไม่เดือดร้อน จะตายก็ไม่เศร้าโศรก ผู้นั้นเห็นบท (แห่งธรรม) ย่อมไม่เศร้าโศรก ในท่ามกลางแห่งความโศรก ภิกษุผู้ถอนความทะยานอยากในความมีความเป็นได้ มีจิตสงบ สิ้นการเวียนว่ายในชาติ (ความเกิด) ความเกิดอีกของเธอย่อมไม่มี"

ด้วยประการฉนี้ เราผู้เป็นสานุศิษย์ทั้งหลาย ที่ได้ช่วยกันบำเพ็ญกุศลถวายท่านของจงได้ตั้งจิตอนุโมทนาร่วมกัน ในการจากไปดีของท่าน ขอให้การมรณภาพแห่งสังขารของท่านครั้งนี้ จงเป็นการไปดี ไปสู่ที่สงบ ด้วยความสะอาด และสว่าง และขอให้พวกเราทั้งหลายถือเอาความตายของท่าน ที่พวกเราได้มาร่วมกันบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายในคราวนี้ เกี่ยวกับสรีระร่างของท่านเป็นครั้งสุดท้ายนี้ จงบังเกิดเป็นวิถีทางให้ระลึกถึงชีวิตของเราทั้งหลายไว้ เพื่อไม่ให้ประมาท พูด ทำอะไรให้ผิดพลาดไปจากคำสั่งสอนและพระคุณของท่านที่ได้ทำตัวอย่างไว้ให้พวกเราดู จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้กตัญญูอันแท้จริง ได้บูชาด้วยสิ่งอันประเสริฐคือปฏิบัติบูชาต่ออาจารย์ของเรา.

ยํเว เสวติ ตาทิโส

"คบคนใด ก็เป็นเช่นคนนั้นแล"

(เขียนตามความรู้ที่ท่านพระครูอาจารย์เคยอบรมสั่งสอนมา)

ของ

สุวิทย์ บุษยรัตน์

เนื่องด้วยท่านพระครูโอภาสสมณาจาร อาจารย์ที่เคารพยิ่งของข้าพเจ้า ได้มามรณภาพลงครั้งนี้ เป็นเหตุให้ข้าพเจ้า ศิษยานุศิษย์ และญาติโยม รู้สึกเศร้าโศกเสียดายอาลัยเป็นอย่างยิ่ง แท้จริงทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่า ทุก ๆ คนเกิดมาแล้วจำต้องตาย ถึงกระนั้นก็ตาม เมื่อมาประสพความวิปปโยคเข้าเช่นนี้ ย่อมเป็นการยากที่จะหักห้ามความรู้สึกเช่นนั้นได้ อันที่จริง ความเศร้าโศกเสียดายอาลัยนั้น มิใช่จะรู้สึกกับสังขารร่างกายของท่านซึ่งแตกสลายไปแล้ว แต่โดยฐานที่ท่านเป็นอาจารย์ เสมือนบิดาผู้บังเกิดเกล้าของข้าพเจ้าคนหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่แก่ใจของข้าพเจ้าอย่างถ่องแท้แน่ชัดว่า ท่านเป็นอาจารย์ที่น่ารัก น่าเคารพนับถือสักการะบูชา ของศิษยานุศิษย์ เพราะท่านได้ทำกิจอันเป็นหน้าที่ของอาจารย์ที่ดีโดยลำดับมาไม่บกพร่อง เมื่อท่านมาจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะต้องเศร้าโศกเสียดายอาลัยไปตามกัน เพราะหมดโอกาสที่จะสนองพระคุณของท่านให้สมใจได้โดยสถานอื่น นอกจากการบำเพ็ญกุศล แล้วอุทิศส่วนกัลปนาไปให้ ตามประเพณีนิยมในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหน้าที่สุดท้ายของศิษยานุศิษย์และญาติมิตรทั้งหลายจะพึงทำ.

ฉะนั้น เพื่อเป็นการไว้อาลัยแก่ท่านอาจารย์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงได้เขียนเรื่อง "ยํเว เสวติ ตาทิโส" *(คบคนใดก็เป็นเช่นคนนั้นแล)* ซึ่งสุภาษิตข้อนี้ท่านอาจารย์ได้นำมาสอนศิษย์ทุกรุ่นทุกสมัย คราวข้าพเจ้าอยู่กับท่านครั้งเรียนอาชีวะ

ศึกษาชั้นสูง ณ โรงเรียนก่อสร้างอุเทนถวาย (๒๔๙๔—๒๔๙๗) ก็ได้รับคำสอนในสุภาษิตข้อนี้เสมอ จนเข้าใจความหมาย ข้าพเจ้าจึงได้ดัดแปลงมาเป็นคำฉันท์ เพื่อเป็นอนุสรณ์ แก่ท่านพระครูโอภาสมณาจาร อาจารย์ของข้าพเจ้าดังต่อไปนี้ ;—

โอ้ ! ศิษยาดรารุ่น ขณะครุ่นคะนองใจ
เชิญตรับสดับนัย มติซึ่งจะพึงสอน
การเสวนามิตร และสนิทสนมนอน
ร่วมเรียงฤาเคียงหมอน ก็ระมัดระวังตน
เหตุด้วยเพราะการคบ จะประจบประแจงคน
จงมุ่งผดุงผล ลุประจักษ์พิจารณ์ตาม
อย่ากล้าชะล่าใจ เพราะมิได้พยายาม
เลือกเป็นและเห็นงาม ฉะเพาะในสมัยเดียว
เหตุเพื่อนเสมือนผู้ มนะรู้หทัยเทียว
สู่สมและกลมเกลียว จะกระทำ ณ กรรมปวง
จักดีและชั่วเล่า ก็เพราะเราและผู้ตวง
ให้เกิดประโยชน์หน่วง ผละสมประสงค์เป็น
คราทำประจำกิจ สุวะมิตรจะเพียรเพ็ญ
มุ่งโสตประโยชน์เห็น คุณะด้วยอำนวยตาม
คราเราประสพทุกข์ ขณะยุคชะตาทราม
มิตรดีจะมีความ กรุณาและปราณี
ไม่คิดจะทอดทิ้ง บมิวิ่งเตลิดหนี
เช่นหนึ่งอมิตรมี ทุมนัสไฉนหนอ
เพื่อนนั้นผิเลวทราม สิก็ตามจะเบียดกรอ
พจน์พูดก็สอพลอ บมิเป็นประโยชน์ใด

ชอบทำประจำจิต ฉะเพาะกิจก็เหลวไหล
คุณจริง ณ สิ่งใด จะประสม นิยมผล
เหมือนหนึ่งกะสีดำ ผิวะนำระคนปน
ในอ่างกระถางชล และละย้อมประพอมสี
ของงามอร่ามใส ผิจะให้ประเสริฐดี
ใส่ปนระคนมี ก็ไฉนจะแลงาม
เหตุปนระคนสี บ่มิดีเพราะเลวทราม
ของนั้นก็พลันตาม ดุจะสีมิดีเดิม
หากเปรียบและเทียบมิตร มนะคิดผะเดิมเสริม
ส่งผิดและภัยเพิ่ม ฉะเพาะเราฉะนั้นแล
นี้เห็นก็เช่นสี และมิมีประโยชน์แท้
เห็นดำสีอาจแปร กละสีมิดีเป็น
หากใช้ ณ สีดี จะทวีเจริญเด่น
ย้อมแล้วจะมองเห็น ผิวะพิศก็งามตา
ฉันใดไฉนเพื่อน ก็เสมือนกะสีพา
ให้เลิศประเสริฐค่า ดุจะนั่นฉะนั้นเทียว
เช่นนี้แหละเหล่าศิษย์ ขณะจิตกำลังเปลี่ยว
เชาวน์ชาญประมาณเฉลียว สติตรองสมองตาม
คบคนก็ดูคน ผิวะดลสิเลวทราม
จงหมั่นพยายาม บ่มิร่วมสมาคม
คบคนผิคนดี มนะมีจะสู่สม
เจรจาและปรารมภ์ ปิยะร่วมฤดีเรา
เขารักและรักตอบ ก็เพราะชอบจะรักเขา

หวังดีทวีเอา ธุระต่อก็พอกัน
เพื่อนทุกข์ก็ทุกข์ด้วย ผิจะช่วย บ่สิ่งอัน
ยากเข็ญก็จักพลัน ประลุหายสลายลาญ
เพื่อนสุขก็สุขด้วย และจะอวยประสงค์ศานต์
รักมิตรสนิทนาน ปิยะร่วมมโนรมย์
ดังคำบุราณกล่าว คติเค้าสมาคม
ให้พึงนิยมสม สุวะมิตรสนิทดี
เหตุมิตรจะน้อมนำ สุประโยชน์เจริญศรี
สู่เพื่อนเสมือนมี สิริพาสง่าเพ็ญ
อีกห้ามมิให้คบ และประจบประแจงเป็น
เพื่อนกันอมิตรเห็น เพราะบ่มีประโยชน์ใด
รั้งแต่จะพาชั่ว กละกลั้วระคนไป
มวลสิ่งปราชัย ก็จะมีทวีมา
เช่นนี้แหละหนอเรา คณะเหล่านุศิษยา
เชิญตรับสดับวา— ทะแถลงแสดงสอน
การเสวนาเพื่อน ก็เสมือน ณ สุนทร
ดังอรรถนิทัศน์วอน ปทะฉันท์ประพันเทอญ ฯ
คติลิขิตร้อย เรียงประพันธ์
จากศิษย์เป็นคำฉันท์ มอบไว้
ตอนใดไม่เพราะกรรณ ยามสดับ นี้นอ
โปรดจุ่งอภัยให้ แก่ข้า ฯ เรียงประพันธ์

รำลึกคุณ...

ของ

วิสิษฐ์ สุวรรณโกศัย

พระครู ผู้เพริดแพร้ว แตกฉาน
โอภาส ผ่องตระการ เพริดพริ้ง
สมณะ ปรีชาชาญ ในเพศ สมณ์เฮย
อาจาร บ่ทอดทิ้ง ก่อเกื้อศาสน์สุนทร์

(*สุรางคนางค์ ๒๘*)

◉ พวกเราเหล่าศิษย์ ทุกคนสดดจิต เมื่อทราบข่าวร้าย
ว่าผู้มีคุณ เกือหนุนเราวาย เพราะโรคเบียงกราย เข้าอิงสิงสู่.

◉ มรณกรรมครั้งนี้ เหมือนดังอสุนีย์ ฟาดใจแตกพรู
เหมือนคนสิ้นคิด จิตใจหดหู่ ขาดท่านผู้รู้ ที่อยู่อาศัย.

◉ รำลึกคุณท่าน เราปรีชาชาญ เพราะท่านเลื่อมใส
คิดช่วยเอาบุญ ละมุนละไม ช่วยเอาใจใส่ ให้เราได้เรียน.

◉ ถ้าขาดท่านไซร้ เราหรือจักได้ เข้ามาขีดเขียน
ท่านเป็นที่พึ่ง เราจึงได้เรียน มานะพากเพียร เกียรติก้องกำจาย.

◉ ท่านคอยแนะนำ ให้เราจดจำ ทำพร้อมใจกาย
ทำแต่ความดี หนีชั่วทั้งหลาย หลีกสิ่งวุ่นวาย อบายทั้งมวล.

◉ ท่านคอยตักเตือน หากเราเลอะเลือน ละการที่ควร

ให้คอยปฏิบัติ หัดจิตทบทวน ว่าการทั้งมวล ควรคิดก่อนทำ.

◎ ท่านคอยส่งเสริม ให้เราฮึกเหิม ฝึกเป็นผู้นำ
เป็นผู้ชนะตน คดถึงผลกรรม ของการกระทำ ทำดีได้ดี.

◎ คุณท่านมากล้น มีคุณท่วมล้น แม้มวลวารี
รวมทั้งพสุธา ฟากฟ้าเมฆี มวลมาแล้วมิ ไม่ถึงคุณท่าน.

◎ เว้นมารดาบิดา อาจารย์นี้หนา มีคุณสุดขาน
เป็นทิศเบื้องขวา นี้คืออาจารย์ มีคุณประมาณ อเนกอนันต์.

◎ ท่านทำกรรมดี ละพรากบัดนี้ มีแต่สุขสันต์
สู่สัมประภพ สพสุขชั่วกัลป์ ดุจองค์เทวัน หมดทุกข์สุขเอย.

(ยานี ๑๑) โบราณท่านกล่าวไว้ เราควรได้จำใส่ใจ
มีลาภอันยิ่งใหญ่ นั้นคือปราศจากโรคา
ธรรมดาของมนุษย์ พิเศษสุดแม้ราชา
มีสุขสันต์หรรษา หาพ้นโศรกโรคก่อกรรม์
อันโรคาพยาธิ์นี้ ล้วนก็มียุติธรรม์
ไม่เลือกซึ่งเพศวรรณ คงโดนกันทุกคนไป
ความตายคือของเที่ยง ร่างเราเพียงเครื่องอาศัย
เหล่าปฏิกูลจัญไร ด้วยธาตุสี่พอเพียง
อินทรีย์ของเราดับ ตกไปลับเหลือชื่อเสียง
ดีชั่วอยู่คู่เคียง ไม่สลายตายตกตาม
ดำรงชีพไม่ประมาท อย่าให้ขาดสิกขาสาม
สติมีทุกโมงยาม คงสพผลตนพอใจ
ยังกุศลเกิดมี ติดตนดีเมื่อตักษัย

ครั้นตนตายจากไป ส่วนชื่อนั้นพลันติดนาน
ท่านครูผู้ประเสริฐ ผู้เลอเลิศและแตกฉาน
ในพระธรรมตำนาน ปรีชาชาญทุกขั้นไป
มีปาฏิโมกข์สังวร พสกนิกรก็เลื่อมใส
เคารพท่านตลอดไป ทั่วแคว้นแดนไทยแหลมทอง
โรคนี้คือเทวทูต อันวิสูตรสิ้นทั้งผอง
นำท่านตามทำนอง สู่สวรรค์ชั้นพรหมเอย.

ศิษยานุศิษย์พร้อม ใจกัน
รำลึกคุณอนันต์ ท่านไซร้
ครั้งดำรงชีวัน ก่อนม่อย ชีพเฮย
เป็นประทีปส่องให้ ศิษย์รู้คุณสุนท์

ทำบุญอุทิศให้ ปรีดิ์เปรม
เพื่อท่านสุขเกษม ภพหน้า
ขอท่านจุ่งอิ่มเอม รับร่วม บุญพลี
ให้อาจารย์ของข้า สู่ด้าวแดนสรวง.

หมีกับไม้สะคร้อ

ของ

เปลื้อง ชัยจันทร์

อดีเต กาเล นานนักหนา　ที่ในป่าหิมพานต์ ไพศาลนั้น
เป็นที่อยู่หมู่สัตว์หลายพงศ์พันธุ์　ต่างพากันดุ่มเดิมจำเริญใจ
บ้างลิงโลดโดดคว้าหาอาหาร　บ้างเลื้อยคลานตามถนัดอัชฌาศัย
ไม่มีใครราวีให้มีภัย　สัตว์ทั้งหลายเป็นสุขทุกวันคืน
ครานั้น มี หมีพลีดำขลับ　มันนอนหลับใต้ต้นสะคร้อใหญ่
กำลังหลับฝันดีเสียนี่กระไร　ฝันว่าได้หยอกเอินเดินกับแฟน
ได้หยอกเย้าเฝ้าฝากความรัก　ได้จี๋จู๋ฝากใจไว้หนักแน่น
ดังได้อยู่คู่กันชั้นเมืองแมน　มิใช่แดนหิมพานต์กันดารคง
พระพายโพยโชยพัดสบัดแรง　กิ่งไม้แห้งหักโค่นหล่นผางโผง
ถูกหัวหมีร้องลั่นสนั่นดง　มันงวยงงตื่นจากฝันขึ้นทันที
แล้วมองซ้ายมองขวาส่ายตาดู　เพื่อให้รู้สาเหตุอาเพทนี้
ก็เห็นกิ่งไม้แห้งจึงแจ้งคดี　บัดดลหมีโกรธหนักร้องทักไป
"นี่แน่ะน่ะเฮ้ย　ไม้สะคร้อเหวย
ถือดียังไง　ข้านอนเฉยๆ
ไม่เคยทำอะไร　ทั้งเปลือกรากใบ
ข้าไม่ได้กิน
สัตว์อื่นเข้ามา　หลับนอนก่อนข้า
เจ้าไม่ดูหมิ่น　ถึงข้าเข้านอน

ก็นอนที่ดิน　　　เจ้าหลู่ดูหมิ่น
หมายความว่าไง ?
ดูซิหัวข้า　　　โนเท่าลูกสะบ้า
เจ้าเห็นหรือไม่　　　เจ้าทำอย่างนี้
ใช้ได้ที่ไหน　　　ไม่ได้ไม่ได้
เจ็บใจข้านัก"

มันกระโจนโผนใส่ไม้สะคร้อ　　　แล้วกางเล็บแข็งข้อตบผกผึ๊ก
ปากก็กัดพัดให้จมส่มใจรัก　　　อยู่สักพักก็เมื่อยเลยออกมา
ยืนเบ่งกล้ามเอ็คท่าตาแดงกล่ำ　　　เสียงส่าปแช่งพึมพำตามภาษา
ป่าวประกาศจองเวรเป็นสัจจา　　　ยืนวางท่าตาจ้องแล้วร้องไป

" ตัวข้าเล็กนัก　　　สุดที่ข้าจัก
ทำลายเจ้าได้　　　ไว้วันหลังก่อน
จะยอมมาใหม่　　　คราวนี้คง
เห็นดีแน่นอน"

มันหุนหันเข้าป่าด้วยอาฆาต　　　และมุ่งมาดหาทางเพื่อล้างผลาญ
หวังทำลายไม้สะคร้อให้แหลกลาญ　　　เดินงุนง่านผ่านมาตามป่าดง
เดินมาพบช่างไม้เข้าสามคน　　　สำระวนตัดไม้ในไพรระหง
นึกกระหยิ่มดีใจบ่ายหน้าตรง　　　เข้าไปถามความประสงค์โดยทันใด

หมี— พวกท่าน ดั้นมา ป่านี้　　　เพราะท่าน นั้นมี ที่หมาย
ประสงค์ ตรงสิ่ง อันใด　　　เราถาม โปรดได้ ตอบเรา

ช่างไม้ พวกเรา เข้าป่า หาไม้　　　เอาไป ทำเกวียน ซิเจ้า
ทำดุม ทำกง ทำเพลา　　　ขายเลี้ยง ชีพเรา เข้าใจ๋ ?

หมี— อ๋อ .. งั้น ท่านเลือก หรือเปล่า　　　ไม้ดี ควรเอา ประเภทไหน
ถึงจะ ทนทาน มั่นใจ　　　คงทน อยู่ได้ นานปี

ช่างไม้— ไม่รู้ จะเลือก ไม้ใด เจ้ารู้ บอกให้ หน่อยซิ

หมี— ถ้าท่าน อยากได้ ไม้ดี เชิญมา ทางนี้ กับเรา

หมีได้พาไปหาไม้สะคร้อ แล้วกล่าวต่อสามคนให้โค่นตัด
หวังยื้มมือล้างแค้นที่ผูกมัด ให้หายขาดจากใจในบัดดล

หมี— ท่านจง ใช้ไม้ สะคร้อ ทำกง วงล้อ ดีล้ำ
หวังดี เราจึง แนะนำ โปรดเชื่อ ตามคำ ของเรา
เพราะไม้ สะคร้อ ทนดี เหนียวแน่น นานปี กว่าเขา
ทำดุม ทำกง ทำเพลา เชิญท่าน ตัดเอา ไปทำ
ไม้อื่น ดื่นดง พงพี ไม่สู้ ไม้นี้ ดีน้ำ
ถ้าท่าน ตัดเอา ไปทำ ราคา อย่างงาม ย่อมมี

ครานั้น เทวดาที่อาศัย สถิตในต้นสะคร้อยืนข้อขาน
จึงรู้แจ้งแห่งข้อหมีก่อการณ์ คิดล้างผลาญไม้เราที่เข้าครอง
หากไม้นี้มีอันสิ้นหัก วิมานเราก็จักหักลอยล่อง
ถ้าขืนปล่อยหมีดำมันลำพอง เราก็ต้องทุกข์ตรมไม่สมควร
ต้องหาทางล้างผลาญกับมันด้วย ให้มอดม้วยก่อนการณ์จะปั่นป่วน
คิดอุบายสมคะเนไม่เรรวน ก็รีบด่วนจากวิมานมาทันใด
แล้วเข้าป่าแปลงกายมิได้ช้า เป็นรูปคนแก่ชราสมใจหมาย
ออกจากป่าเดินมามิช้าไย ทำงวยงงสงสัยร้องถามดู

เทวดา— ฮัลโหล โอท่าน ทั้งหลาย ท่านทำ อะไร กันหนอ ?
มีเลื่อย มีขวาน เพียงพอ ตัดไม้ สะคร้อ หรือไร ?

ช่างไม้— ถูกแล้ว คุณลุง เรามี จิตมุ่ง ไม้นี้ มั่นหมาย
ตัดแล้ว จะนำ เอาไป ทำกง เกวียนขาย เลี้ยงตน

เทวดา— ใครบอก ให้ท่าน เอาไม้ สะคร้อ นี้ไป ได้ผล

ช่างไม้— หมีบอก ว่าไม้ นี้ทน ยังไง ชอบกล ฉงนใจ !

เทวดา— จริงอย่าง หมีว่า แหละท่าน   ไม้นี้ ทนทาน เหลือหลาย
แต่จะ ให้ดี แล้วไซร้   ขอแนะ นำให้ ไหมล่ะ ?
ช่างไม้— โปรดเถิด ลุงช่วย แนะนำ   หลานจะ ทำตาม ลุงว่า
ถ้าจะ ให้ดี นั้นน่ะ   โปรดช่วย เมตตา บอกเรา
เทวดา_ มานี่ ซิท่าน ที่รัก   เราจัก บอกให้ พวกเจ้า
ให้รู้ วิธี ของเรา   ซึ่งครั้ง ก่อนเก่า เคยทำ
เทวดาพาช่างออกห่างหมี   ยกมือชี้ที่ต้นสะคร้อใหญ่
กระซิบเบาบอกคำตามอุบาย   ที่มุ่งหมายราวีกับหมีดำ
เทวดา_ ไม้นี้ ดีนัก หากนำ   ไปทำ กำกง เกวียนขาย
คนเห็น เป็นต้อง ติดใจ   ท่านคง ขายได้ ร่ำรวย
แต่ถ้า ท่านได้ หนังหมี   หุ้มห่อ อีกที คงสวย
เป็นศรี สุมง— คลด้วย   ขายดี ร่ำรวย ไปเลย
ช่างไม้_ จะหา หนังหมี ที่ไหน   พวกเรา จนใจ ลุงเอ๋ย
เทวดา— อ๋อ . . ท่าน อย่าโง่ หน่อยเลย   ตัวนี้ ซิเหวย ว่าไง !
เมื่อท่าน โค่นไม้ ต้นนี้   ท่านควร พาหมี ไปใกล้
ขอร้อง ให้มัน อธิบาย   ว่าตัด ตรงไหน เหมาะดี
พอหมี ชี้แจง แก่ท่าน   ว่าตัด ตรงนั้น ตรงนี้
ล่อลวง พอได้ ท่วงที   ก็ทุบ หัวหมี ให้ตาย
ช่างไม้— เข้าที ดีแท้ แน่เทียว   ประเดี๋ยว จัดการ ตามหมาย
ขอบคุณ ลุงแนะ อุบาย   ขออวย พรให้ ลุงเจริญ
พวกช่างไม้ไหว้ลุงแล้วมุ่งไป   ทำยิ้มให้หมีก่อนอย่างอ่อนหวาน
ลงมือโค่นต้นสะคร้อไม่รอนาน   ทั้งเลื่อยขวานจ้วงฟันอย่างพันตรู
สักพักใหญ่ไม้สะคร้อก็ล้มลง   เสียงสนั่นลั่นดังไกลสุดกู่

เหล่าเพื่อนนกตกใจหนีไปพรู ยังเหลืออยู่แต่ลิงที่กิ่งรัง
หัวหน้าช่างพลางโค้งคำนับหมี ที่ใจดีแนะไม้สมใจหวัง
แล้วเชิญหมีมาใกล้บอกให้ฟัง ตรงไหนบ้างจึงดีที่เหนี่ยวทน
ฝ่ายหมีดำใจดีก็ชี้ให้ ยื่นปากไปให้รู้อยู่สับสน
พอได้ท่าท่วงทีหมีเผลอตน ทั้งสามคนรุมตีหมีเลยตาย
ครานั้น มีลิงที่กิ่งรัง สองผัวเมียเฝ้าฟังอย่างสงสัย
แอบดูมาแต่ต้นจนหมีตาย จึงเข้าใจแจ่มแจ้งแห่งเหตุการณ์

ผัวลิง— "นี่แหละน้อง พี่เดาไม่ผิดเลยว่าเรื่องมันจะต้องจบลงแบบนี้"

เมียลิง— "นั่นซีคะพี่ น้องก็คิดเหมือนกันว่าที่สุดหมีจะต้องตาย"

ผัวลิง— "นี่แหละเขาเรียกว่าผลของการจองเวรละน้อง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนนักสอนหนาว่า จงมีความสามัคคีกัน อย่าทะเลาะวิวาทแก่งแย่งจองล้างจองผลาญกัน ใครล่วงเกินกันนิดหน่อยด้วยความโง่เขลาหรือด้วยไม่มีเจตนาก็ควรจะให้อภัยกันบ้าง ไม่ควรผูกใจโกรธ เพราะการจองเวรคือการจองล้างกันนี้ ผลที่สุดก็พินาศฉิบหายไปด้วยกันทั้งสองฝ่าย เช่นหมีกับไม้สะคร้อนี่แหละ หมีถูกฆ่าตาย ไม้สะคร้อถูกโค่น รุกขเทวดาผู้ผูกอาฆาตก็เสียวิมานต้องเร่ร่อนไป ผลของมันเป็นอย่างนี้ จริงอย่างพระองค์ทีเดียวแหละน้อง"

เมียลิง "พี่เคยเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้ามาหรือคะ ?"

ผัวลิง— "จ๊ะ ครั้งพระองค์เสด็จจาริกมาอยู่ในป่านี้ พี่ได้เฝ้าติดตามพระองค์อยู่เสมอ พระองค์ตรัสเทศนาสั่งสอนใคร พี่ก็แอบฟังทุกครั้ง พอ พอพระองค์เสด็จเข้าเมือง พี่ก็เลยเร่ร่อนไป และได้มาพบน้องเข้านี่แหละ เอ . . . . พี่ชักหิวเสียแล้วซิ เราไปหาอะไรกินกันเถอะ"

รายการบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทาน

อุทิศถวาย

พระครูโอภาสสมณาจาร (โล้ โอภาโส)

พ.ศ.๒๕๐๑

สัปดาห์ที่	วันที่ เดือน	รายการ	เจ้าภาพ	หมายเหตุ
	๗ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	นายถนอม ทิพยเศวต	วันมรณภาพ
	๘ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	นายชาญ ภู่ศิริ	
	๙ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	นายสุวิทย์ บุษยรัตน์	
	๑๐ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	นายธนิน ดิตถางกูร นายวัลลภ ดิตถางกูร	
	๑๑ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	ร.ท. อรุณ สังฆสุบรรณ	
	๑๒ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	ร.ท. ฉลวย อิศดุลย์	

สัตตมวาร	วันที่ เดือน	รายการ	เจ้าภาพ	หมายเหตุ
๑.	๑๓ ตุลาคม	สวดมนต์ ๑๐ รูป ถวายอาหารบิณฑบาตเพลแด่พระภิกษุสามเณร ๑๐๐ รูป มีเทศน์, สวดรับเทศน์, และบังสุกุล ๕๘ รูป,	คณะศิษยานุศิษย์	บำเพ็ญกุศลพิเศษสัตตมวารแรกแล้วปิดศพ
		สวดพระอภิธรรม	คณะวัดเสนหา นครปฐม	
๒.	๒๐ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	พระนิภากรกิตติพิลาศ	
๓.	๒๗ ตุลาคม	สวดพระอภิธรรม	นายบรรยเวกส์ แก้วประสพ	
๔.	๓ พฤศจิกายน	สวดพระอภิธรรม	นายประมวล อาณัติ	
๕.	๑๑ พฤศจิกายน	สวดพระอภิธรรม	นายสุวัฒน์ บียะเวช	
๖.	๑๘ พฤศจิกายน	สวดพระอภิธรรม	นายปริมณ ภมรานนท์	

สัปดาห์ วาร	วันที่ เดือน	รายการ	เจ้าภาพ	หมายเหตุ
๗.	๒๕ พฤศจิกายน	สวดมนต์ ๑๐ รูป, ถวายอาหารบิณฑบาตเพลพระภิกษุสามเณร ๕๐ รูป, มีเทศน์, สวดรับเทศน์, บังสุกุล, และสวดพระอภิธรรม,	คณะวัดและสมาคมสัมพันธวงศ์	บำเพ็ญกุศลพิเศษปัญญาสมวาร
๘.	๒ ธันวาคม	สวดพระอภิธรรม	น.อ.ต. สวัสดิ์ สุวรรณชมภู	
๙.	๙ ธันวาคม	สวดพระอภิธรรม	นายเติม ศิริพุทธ	
๑๐.	๑๖ ธันวาคม	สวดพระอภิธรรม	นายสวาสดิ์ ปุ้ยพันธวงศ์	
๑๑.	๒๓ ธันวาคม	สวดพระอภิธรรม	นายเฉลียว รัตนวิชา	
๑๒.	๓๐ ธันวาคม	สวดพระอภิธรรม	นายสมบูรณ์ บุญภินนท์	

พ. ศ. ๒๕๐๒

๑๓.	๖ มกราคม	สวดพระอภิธรรม	ร.ต. เกียงศักดิ์ กล้าอยู่ นายภิรมย์ ทิพยจันทร์	

สัตตม วาร	วันที่ เดือน	รายการ	เจ้าภาพ	หมายเหตุ
๑๔.	๑๓ มกราคม	สวดพระอภิธรรม	นายกกมล นุกูลกิจ ร.ต.ต. มีชัย นุกูลกิจ	
๑๕.	๑๔ มกราคม	สวดพระอภิธรรม	คณะศิษย์กุฎิสนประสาท	สัตมวาร
	๑๕ มกราคม	สวดพระอภิธรรม		
	๑๖ มกราคม	สวดพระอภิธรรม		
	๑๗ มกราคม	สวดพระอภิธรรม		เวลา ๑๖. ๓๐ น. วันที่ ๑๘ มกราคม พระราชทานเพลิง
	๑๘ มกราคม	สวดมนต์ ๑๐ รูป, ถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระภิกษุสามเณร ๑๐๐ รูป มีเทศน์, สวดรับเทศน์, บังสุกุล ๕๘ รูป, ทอดผ้าซักมหาบังสุกุล ฯลฯ	คณะวัดสัมพันธวงศ์ และศิษยานุศิษย์	

รับรอง ว่า ถูกต้องตามนี้

พระมหาประพันธ์ ศิริรัตน์

พระมหาจำปา ไทรแก้ว